

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Bibliotheca Mvndi Vincentii Bvrgvndi, Ex Ordine Prædicatorvm Venerabilis Episcopi Bellovacensis, Specvlvm Qvadrplex, Natvrale, Doctrinale, Morale, Historiale

In quo totius naturæ Historia, omnium scientiarum Encyclopædia, moralis
Philosophiæ Thesavrvs ...

Tomvs Qvartvs, Qvi Specvlvm Historiale Inscritbitvr

Vinzenz <von Beauvais>

1624

Liber Vigesimosecvndvs

SPECVLI MAIORIS
VINCENTII PRÆSVLIS
BELVACENSIS,
LIBER VIGESIMVSSECVNDVS.

*De Imperio Mauricij & subuersione partis An-
tiochie.*

CAP. I.

IBERIVS quoque Au-
gustus, ubi sibi finem vitæ
imminere prævidit, elegit
ad imperium quendam vi-
rum genere Cappadocum,
strenuum ac sapientissi-
mum, qui & Mauricius
nuncupabatur, cui etiam
filiam suam Constantiam
ornatâ tradidit regalibus

indumentis dicens: Sic tibi imperium meum cum hac
paella concessum. Vtere ergo eo feliciter, & habe in
mente incessanter & equitatem & iustitiam, præcipua
optimi Imperatoris esse insignia. Quod postquam dixit,
spiritum exhalauit. Tunc Mauricius purpura inducus, &
diademate coronatus, ad circum processit, & acclamatis
sibi laudibus, & largitis secundum morem muneribus,
primus ex Græcorum gente Romano potitus est impe-
rio. *Idem Hugo in 6. libro.* Hic fuit vir fide catholicus, &
reipublice satis utilis: siquidem Hunni, qui & Auares
appellantur, eius sunt industria superati, atque edomiti.

Sigebertus. Cæpit autem imperare Mauricius anno do-
mini 584. mundi scilicet quarto millesimo 435. & im-
peravit annis 21.

Circa hoc tempus, Turonis verus de fracto pane san-
guis effluxit.

Anno Mauricij primo, Persæ Armeniam prædis, in-
cendijs, captiuitate episcoporum ac populorum pertur-
bant, Ecclesiam tamen 48. martyrum apud Armeniam
sub Licinio passorum, nullo modo incedere potuerunt.

Anno secundo Antiochia diuinitus subuertitur hoc
modo: Quidam cuius illius adeo elemosynis & hospi-
taliati deditus, vt nullo vnquam die sine paupere vel
hospite comederet, cum vno die vsque ad vesperam vr-
bem circumisset, vt pauperem vel hospitem inueniret,
inuenit virum seniore veste alba cum duobus socijs
stantem in medio ciuitatis; & inuitans eum ad hospitium,
hoc responsum accepit ab eo: Non poteris, o homo Dei,
cum vero Simeone hanc urbem saluare, ne subuertere-
tur? Et hoc dicto sudarium quod in manu tenebat ex-

cussit super vnam medietatem vrbis, statim que ipsa me-
dietas cum habitaculis, & habitatoribus est subuersa. Et
volens adhuc excutere sudarium super aliam medietate-
tem vrbis, vix ab illis duobus socijs suis multa prece fle-
xus est, vt parceret residuæ vrbis medietati. Sicque vi-
rum qui hoc aspiciebat attonitum consolatus, ex salua-
tione domus suæ, discessit, & ultra non comparuit.

*De somnio Guntranni Regis, & regno Fredegun-
dis, & Landericæ.*

CAP. II.

ANNO quoque Mauricij 3. Guntrannus, Fræcorum
Rex in venando fessus, dum in gremio armigeri
sui dormiret iuxta riuum aquæ, vidit armiger ex eius ore
paruum animal exire: cui volenti transire riuum nec va-
lenti armiger gladio trans riuum posito, viam ei eundi
& redeundi parauit. Quo iterum in os eius intrante Rex
expectatus est, & stupefactus, dixit se per somnium per
pontem ferreum transisse, & sub quodam monte mul-
tos thesauros vidisse, ubi cum Rex perrexisset secundum
fidem somnij, multos thesauros inuenit, eosque acce-
ptos sanctæ ecclesiæ vsibus delegauit.

Anno eiusdem 4. Chilpericus Rex Francorum im-
missa suæ vxoris Fredegundis perimitur, Clotharius fi-
lius eius infans 4. mensium in regno sublimatus regna-
uit annis 44.

Historia Francorum. Itaque Fredegundis viro suo Chil-
perico ingeniose perempto, ipsa cum Clothario Rege
paruulo suo, & Landericæ, quem maiorem domus pala-
tij elegerunt, in regno resedit, Franci quoque prædictum
Clotharium Regem super se in regno statuunt.

*De pugna Francorum contra Childebertum Regem
Australiorum.*

CAP. III.

AVDIENS vero Childebertus Rex Australiorum fi-
lius Sigeberti omnia hæc, hostem collegit, nam
defuncto Guntranno patruæ suo, regnum Burgundiæ
ipse acceperat. Igitur Burgundiones, & Australijs, & su-
periores Franci simul commoto magno exercitu per
Campanias digressi, pagum Suessionicum cum Gunde-
baldo, & Vintione deuastant. Hæc audiens Fredegundis

*Leges Dia-
lib. 3. de ge-
nibus Longo-
bard. cap. 17.*

cum

Fredegundis
hostes mira
arte fessit.

Francorum
de Austrasia
& Burgundio-
nibus victo-
ria.

S. Columba-
nus obiur-
gat regem.

Prædicti filios
regis ad reg-
num nō per-
mittunt.

cum Landérico & reliquis Francorum ducibus hostem congregat, & ad Brumacum villam veniens multa dona & munera Francis dedit, eosque ad pugnandum contra inimicos suos incitavit. Cum autem cognovisset, quod multus esset exercitus Austrasiorum, coadunatis Francis, qui cum ea erant, consilium dedit eis dicens: De nocte consurgamus contra eos cum lucernis, quas portant ante nos præcedentes, & similiter ramos silvarum in manibus nostris feramus, cum tintinabulis supra equos ligatis, ut eorum vigiles, & custodes castrorum nos cognoscere nequeant, & illucescente initio diei super eos irruamus, & forsitan eos devincemus. Placuitque hoc consilium. Cum autem denunciatum fuisset placitum, qua die ad præliandum in loco nuncupato Truncia, in pago Sueffonico convenire deberent, illa sicut consilium dederat, de nocte consurgens cum armorum apparatu, cum ramis in manibus, vel reliquis quæ superius diximus, ascensus equis, Clotharium parvulum regem in brachio vehit, usque ad Trunciam pervenerunt. Cum ante custodes hostium Austrasiorum, ramos silvarum quasi in montibus, in agmine Francorum cernerent, & tintinam tintinnabulorum audirent, dixit vir ad socium suum: Nonne hesternam die in illo & in illo loco campestris erant, quomodo nunc silvas cernimus? At ille irridens eum, dixit: Certe hac nocte inebriatus fuisti, & modo deliras. Nūquid audis tintinnabula equorum nostrorum iuxta ipsam silvam pascentium? Dum hæc argerentur & aurora diei initium daret, irruerunt Franci cum strepitu turbarum super Austrasios, & Burgundiones dormientes, & interfecerunt maximam potestatem exercitus eorum à maiore usque ad minorem. Gundebaldus quoque & Vintrio per fugam delapsi vix evaserunt, Landericus quoque insecutus est Vintriorem, sed ille cursu velocissimi equi evasit. At vero Fredegundis cum reliquo exercitu usque Rhemos accessit, at tota Campania successa cum multis spolijs reuersa est ad Sueffionem civitatem.

Eo tempore Childebertus Rex Austrasiorum habebat duos filios, senior vocabatur Theodobertus ex concubina, iunior vero ex Regina natus erat, nomine Theodoricus, quem cum avia sua Brunehilde in Burgundia in regnum Guntranni regis magni direxit. Eo tempore mortuus est Childebertus Rex iunior, regnavitque annis 20. Theodobertus autem filius eius in regnum patris sui successit, id est in austria, Theodoricus vero in Burgundia. Eo tempore mortua est Fredegundis Regina plena dierum, & in Basilica sancti Vincentij martyris est sepulta.

De simulatione Brunehildis & Theoderici contra sanctum Columbanum.

CAP. IV.

Theodoricus ergo quia intra regni sui terminos sanctum Columbanum haberet gratulabatur. Ad quem vir Dei sæpissime cum veniret, cepit increpare eum cur concubinarum adulterijs misceretur, & non potius ad regalem prolem procreandam legitimo coniugij solamine frueretur. Cumque ad eius imperium Rex obtemperans, se ab omnibus illicitis segregaturum responderet, eius avia Brunehildis contra virum Dei stimolata est, verebatur enim ne si Rex abiectis concubinis Regina avia præfecisset, dignitatis suæ & honoris modum amputaret. Quadam igitur die dum ad eum veniret illa Theoderici filios adulterinos ad eum adduxit. Quo sciscitante quid sibi vellent, ait: Regis filij sunt, tu eos tua benedictione roboras. At ille: Nequaquam illos regnatos scias, quia de lupanaribus emerferunt. Tunc illa furens parvulos abire iussit, egrediensque vir Dei aulam regiam, dum litem transiret, fragor subito est exortus, qui totam domum quatens, omnibus terrorem incussit, nec tamen miseræ feminæ furorem compescuit. Tunc monasterij præpositus per nuncios imperat, ut nulli eorum extra terminos iter pandatur, nec receptacula monachis eius, vel qualibet subsidia tribuan-

tur. Cernens vir Dei regios animos contra se permotos, ad eorum frangendam pertinaciam properans, apud Spissiam villam publicam, ubi tunc Rex erat, occidente sole pervenit. Quod cum Regi nunciatum esset, iussit regio cultu opportuna subsidia parari, Deique famulo dirigi, qui cum vidisset dapes & pocula cultu regio administrata, quæsit quid sibi de his agere vellent. Qui dixerunt: Tibi sunt hæc à Rege directæ. Abominatus ea securus dixit: Munera impiorum reprobatur altissimus, nec dignum est, ut ora famulorum Dei cibis eius polluantur, qui non solum in suis, verumetiam in aliorum habitaculis Dei famulis aditum denegat. His dictis vascula omnia in frustra dirupta sunt, vinaque & licera solo diffusa, cæteraque separatim dispersa. Paucifacii ministri rei gestæ causam Regi nunciant, & ille paucifacius, cum avia sua diluculo ad virum Dei properat, de commissio veniam precatur, seque postmodum emendare pollicentur. His pacatus promissis ad monasterium redijt.

De exilio eiusdem, & de damnatis à carcere liberatis per eum.

CAP. V.

Hæc pollicita matrimonij iura non diu servata violantur, solitaque à rege adulteria perpetrantur. Quo audito, vir Dei literas ad Regem verbis plenas, & comminatorias direxit: unde rursum permota Brunehildis animum Regis contra eum excitavit, episcopos etiã sollicitate aggressa est, ut eius religioni detraherent, ac statutum regulæ quam monachis suis tradiderat, vituperando macularent. Coactus itaque Rex Luxovium venit, conquestus est cum eo, iura provincialium motibus discederet, & intra septa secretiora omnibus Christianis aditus non pateret. Cui beatus Columbanus, ut erat audax & animo ingens ait: Si in hunc locum venisti, ut habitacula servorum Dei destruas, & regularem disciplinam macules, scito regnum tuum funditus ruiturum, & cum omni propagine regia eversurum. Quod postea rei probavit eventus. His ergo dictis Rex territus foras refectorium quod ingressus fuerat, celer repedavit. Cumque viri Dei duris increpationibus vrgeretur, ait: Martyrij coronam me tibi speras illaturum, sed non sum tantæ dementiæ, ut hoc tantum scelus perpetrem. Quin potius placet, ut qui aliorum moribus regulari tuo proposito discordas, via qua venisti, repedare studeas. Ad hæc ille se dicit de cenobij septis non egressurum, nisi violenter abstraheretur. Dissidit ergo Rex, & virum procerem nomine Bandulfum reliquit, qui virum Dei à monasterio pellens penes Vexontionense oppidum ad exulandum perduxit.

Ibi ergo commorans, audiit carcerem in loco illo plenum esse damnatorum. Illuc properans, & nullo obstante ingressus verbum Dei damnatis proposuit. Qui cum sponderent se si liberarentur emendatos, & penitentiam acturos, ille supradicto ministro suo Domozili præcepit, ut ferrum quo compedes erant innexi, apprehenderet. Quod cum faceret, velut frutex potrefactus per partes comminuitur. Tunc egredi damnatos ex carcere iussit, peractoque evangelici cultus officio pedes lauit, & linteo absterxit, deinde imperavit ut ecclesiam peterent, & commissum scelus fletibus abluerent. Properantes ergo ecclesie fores obseratas repererunt. Tribunus autem cum vidisset carcerem vacuum, ipse & milites damnatorum calces insequi cœperunt. Qui post tergum eos appropinquare videntes, & obseratas ecclesie fores, gemina vallati angustia, virum Dei viderunt, compellunt. Ille rursus caput attollit, precaturque Deum, ut sua virtute ereptos ex ferro non sinat denuo tradi satellitum nexui, nec morata Dei bonitas, fores firmiter obseratas referavit, & in angustijs positus aditum pandit. Pernici cursu intrant ecclesiam, foetes vero post eorum introitum in oculis militum absque humana manu obserantur ac si custos more clavigero perniciter

peniciter eas referasset, & oblerasset. Nec quisquam postea damnatis inferre iniuriam ausus est, quos diuina vicus eruisset.

De iterato eiusdem exilio.

C A P. VI.

Posthac vir Dei cernens, quod nullis custodijs angeretur, videbat enim omnes in eo Dei virtutes flagrate, & ideo omnes ab eius iniurijs segregabantur, ne culpam socij forent, ascendit dominica die in cacumen montis illius. Cumque nullum videret, qui iter ad monasterium reuertedi prohiberet, per mediam urbem cum suis ad monasterium regressus est. Quo audito Rex & auia eius atrocioribus aculeis irae stimulati, iubent cohorti militum, vt virum Dei rursus vi abstrahant, & ad pristinum exilium reuocent. Qui cum tribuno venientes, septaque monasterij peruagantes cum perquirunt, ille in atrio ecclesie sedebat, librumque legebat, vbi cum saepe venissent, & prope eum transissent, ita vt nonnulli in eum pedibus offenderent, obsecrati luminibus, ipsum nequaquam videbant. Eratque spectaculum pulcherrimum, quia & ille orans cernebat querentes, & illi in medio eorum positum non videbant. Veniens autem tribunus, & intuitus per fenestram, vidit virum Dei inter ipsos letam residere & legere, cernensque Dei virtutem ait: Nequaquam amplius errore insanie cor nostrum decipiatur; non enim potestis inuenire, quem virtus diuina tegit. Renunciatis illis talia Regi, ille aucto fucore Bertharium comitem & supradictum Bandulfum destinauit; qui cum eum in ecclesia psallentem reperissent, sic eum allocuti sunt: Vir Dei precamur vt regis preceptis obedias, egressusque quo primum huc venisti itinere pergas. At ille se ait iam sapius esse testatum, nisi vi traheretur se non discessurum. Illi gemino vallati periculo cui formidine pallium eius attigerunt, alij genibus prouoluti precabantur, vt tanti sceleris culpam illis ignosceret, qui non suis desiderijs, sed Regis obtemperarent preceptis. Videns vir Dei periculum aliorum esse, si severitati suae satisfacere, cum omnium euulatu egressus ad Auallone castrum peruenit. Sed priusquam illuc perueniret, in via custos equorum Theodorici ei occurrit, eumque lancea traicere voluit, sed eum mox diuina vltio percussit, nam dextera quam contra sanctum tetenderat, torpente, lanceam ante pedes suos terrae defixit, & ipse a demone correptus, ante vestigia viri Dei corruit. Quem cernens ille coram se vltione diuina percussum, die illa noctuque penes se tenuit, & sequenti die ad se accersuit, Deoque fruente curatus ad propria remeavit.

De quibusdam miraculis eiusdem.

C A P. VII.

Quodam tempore dum vir Dei per Ligerim ad urbem Turonicam peruenisset, ad beati Martini sepulchrum accessit, ibique tota nocte in oratione excubavit. Sublato deinde prandio ad scapham redijt, suoque multa tristitia depressos reperit: inquirens autem, inuenit praeterita nocte quaecunque in scapha habuerant furto perdidisse, simulque aureos quos in pauperes non erogauerat, furtim ablatos fuisse. Quo audito, ad sepulchrum sancti redijt; querens, se non idcirco ad eius excubias excubasse, vt ille sua ac suorum damna pariteri lineret. Nec mora qui sacellum cum aureis fuerat fuerat, cepit inter flagella corporis, & poenas clamare, illo & illo in loco aureos occultos se habere. Quod videntes socij, omnes currunt, furto sublata omnia reddunt, virumque Dei precantur, vt tanti sceleris culpas ignoscant. Post hanc ad Meldense oppidum venit, quo vir nobilis Channericus, Theodoberti coniuua, vir sapiens, & consiliarius Regis gratus, miro gaudio eum recepit; qui

domum eius benedixit, & filiam eius nomine Burgundoforam Deo vouit.

Quodam etiam loco prope Sueuos, cum moraretur, reperit habitatores loci sacrificium prophanum litare velle, & cupam magnam 20. circiter modiorum, cereuisia plenam in medio positam esse. Cumque inquireret quid de illo agere vellent, aiunt se Deo suo Vadono, quem alij Mercurium autumant, velle immolare. Audiens opus pestifecum, vas insufflauit, miroque modo vas cum fragore dissolutum est, & in frustra diuisum, vasque rapido cum liquore cereuisiae prorupit; vnum & datur intelligi diabolum in vase occultatum fuisse vt caperet animas sacrificantium. Stupefacti barbari, aiunt virum Dei habere anhelitum qui posset dissoluere vas ligamentibus inuitum. Multaque verbis eius ab errore castigati, ad Christum conuersi, sunt baptizati.

Cumque sub quodam scopulo inter vasta eremi ieiunio corpus conficeret, & nihil aliud praeter raris poma in cibos caperet, hora refectionis propinquante, Magnaldum ministrum direxit, vt coeluctam mensuram pomorum deferret. Qui abiens vt sum inter raris frutices, rubosque peruagat perspexit, ac poma lambendo carperet. Festinus ergo redijt, patrique indicauit. Ille imperauit vt irer, partemque fruticum in cibos ferae dimitteret, aliam sibi reservari iuberet. Abijt ergo, & iussa impleuit, diuisitque virga frutices, rubosque quae poma ferebat & partem suam vt fera comedit iuberet, aliamque partem in usum viri Dei reseruet. Mira in fera obedientia, nequaquam sibi ex parte prohibita cibos capere ausa est, sed in segregata & permittita sibi fruticum parte, tantummodo pabula requirit, quamdiu vir Dei in loco illo commoratus est.

De completionem prophetiae eius super domo Theodorici Regis, & obitu ipsius, & quibusdam alijs.

C A P. VIII.

Proterro Theodorici penes Metense oppidum diuinitus percussus, inter flagrantis ignis incendia mortuus est. Post quem Brunehildis filium eius Sigebertum in regnum successit. At Clotharius memor prophetiae viri Dei, collecto exercitu fines regni, qui suae ditioni debebantur, volens recipere. Sigebertum captum peremit, fratresque eius quinque Theodorici filios cum auia Brunehilda cepit; & pueros quidem separatim peremit, Brunehildem vero ignobiliter camelo impositam, hostibus gyrando monstravit primo, postque indomitum equorum caudis iteritum miserabiliter vita priuauit. Funditus ergo radicitusque Theodorici stirpe deleta, Clotharius trium regnorum monarchia solus potitus est, & sic beati Colubani prophetia in omnibus impleta est.

Obijt autem vir sanctus 9. Cal. Decembris. Huius vitam scripsit frater Ionas, cetera eius miracula quidam alius. In quadam Petra vestigium pedis eius dextri sic impressum est, sicut & hodie apparet, ac si aliquis sigillum in cera impressisset, vnde & ipse locus ob reuerentiam sancti, lingua rustica vocatur, ad vnum sancti Columbani.

Sigebertus in Chronica. Anno Mauricij 7. nimis pluuiae inundant, vt omnes dicerent, quia aquae diluuium superinundarent, & tanta clades fuit, vt nullus grauiorem a saeculo fuisse meminerit. Magnus etiam draco in modum validae trabis cum innumerabili serpentium multitudinem per Tiberim in mare descendit, a quibus suffocatae bestiae maris, & ad littus proiectae, putredine aeternam corruerunt.

Anno sequenti Hormisdam Regem Persarum a Persis excecatum, filius eius Cosdroe occidit, & ad Mauricium Imperatorem confugit, eiusque virtute Persas debellans Regnum Persarum accepit, & annis 38. regnauit. Leuigildo Vuisigothorum rege mortuo. Rechiaredus filius eius regnauit annis 15. In Italia facta diluuium ultra fidem pend omnium, post multam confusionem rerum, subsecuta est per cladem inguinariam immedicabilis mortalitas hominum.

Sueuos idolatras ad Christum conuertit.

Vt sus obtemperat iussu viri Dei.

Theodorici dira mors quem veneno sublata a Brunehilda describit Simon lib. 3. cap. 100.

An. Ch. 590.

Serpentes extincti corrumpunt aeternam.

*De peste inguinaria quæ accidit Romæ & electione
Gregorij Papæ.*

CAP. IX.

*Vide Greg.
Turonensem
lib. 10. hist.
cap. 1.*

*S. Gregorius
plane nolens
creatur Ro-
manus Pon-
tifex.*

EX *gestis eius.* Eo namque tempore Tiberis fluuius, ita tipas suas excessit, vt super muros vrbs influens maximam partem regionis occuparet, & plures domos euerteret. Tunc etiam multitudo serpentium cum ingenti dracone per medium fluuium in mari descendunt, & falsis fluctibus præfocati ad littus eieci sunt. De quorum fetore secuta est plaga pessima, quam inguinariam vocant, quæ tanta fuit, vt etiam ipsum Papam Pelagium occideret, & passim subtractis habitatoribus, plurimæ domus in vrbe vacuæ remaneret. Sed quia ecclesia sine rectore esse non poterat, Gregorium licet totis viribus renitentem plebs omnis elegit, & electionem eius Imperator Mauricius confirmavit. Cum ergo benedici deberet, & lues populum deuastaret, sermonem fecit ad populum, vt penitentiam agentes litanias cum processione facerent, & pro remouenda peste Deum atentius exorarent. Dum omnes simul orarent cum lachrymis, morbus ille in tantum defauit, vt in hora vna 80. homines expirarent. Finito itaque sermone & peste cessante, volens effugere, sed non valens, quia semper portas vrbs propter cum vigiles obseruabant, obtinuit tamen à negotiatoribus, vt in dolio super quadrigam educeretur de vrbe, & sic triduo latuit, donec illum orationibus & ieiunijs Romanus populus, columna lucis tertia nocte super eam emissa, obtinuit. In qua columna, Angelos ascendentes & descendentes, quidam reclusus prospexit.

De quibusdam euentibus illius temporis.

CAP. X.

An. Ch. 593.

S*igibertus in Chronicis.* Anno Mauriciij 10. in Gallia quidam in silua cadens ligna, adeo à muscis infestatus est vt per biennium amens fieret. Deinde sub religionis habitu exhibebat se Pseudopphetam, deinde magum. Deinde etiam sanitates super infirmos faciens, Christum se esse dicebat, & pro Christo se adorari iubebat: nolentes se adorare cum populo, qui ei multus adhererebat, impetebat hostiliter. Qui postea à quodam fidei occisus est; & ita sequaces eius dispersi sunt.

Recharedus Rex Vuisigothorum terminos Romanorum inquietauit.

Hoc tempore regnabat in Hibernia insula Philtanus, & in Scotia regnabat Brendinus, cui frater erat nomine Adelphius, de cuius Adelphi filia, quæ vocata est Gelges, genuit Rex Hiberniæ Philtanus sanctum Furseum, & fratres eius Foillanum, & Ultanum.

Huc vsque Gregorius Turonensis historiam Francorum digessit.

An. Ch. 594.

Anno sequenti tunica D. Nostri Iesu Christi in ciuitate Zaphat, non longe à Hierosolyma, confessione Simonis Iudæi inuenta, & ab episcopis Gregorio Antiocheno, & Thoma Hierosolymitano, & Ioanne Constantinopolitano, Hierusalem in loco, vbi crux Christi veneratur est posita.

Gaugericus Cameracensis episcopis claret.

Anno sequenti Recharedus Rex Vuisigothorum Synodo. 62. episcoporum apud Toletum congregata, ibiq; Ariana heresi abdicata & Anathematizata, se cum tota Vuisigothorum gente confirmat in fide catholica.

Constantinopoli nascitur puer quadrupes; & alter duos vertices habens: quæ prodigia protendunt aduersa locis in quibus nascuntur.

Anno sequenti Agilulfus Rex Longobardorum in Romanos insurgit: sed agente Theudelinda Regina, non multo post cum eis fædus iniit. Huic Regiæ Gregorius Papa libros Dialogi sui misit.

His diebus irruentes Longobardi in montem Cassi-

num, diripuerunt omnia quæ in monasterio sancti Benedicti inuenire potuerunt, neminem vero tenere valuerunt, sicut idem famulo suo Dominus promiserat, vt si res gentibus traderet animas seruet. Monachi autem fugientes, Romam petierunt, codicem regulæ à beato Benedicto editum, & pondus panis, atque mensuram vini secum deferentes.

Sol à mane vsque ad meridiem minoratus est vsque ad tertiam sui partem.

Anno sequenti Guntrannus Rex sanctitate clarus dormit in Christo. Regnū eius cessit fratri suo Childberto.

*De legatione Augustini in Angliam, & conuersione
illius gentis.*

CAP. XI.

Eodem anno Gregorius Papa, quod ipse olim facere intenderat, Augustinum cum alijs ad prædicandum in Angliam destinavit.

Ex gestis eius. Itaque serui Dei Mellitus, Augustinus, & Ioannes ad eadem insulā directi cum multis alijs Deum timentibus monachis, intra breue tēporis spacium Regem illum, qui in capite insulæ morabatur, cum suo populo conuerterunt. Quibus Deus tantam faciendorum miraculorum gratiam contulit, vt verbum Dei quod ore prædicabant, signorum officio confirmarent. Vnde factum est, vt paucis elabentibus annis ceteri Reges ipsius insulæ cum his qui erant ipsis subiecti, accederent ad fidem Christi. De cuius gentis conuersione siluam & miraculorum prodigijs, quæ ibidem fiebant, ita beatus Gregorius in libris Moralibus perhibet, dicens: Ecce lingua Britanniarum, quæ nihil aliud nouerat quā Barbarum fremere, iam dudum in diuinis laudibus Hebrææ cepit verba sonare: Ecce quondā tumidus, iam subtractus sanctorū pedibus seruit Oceanus, eiusque barbaros motus quos terreni principes edomare ferro nequiverant, hos pro diuina formidine sacerdotum ora simplicibus verbis ligant. Et qui cateruas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, iam nunc fidelis humilium linguas timet. Quia. n. perceptus cælestibus verbis, clarescentibus quoque miraculis, virtus ei diuinæ cognitionis infunditur, eiusdē deitatis terrore frænatur, vt præe agere metuat, ac totis desiderijs ad æternitatis gratiam venire concupiscat. Quod totum vt fieret, ita eadē beato Gregorio Dei gratia concessit, vt merito ab Anglorum populis debeat Apostolus appellari.

Hugo libro 6. Quam gentem præfatorum labore viro- rum Deo lucrificans, Londoniæ & Eboraci Metropolitanos consecrauit episcopos.

Sigibertus in Chronicis. Anno Mauriciij 15. sanctus Columbanus Abbas & presbyter, Doctor Scotorum & Pictauiorum obiit, qui posteris suis multa sanctitatis monumenta reliquit, præterquam quod rustica simplicitate, Pascha Dominico die celebrari debere neque didicit, neque docuit.

Marculus Abbas Baiocassinensis sanctitate claret in Gallia.

*De conuersione Cantuariorum & regibus Nordany-
bryorum.*

CAP. XII.

Anno sequenti Edilbertus Rex Anglorum, qui Cantuarij vocantur, prædicante Augustino, cum gente sua baptizatur. Porro gens Anglorum, qui Metci dicuntur, & gens Nordanybryorum, qui, quod ad aquilonarem partem Hymbri fluminis habitent, ita vocantur, sub regibus Echelfrido & Ællæ nondum audierant verbum vitæ.

Guilielmus Malmesburiensis lib. 1. cap. 3. Annis 99. fuerunt Nordanybryi duces, communi habitu contenti, sub imperio Cantuaritarum; quibus Nordanybryis præfuerunt frater Hengesti Otha & eiusdem filius

Ebulla.

Ebula, sed anno ab incarnatione domini 547. post mortem Hengesti 60. ducatus in regnum est mutatus; regnavitque ibi primus Ida vir nobilis, ætate & viribus integer. Vuodeno quippe fuerunt tres filij, Vueldegus à quo Reges Cantuaritarum; Vuithlegius à quo Reges Merciorum, Beldegus à quo Reges Vuestiaxonum & Nordanybrorum, Ida igitur à Beldegio nomen xij. annis regnavit. Post hunc Ella annis 30.

Huius tempore venales ex Anglia pueri Romam deducti, saluti omnium compatriotarum suorum occasionem dedere per beatum Gregorium tunc Archidiaconum: Quos ille conspicatus, quæsiuit ab astantibus, qui genus unde domo? Responsum est, genere esse Anglos, provincia Deiros (Est enim Deira provincia Nordanymbria) Ella Regi subditos, paganismo deditos: Quorum extremum dolentibus suspitijs persecutus, reliquis eleganter allusit, vt Angli Angelis similes de ira Dei eruerentur, & Alleluia cantare docerentur. Ella tamen Rex nescio quo infortunio de Christianitate nihil audire meruit; sed ad filium eius manavit electio. Post Ella regnavit Ethelricus Ida filius annis v. Post quem filius eius Ethelfridus. Hic fugavit Regem Scottorum Edam, in quo bello mortuus est frater Ethelfridi Thedwaldus civitatem Legionam, quæ nunc Cæstra dicitur, expugnavit, prius in monachos debacchatus, qui pro salute populi supplicaturi frequentes conuenerant. Quorum maximus conuentus erat in loco qui dicitur Bangor; Edroinum Ella filium regno & prouincia eliminavit. Qui fugiens, venit ad Redwaldum Regem orientalem Anglorum, qui contra eum pugnavit, & eundem occidit, amissio prius filio Reinerio. Regnavit autem Ethelfridus annis 24. Hic habuit ex Acca filia Ella sorore Edroini filios duos, Osroaldum duodenem, & Osroinu quadrimu, qui occiso patre in Scotia sunt delati. Post Ethelfridum regnavit Edroinus.

De Sancto Goare, & falsa eius accusatione apud Archiepiscopum suum.

C A P. XIII.

Sigbertus in Chronicis. Anno Mauricii 17. sanctus Goar Sueniens ex Aquitania, claret in Gallia. Ex gestis eius. Hic in suburbano Treuerico iuxta fluvium Vuochara ecclesiam fecit, multorumque ibidem reliquias sanctorum collocavit. Ibi, die noctuque Deo seruebat in ieiunijs, vigilijs, prædicatione, & oratione, multosque paganos verbo conuertit, & ægrotos multos oratione sanavit. Vnde diabolus virtutibus eius inuidens, multas ei tribulationes ingessit. Itaque contigit vt legati episcopi Treuerici nomine Rustici scilicet: Albinus & Adalwinus ad cellam viri Dei quasi speculatores aduenirent, vt ibi aliquam rem nouam vel inanem inuenire possent: Viderunt ergo quod more solito mane post psalmodiam & missam, cum peregrinis & pauperibus in charitate cibum sumeret. Quod ipsi non charitate, sed gulositate fieri æstimantes, accusauerunt eum apud Archiepiscopum dicentes se eum vidisse sine temperamento mane comedere, vel potum sumere. Quod audiens Archiepiscopus statim iussit ipsos legatos illic redire, & sanctum Dei Goarem sibi presentari, dicens, quod inquisitionem de ipso facere vellet, vt posset scire quo ingenio, vel arte talia præsumisset plebi sibi commisse exempla monstrare. Qui venientes ad sanctum Goarem, locuti sunt ei dolose, putantes quod accusationem illam per quam eum infamauerunt, possent blanditijs verborum obtegere. Archiepiscopus, inquit, noster Rusticus salutem tibi mandat, iubetque vt ad colloquium ipsius Treueris festinanter accedas. Hæc audiens homo Dei S. Goar, cum gaudio dixit: Faciat mihi Deus, vt possim ei obedire, quia obedientia sine mora est facienda. Nocte illa fecit illis cenam secundum vires suas, & ipse in Dei laudibus (vt solebat) fati perueniens.

Mane autem facto, postquam celsum suum finit, missam solèma celebravit, cumque cõpleisset diuinu

officium die illo, dixit ministro suo; Fili fac nobis lætum diem de abundantia nostra, vt isti legati Archiepiscopi simul nobiscum faciant charitatem, quia in itinere sũt, & forsitan Deus aliquem peregrinum vel pauperem adducet, vt pariter epulemur. Quod audientes illi, non potuerunt malignitatem cordis abscondere, nec ei voluerunt consentire. At sanctus introducto quodam peregrino per charitatem comedit cum illo. Quod videntes legati cum læticia strauerunt equos dicentes: Nunc manifeste vidimus, quod domino nostro Archiepiscopo nunciemus.

Qualiter aduersariorum suorum famem & sitim sedauit.

C A P. XIV.

Accepto itaque à viro Dei cibo & potu in vasculis ad viaticum itineris, ambulantes cum eo ceperunt fame & siti vehementer vrgeri. Miseruntque manus ad sistarciam & ad vtrem, & nihil inuenerunt, cum vtique de domo S. Goaris sufficientem in eisdem deportassent alimoniam. Et ait Albinus ad Adalwinum: Talem ego famem & sitim nunquam habui. Et hæc dicens, cecidit de equo suo quasi mortuus. Adalwinus vero conuersus, ait ad famulum Dei Goarem: Succurre nobis pie sacerdos Christi, quia fame & siti morimur. Sanctus Goar cum hoc audisset, cum gaudio dixit: Hodie filij quando me indignum vidistis charitatem facere, non debuissetis recusare; ista vero quæ nunc patimini, ad corripiendum vos Deus meus permittit fieri. Dum hæc illis diceret, & eos vehementer cruciabat famem, venerunt tres ceruæ miræ magnitudinis, quasi sanctam Trinitatem præfigurantes, steteruntque à longe, ipsos qui loquebantur aspicientes. Quas cum vidisset vir Domini, & inuocasset S. Trinitatem, iussit eas stare, quæ cum steterissent, apprehendit vasculum suum, & misit eas. Quod cum factum fuisset, præcepit eas abire, & ex ipso lacte linuit membra prædictorum virorum, & statim nullum dolorẽ lassitudinis, quæ in eis de inedia acciderat, senserunt. Hoc remedio confortati mox vt miserunt manus ad sacculos, inuenerunt quæ apta erant ad manducandum & bibendum vsque ad abundantiam, & ceperunt epulari. Cumque mirarentur de his quæ viderant, & stupentes timerent, ceperunt incitatis equis velociter itinerari, donec venirent Treueris civitatem. Seruus autem Dei Goar, per oratoria & ecclesias sanctorum sicut solitus erat facere, pergebat. Et sæpe dicti legati festinater venientes ad episcopum Metropolitanum, inuenerunt eum in synodo sedentem in solito suo vna cum clero; narraueruntque ei omnia, quæ acciderat eis, vel quæ facta viderat ab ipso Scoto Goar. Quæ cum audisset, cum iracundia cepit dicere: In quantum intelligentia cordis considerare valeo, consuetudo istius pertinacis viri, qui sic mane comedit, & bestias mulget, sine dubio potius deputanda est gulositati, quam charitati. Inquirendus est tamen quamobrem, vel quo humane laudis desiderio hæc faciat, & vtam ex parte Dei sit, an ex deceptione aduersarij.

Qualiter voce pueri peccatum episcopi coactus publicari fecit.

C A P. XV.

Vix verba compleuerat, & ecce vir Dei Goar intravit in domum in qua ipse Archiepiscopus residebat. Ingressus domum itaque cepit quaquaersum aspiceret: si forte esset locus vbi posset stare discipulus eius & cappam suam pendere vel abscondere. Diu ergo circumspiciens, vidit in angulo domus quasi similitudinem fustis, quæ certe non erat fustis sed radius solis qui per fenestram penetrabat interiora mansionis. Cumque appropiasset ad radium Solis, speciem crassioris periticæ prætendentis, appendit cappam suam super ipsum, ibique stare præcepit ministrum suum. Quod cum vidisset Rusticus archiepiscopus, vna

Charitatis officia amulorum sine interpretantur & carunt.

Vltio diuina amulos suos persequitur.

Ceruæ inter stare & caru lacte moribundos sanat.

Calumnia episcopi in sanctum virum.

Ad solis radiu suspendit cucullam suam.

cum cetero tuo dixit, videtis quid nunc fecit: Vere si hæc causa ex Deo fuisset, tam mane non comedisset vel bibisset, quia anteriores sancti per elemosinas & ieiunia intrauerunt in regnum Dei; hoc autem mirabile factum quod video quid sit omnimodis nescio, sed inde non mediocriter stupeo. Mane comedit & bibit, bestias mulget, cappam etiam suam in radio solis suspendit. Quid plura? Accedat propius, ut reddat rationem circumfidentibus. Tunc venit quidam portans in brachio suo infantem tres noctes habentem, qui fuerat proiectus in concham marmoream, vbi pauperulæ famina solent infantes suos iactare. Quem videns Archiepiscopus, inquit ad sanctum Goarem: Nunc oportet ut ostendas nobis ministerium tuum, si verum sit an falsum: Si verum est, per veram obedientiam præcipio tibi, ut facias istum infantem nobis innotescere genitorem suum, & genitricem suam, si hoc facere potes, credemus tibi & virtutibus tuis: Sin autem nihil tibi credere debemus. Tunc vir Dei suspirauit grauius & lacrymas fudit, vehementer admirans, quamobrem pontifex suorum vituperator operum, talem sibi inanem atque ineptam obedientiam facere præcepisset, & fundens orationem ait: *Trinitas sancta te innocens, atque te infans in nomine eiusdem Trinitatis conuero, ut genitorem tuum per nomen deuonines, & genitricem tuam similiter.* Respondens infans dixit: Iste Rusticus episcopus est pater meus, & mater mea. *Afflagia nuncupatur.* Quo audito episcopus cecidit velociter ad pedes S. Goaris dicens: Nunc scio vere, & credo Dei te sanctum fore seruum, cui scelera mea, quæ sic absconsa putabam, ut nullus alius præter me, & illam mulierem, & vnum puerum meum vnquam nosse posset, ita sunt tibi patefacta per ipsius nati mei verba. Hæc audiens B. Goar, stupore miraculi repletus, atque quasi in excessu factus mentis dixit ad eum: Heu, heu domine, quare per me miserum peccata tua hæcenus latentia facta sunt manifesta? Melius quidem fuisset spontanea, & secreta coram Deo confessio, quam ista contra votum tuum ignominiosa publicatio. Deinde sollicitè ac benigne monuit eum ad penitentiam dicens: Quantum saluator noster pius est ad dimittendū, tantum nos oportet paratos esse ad penitentiam. Ego autem in quantum pietas diuina me exaudire, & vitam dignabitur condonare 7. annis penitentiam pro te compellente fraternam charitatem iam deliberaui facere.

ANNOTATIO.

* *Hæc spontanea secretaque confessio coram Deo quidem, sed apud Sacerdotem facienda esse intelligitur, illo enim, sicut etiam superioribus saeculis fuit in usu hæc peccatorum apud Sacerdotem secreta confessio, ut colligi facile potest ex lib. 1. dialog. D. Greg. cap. 12. Quod etiam non obscure indicat ipse S. Goar, quem Ruadbertus dixit huic suasse episcopo, ut consilij salubribus acquiescens suscipiat pro ventu proprio duram prolocutionem penitentiam ex iudicio Sacerdotum. In ipso autem auctore quem Sarius edidit, hæc verba non sunt (coram Deo) quibus quidem verbis subtractis, plane de secreta apud Sacerdotem confessione locutum fuisse S. Goarem perspicitur.*

Qualiter in Archiepiscopatum postulatus, & reuocatus beneficio mortis euasit.

CAP. XVI.

Tanta igitur sanctitatis famam vel noua gesta audiens Sigebertus Rex Francorum, statim transmissis legatis suis iussit sanctum Goar ad se venire. Mirante autem rege, atque discente omnia quæ facta fuerant à sancto miracula, vniversus populus vnanimiter clamabat ad Regem, quatenus ipsum Dei virum constitueret Treuericæ ciuitatis episcopum. Quod Rex gratanter audiens, petijt beatū Goar vna cū cōsensu sacerdotum & clericorum, ut episcopus fieret Treuerorum. Statim autem ut vir Dei hoc audiuit, dixit: Melius est mihi mori quam super episcopum adhuc viuentem ministerium illius accipere, & peccare in cōspectu Domini. Considera nunc, o Rex, si te Deus Regem sæculi cō-

Vir sanctus inspectorem secretorum testem inuocat Deum. Flauia S. Goaris ministerium nō vulgare.

Sigebertus rex episcopatum offert Treuerensium.

stituit, scito tamen Regē sempiternū te habere in cælis: ideo dimitte Rusticum pantere facinora sua, sicut vis, ut Dominus dimittat tibi peccata tua. Hæc audiens Rex suspirauit grauius, & ait: Per salutem principum voluntarie obediā consilij tuis, attamen aliud non fiet, nisi quod definiui cum voluntate totius populi, scilicet, ut Episcopus Treuerorū efficiaris, quamuis contra votum tuum. Cū hoc audisset vir Dei ingemuit, & dixit: Glorioso princeps sine me prius ad cellam meā pergere, ut ad respōsum tuæ celsitudini dandum præparem me. Ait ad eum Rex: Vade cū pace. Et transactis 20. diebus induciarum iterū venit ad Metensē ciuitatē ad colloquij prædestinatum. Cumque peruenisset ad cellam suā cepit tristari, & à valida febre fatigari, & nimium corporali afflictione conteri. Quid multa: die ac nocte Dominū precabatur, ut ei donaret defensionis suæ auxiliū, & eriperet eum de tā graui iugo, quod Rex ei imponere cupiebat. Sicque sex annos transigens, ad Regem redire non potuit. Sed tandem in bona senectute obiit in pace pridie nonas Iulij.

De quibusdam euentibus illius temporis.

CAP. XVII.

Sigebertus in Chronicis. Anno Mauricii 17. Augustinus ab Aethero Arelateni episcopo cōsecratur Anglorū episcopus. Childebertus Rex Francorū moritur, cui Theodebertus, & Theodericus filij eius subrogantur.

Anno sequenti contentio inter Romanam ecclesiā, & arrogantiam Ioannis episcopi cōstantinopolitani, vniuersalis Patriarchæ nomen sibi vsurpantis, sub Pelagio Papa concepta, & à Gregorio iam inde non leuiter exagitata, non antea quiescere potuit, quam Ioannes ipse subita morte obiit.

In Nilo Aegypti flumine visa sunt animalia humanæ formæ vir scilicet & mulier, vsque ad lūbos super aquā extantes, qui & ab hominibus per Deum adiurati, à mane vsque ad nonam se videndos præbuerunt.

Anno sequenti Augustinus episcopus Anglorū, habita synodo cum Brytonum, & Scotorum episcopis, quia sacerdotes & monachos inuenit aduersarios equitatis, quos voluit habere socios prædicationis, terruit eos vaticinio futuræ super eos calamitatis.

Sanctus Columbanus ex Hibernia in Burgundiā venit, ibique permisso Theoderici regis, cœnobium Luxouium ædificare cepit.

Anno 21. Mauricii orientales Angli cum Rege suo Sigeberto per Mellitum episcopum conuertuntur ad Christum.

Per archiepiscopum Augustinum translata est dignitas archiepiscopatus, quæ prius Londini erat, ad Cantuariensem ecclesiā.

Anno eodem Mauricius Imperator, cum vxore & filijs à Phoca perimitur, & imperat Phocas annis 8.

De Pana dlatricij iuxta reuelationem Dei sibi præsentialiter inscripta ut euaderet futuram.

CAP. XVIII.

Hugo ubi supra. Mauricius Augustus dum esset vir Deum timens, malebat in hoc sæculo facinororum suorum corporali supplicio vindictam persolvere, quæ tormentis gehennalibus cruciari: quod cum iugiter suis orationibus Dominum deprecaretur, exaudiri meruit. Quadam itaque nocte dum in stratu suo quiesceret, vidit per somnium, ante se æneam astare Saluatoris effigie, quæ erat ante portā palatij, ex qua est emissā vox ad eum dicens: Date Mauriciū. Et tenentes eum quidam iudicarij ministri, exhibuerunt ei. Tunc ait ad eum Saluatoris imago: Vbi vis reddam tibi mala, quæ meruisti, hic, an in futuro sæculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potius, quam in illo. Tunc iussit

diuina

diuina vox tradi eum, & Constantiam eius uxorem, & omnem eorū cognationem Phocæ militi, Expetrectus vero, misit ad accersendum Philippicum generum suū. Cui sibi assistenti dixit Mauricius: Scis inter agmina nostra, aliquem militem nomine Phocam. Cui ille: Scio vnum: Et imperator: Cuius est qualitatis, qui ait: Iuuenis timidus & temerarius. Tunc referens Augustus Philippico somnium, glorificauit magnifice Dominum pro huiusmodi reuelatione. Ipsa etiā nocte apparuit in celo stella, quæ dicitur Cometes. Nata sunt præterea eadē tēpestate prodigia in suburbanis Bizantijs, puer videlicet quadrupes, & alter duos vertices habens. Sed, & apud Ægyptum in Nilo flumine sicut (iam dictum est) apparuerunt duo animalia humanæ formæ vir scilicet & mulier. Et vir quidem erat pectorosus, & vultu terribilis rufa coma, canisque permixtis: qui etiam vsque ad lumbos cunctis demonstrabatur nudus, & reliqua corporis membra cooperiebat aqua, mulier quoque mammillas habebat & femineum vultum, cesariæque prolixas, & vsque ad horam nonam omnis populus admirabatur hæc animantia videns.

Post hæc autem Mauricius Augustus in hostili terra positus, cum milites suos ferro & rapinis abstinere cōpelleret, nec tamen eis consueta stipendia largiretur, Phocam rogare cepit, vt imperij tegnum super eos acciperet. Quibus sæpe dictus Phocas obaudiens, regalem purpuram sumpsit. Quod audiens Mauricius animo dissolutus, rebus aduersum se fluentibus cessit, & in quandam siluam mari contiguam fugit. In qua cum vxore & quinque filijs iulii Phocæ Cælaris interemptus est.

De moribus, & conuersione beati Gregorij
Papæ.

C A P. XIX.

Ex gestis eius. Gregorius itaque animaduertens se ideo summum Pontificem à Deo constitutum, vt iuxta illud propheticum, radicem vitiorum euelleret, virtutesque plantaret, omnes consuetudines quas contra Apostolicam traditionem nouiter pullulasse cognouerat anathematis interminatione damnauit. A cubiculo suo non solum iuuenulos, sed & omnes seculares exclusit; clericorum vel monachorum prudentissimos sibi familiares consiliarios elegit. Qui sanctimonia, vel sapientia carebat, subsistendi coram eo fiduciam non habebat. Mox vt Pāpa factus est, superstitiosum vniuersalis vocabuli nomen refutauit, primusque se *seruum seruorum Dei* in epistolis suis nominauit. Mediocribus indumentis ad luxū humilitatis indicium in Pontificalibus utebatur. Pauperibus ita seruebat, vt quilibet ciborum species eis suo tēpore ministraret. Ex quibus pauperibus dum vnum in quodam recessu mortuum vespiliones reperissent, Gregorius æstimans eum stipis inopia percisse, per aliquot dies à missarum celebratione penitendo cessauit. Apostolatus sui gloriam ita vilipendebat, vt Angelus Domini ad quandam eremitam, qui vnum catum pro releuando tædio secum habebat, de eodem Gregorio testaretur dicens: Maiorem delectationem habes in hoc catto, quā Gregorius in omni imperio Romano. Tantæ humilitatis fuit, vt cum idem eremita peregrinus ei in solemnibus apparatu præcedenti se prosternere vellet, ipse eidem peregrino prior de equo descendens, seipsum prostrauit. Crimina semel audita, nullatenus indiscussa præteribat. Subdiaconum ordinari vetuit, nisi continentiam à coniugio profiteretur: nullumque aliis progredi permisit, nisi cuius castitas in subdiaconatu probata fuisset.

De miraculo veteri corporis Christi per eam ostensio.

C A P. XX.

Matet familias quædam Romæ nobilis erat, quæ religionis & deuotionis studio oblationes facere, & die dominica ad ecclesiam deferre, summoque Pontifici ecclesiasticæ consuetudinis, & familiaritatis eiusdem gratia offerre solebat. Quæ cum quadam die ex more ad communicandum de manu Apostolici vultu ordine suo accederet, illicque Pontifex hostiam dominici corporis potrexisset dicens: *Corpus domini nostri Iesu Christi profuit tibi in remissionem peccatorum omnium, & vitam æternam, subtrahit.* Quod vir domini cernens illi communionem sacram retraxit, & separatim super altare reposuit, eamque diacono seruandam vsque dum cuncti communicarent fideles, tradidit. Expleto vero sacro mysterio, interrogauit eam beatus Gregorius dicens: Dic ergo quid cordi tuo emerferit, cum communicatura fuisset? At illa: Recognoui, inquam, illam portiunculā ex eadem oblatione fuisse, quam ego proprijs manibus feci, & tibi obtuli; & cum eam te intellexerim corpus domini appellasse, subtrahit. Tunc sanctus Dei Pontifex sermonem exinde fecit ad populum, & hortatus est eū, vt dominum suppliciter exoraret, quatenus ad multotū fidem corroborandam carnis oculis ostenderet, quod infidelitas huius mulieris mentis oculis videre, & fidei luminibus conspiciere debuisset. Quod cum fuisset oratum, ipse vna cum populo, & eadem muliere exsurrexit, & ad altare cunctis cernentibus, & sese ad cernendum ex æste spectaculum comprimentibus, corporalem palmam eleuauit, & vniuerso populo, ipsaque muliere intente, partem digiti auricularis sanguine cruentatam intenuit, ac mulieri dixit: *Disce inquam veritati, vel modo iam credere contestanti: Panis quem ego do caro mea est, & sanguis meus vere potus est.* Sed præsciens conditor videtur infirmitatis nostræ ea potestate qua cuncta fecit ex nihilo, & corpus sibi ex carne super virginis operante Spiritu sancto fabricauit; panem & vinum aqua mixtum manente propria specie, in carnem & sanguinem suum ad catholicam pacem, ob reparationem nostram, Spiritus sui sanctificatione conuertit. Indequè vniuersos iussit diuinam precari clementiam, vt in formam pristinam sacrosanctum reformaret mysterium, quatenus mulieri ad sumendum fuisset possibile, quod & factum est. Vnde stupefacta mulier, plurimum in sancta religione & fide proficiens, participatione dominici sacramenti consecrata est. Et omnes qui viderant, in diuino amore & orthodoxa credulitate seruentius excreuerunt.

Muliere non credente transsubstantiationem corporis Domini, præcibus S. Gregorij hostiam in carnem & denuo caro in hostiam transit.

De Partibus corporalium, quas pro reliquijs misit, & de quibus sanguis exiit.

C A P. XXI.

Quidam quoque nobilis & potens cum familiaritatem Apostolicæ sedis adeptus esset, misit per legatos condigna xenia ad sedem pontificalem, petens reliquias beatorum Apostolorum ac Martyrum sibi trāsmitti. Quos sanctus Apostolicus honorabiliter suscipiens aliquamdiu secum morari fecit, atque indefinēter sanctorū Apostolorū memorias, ac cœmeteria martyrum ex more prisco pro huiusmodi negotio missas celebrando, & reliquias in eorū veneratione cōsecrādo circumiens, præfatosque legatos sibi comites sæper habēs, cū expleuisset eorū celebrationes, quorū reliquie petebantur, particulatim eosdē pānos cōsecratos, super quib⁹ sancta celebrauerat diuidit, & singulis singulatim bustulis imposuit, munitisque eis sigillo suo petitorib⁹ tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti sunt: sed dum iter carperēt, ei qui primus cæteris habebatur, amica humanitati succurrit curiositas, stulte tanti itineris subiisse laborē, cum nescirent quid preciosi domino suo referrent.

Reliquia reuerenter habita.

* al. bureth sine picidibus.

Pedentium autem crescente collatione verborum, & virescente suggestione sociorum, contractis dignitatis Apostolicę sigillis apertę sunt bustulę, & in singulis singulę panni sunt repertę portiunculę; moxque cum indignatione Romam regressi, Archidiaconum adeunt, conquirentes: vt quid, inquit, Dominus Apostolicus tam vilipendit dominum nostrum, qui tantam gratiam se apud eum obtinisse sperauerat, quod sic voluerit illi illudere, & nos dehonorationi & offensionis suę addicere; Existimauimus siquidem nos ossa Apostolorum vel Martyrum pretiosa hinc ferre sicut decuerat tantum virum, vt Dominus noster est, a tanta nihilominus sede questita, tam longo & difficillimo satis itinere, & data nobis sunt panni modicę portiunculę, ac si huiusmodi panniculi genus apud nos nequiuisset inueniri. Quos Archidiaconus modesta increpatione redarguit, cur in tantam pręsumptionem eruperint, vt Apostolica sigilla corruerint, hortans eos vt redirent, & quę acceperant Domino suo cum honore deferrent. Sed nullatenus monitis eius acquiescētes, vsque ad Domini Gregorij venire pręsentiam, factoque comperto patientissime eorum tulie stultitiam, eosque sacrosanctis missarum solemnij pręcepit interesse. Vnde cum ad locū sui sermonis est ventum, suadet populo Dei sanctorum gratiam exorare, quatenus in hac re dignetur apertissime sic suam potentiam patefacere, vt quid mereatur fides euidētius minus creduli & ignorantes possint cognoscere. Et data oratione accepit ab eo cultellum qui temerauerat signa, & super altare corporis sancti Petri acceptam vnam panni portionem per medium fecit: Ex qua statim sanguis decurrit, & omnem eandem particulam eruentauit. Videntes igitur legati & populi stupendam miraculum, ceciderunt proni in terram adorantes Dominum. Et facta silentio, dixit beatus Gregorius: Scitote, fratres, quia in consecratione corporis & sanguinis domini, cum ob sanctificationem reliquiarum in honore Apostolorum vel martyrum eius offererentur, semper illorum sanguis hos pannos intravit, qui effusus est pro nomine eius. Et edificatis in fide cunctis qui viderant, munitisque iterum signo suo bustulis, voti sui munera legatis tradidit, & cum gaudio ad Dominum suum reuersi, hoc ei per ordinem narrauerunt. Qui sancta reuerenter suscepit, & in loco venerabili cōdidit, quo Deus etiam frequentiora miracula, quam in ecclesia beati Petri fecit.

Pro reli-
quijs mar-
tyrum, lineę
altaris dare
solebant.

Hęc historia
similem de
D. Leone
confirmat
historias
quam supra
retulit Vin-
centius.

Miraculum
de sanguine
corporalis
invisibile
per
beatum
Gregorium.

De duobus magis quos intum solo excauit, & anima Traiani quam ab inferis euocauit.

C A P. XXII.

Paterfamilias erat Romę ditissimus, sed non minus vitijs plenus, quam rebus, qui quia sibi vxor sua displicuit contra pręceptum domini diuortium fecit; quod beatum Gregorium non latuit. Qui cum suauissimis monitionibus, & diuini iudicij terroribus eum indefinenter suadere contenderet, vt eam in gratiam reciperet pactam; ille pertinax eius monita spreuit. Quem beatus Gregorius ab Ecclesia sub anathemate nisi respiceret sequestrauit. Quam ille sententiam ægre ferēs, duos magos pecunijs locauit, vt ad secundum Apostolicum apodixen artis suę ad vindictam exercerēt; qui quadam die vt eum ad processionem ex more pergentem viderunt, equum illius repente maleficijs suis vexari a dæmonibus fecerunt. Statim ille nomen domini Iesu inuocauit, & edito signo crucis ab equo dæmonia perturbauit; respiciensque in partem mox vt magos vidit, excati sunt; & ab eisdem dæmonibus peruasi retrorsum ceciderunt. Vnde id eorum nequitia perpetratum intellexit, eosque ad se duci iussit; qui interrogati, cum ordinem rei prodidissent, Papa respondit: Perpetuo cæci esse debetis, ne videntes ad consuetam peruersitatem redire tentetis. In nomine Domini Iesu a vexatione dæmonum liberi sitis. Qui mox a dæmonibus emundati, & credentes baptizati sunt; sed perpetua cæcitate

conducit.

Quomodo
equum per
maleficia su-
riosum, cu-
rauerit.

Magos ex-
tate plectis.

damnati; iubente beato Gregorio, de cætero stipe ecclesiastica aliti sunt.

Beatus igitur Gregorius cum quodam tempore ante palatia Traiani transiret, recordatus clementię eius, vt plenius videlicet enarratum est, amarissime cepit flere, & pro eo tandiu ante altare sancti Petri flens orauit, donec vox ad eum dormientem dixit; Traianum precibus eius a penis infernalibus liberatum; sed de cætero caueret ne pro aliquo infideli desinctorum orare pręsumeret.

Historiam
de Traiani
anima ab
inferis euo-
cata cepit
flere, & pro
eo tandiu
ante altare
sancti Petri
flens orauit.
an. 1604.
ad que in
Eiusmōdi
ipse Ioan.
Dicit qui
tā D. Grego-
rius.

A N N O T A T I O.

Cum de superioribus miraculis Romanorum sit nemo qui dubitet, de hoc, quod apud Saxones solum legitur, huius precibus Traiani animam ab inferis liberatam, ob id vel maxime dubitari possit, quod tantus Doctor nequaquam pręsumeret pro pagano proferre orare, qui & dialog dicit eandem esse causam cur non oratur a sanctis in futuro iudicio pro peccatoribus damnatis; qua nunc etiam causa est, cur non orent sancti homines pro infidelibus & impijs desinctorum: pręsertim cum dicitur Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum celorum. Vnde nota, quia non legitur Gregorij precibus Traiani anima ab inferno liberata, & in paradiso reposita (hoc enim omnino incredibile videretur, nisi iterum resuscitatus fuisset, & baptizatus, & non finali Dei sententia condemnatus, sed ad tempus, quousque Gregorius pro eo oraret) sed simpliciter dicitur, ab inferni solimmodo cruciatibus liberata, quod potest videri credibile cum ita valeat anima in inferno existeret & eius cruciatibus per Dei misericordiam non sentire; sicut vnus gehenna ignis valet omnes peccatores pariter detinere, sed per Dei iustitiam cunctos non equaliter exurere.

De transitu eiusdem, & pœna successoris eius sibi detrahentis.

C A P. XXIII.

Cum autem sedisset beatus Gregorius annis 13. anno domini 604. migravit ad dominū. Cuius caput Ansegisus monachus Archiepiscopus Senonensis Roma transtulit Senonem anno Domini 880. & in ecclesia sancti Petri viui collocauit honorifice.

Memor
Gregorij
an. Ch. 604.
cul et al.
606.

Post obitum beati Gregorij cum fames grauis totam prouinciam fatigaret, venerunt ad successorem eius religiosi & pauperes, quibus sanctus Gregorius ministrare solebat, & dixerunt: Domine Papa, quos Pater noster Gregorius pascere solebat, tua sanctitas fame perire non sinat. Quibus verbis indignans Papa sic semper respondebat: Si Gregorius ad famam suę laudis cunctos populos curauit iuscipere, nos omnes non possumus pascere, sicque vacuos remittebat. Vnde sanctus Gregorius tertio apparuit, & tertio blande corripuit de sua detractone, & illius tenacia, & pauperum necessitate. At ille nec ad misericordiam se flexit, nec a detractone compescuit, nec manum ad misericordiam extendit. Vnde illi quarto apparēs, horribiliter redarguit, & comminans illum in capite percussit, cuius dolore vexatus in breui defunctus est.

Gregorius
detractone
sibi per
& in
dolorē
sua occu-
pauit.

De libris ab ipso beato Gregorio compositis.

C A P. XXIV.

Ante pontificatum cum a Papa Pelagio de monasterio ad ecclesiasticum officium assumptus Leuita esset ordinatus, & pro responsis ecclesiasticis Constantinopoli apocrifarius directus: a fratribus enixe rogatus, maximeque a Leandro Hispalensi episcopo, qui pro causis Vuisigothorum legatus Constantinopoli aduenerat: compulsus est vt librum beati Iob multis inuolutum mysterijs enodaret. Quem quomodo iuxta literam intelligēdus, qualiter ad Christi & ecclesię sacramenta referendus: quo sensu vnicuique fidelium sit aptandus, per 35. librorum seriem mira ratione perdocuit. In quibus ita de virtutibus exponere, sed formis aliquo modo visibilibus demonstrare. Vnde non dubiū eum perfectionē ipsarū assecutus virtutum, quarū, tā efficaciter intimare valuit effectum.

Compositi
libri
monasterio

Porro

Porro eo tempore quo ad Pontificatu raptus est, dum à Ioanne Rauennatis episcopo reprehensus fuisset, cur à pastoralis officio delitescendo se subducere vir tam idoneus voluisset, hac occasione compulsus librum pastorem composuit: In quo manifeste aperuit qualis ad ecclesie regimen assumi, qualiter ipsi rectores viuere, qua discretione singulas quasque personas instruere, quantaque consideratione propriam quotidie debeant fragilitatem pensare.

Sed & euangeliorum homelias xl. composuit, quas in duobus codicibus æqua sorte distinxit. Libros etiam dialogorum 4. edidit, in quibus rogatu Petri diaconi sui, virtutes sanctorum quos in Italia clariore nosse vel audire poterat, ad exemplum viuentium posteris collegit, ut sicut in libris expositionum suarum quibus sit virtutibus insudandum edocuit, ita etiam de scriptis sanctorum miraculis, quæ virtutum earum sit claritas ostenderet.

Primam quoque & vltimam Ezechielis partem quæ videbantur obscuriores per homelias 22. quantum lucis intus habeant, demonstrauit.

Scriptit præterea & alia vir sanctus nonnulla, sed etiã epistolas quamplures. Eoque magis mirum est tot enim & tanta condere volumina potuisse, quem omni fere inuenturis suæ tempore, creber viscerum dolor cruciabat; horis atque momentis omnibus fracta stomachi virtute fatigabat; lentis quidem sed tamen continuis febribus anhelabat. Fatigabat eum præterea de ordinandis vrbis vigilijs ne ab hostibus caperetur; sollicitudo continua, vrebant animum eius incessanter filiorum hinc inde discrimina nunciata.

De miraculo circa eum ostenso dum visionem Ezechielis exponeret.

CAP. XXV.

Denique à fidei & religioso viro & ei familiarissimo fideliter post obitum eius narratum didicimus, quod cum visionem vltimam Ezechielis interpretaretur, appensum velum inter ipsum & exceptorem eundem tractatus sui, illo per intervalla prolixius reticente, isdem minister eius stylo perforauerit, & euentum per foramen conspiciens, vidit columbam niue candidiorem super caput eius sedentem, rostrumque ipsius ore diu tenere appositum. Quæ cum se ab ore eiusdem amoueret, incipiebat Pontifex loqui, & à notario graphum ceris imprimi. Cum vero reticebat sancti Spiritus organum, minister eius oculum foramini iterum applicabat, eumque ac si in oratione leuatis in cælum manibus simul & oculis, columbæ rostrum more solito conspiciatur ore suscipere. Quod tandem eodem spiritu reuelante sanctus pontifex cognouit, & vehementissime tristis effectus, interminatus est auctoritate apostolica miraculi diuini in se perpetrati conscius, ne in vita sua id aliqui quoquo modo patefaceret. Quid si interit secretum custodiens; post defunctionem sanctissimi sacerdotis comparsus quorundam inuidia, qui obsectabant virum beatissimum præsumptionis tumore tanta ac talia de cælestium arcanorum mysterijs fuisse locutum, ita hæc se per omnia vidisse fideliter reuelauit.

De libro moralium amisso, & per miraculum inuenito.

CAP. XXVI.

Post decessum beati Isidori, qui beato Leandro Germano suo in Archiepiscopatu Hispalensi successerat, libri moralium beati Gregorij in Iob, quos eodem Leandro petente ediderat, per negligentiam amissi sunt, ita vt in tota Hispania non inuenirentur. Post aliquot annos Gyndelindus Rex Hispaniæ cõsiliis 30. episcoporum in vrbe Toletana cõgregauit, & omnium

consilio Tagionem Calaragustanum episcopum, qui diuinæ scripturæ feruentior amator erat, Romæ cum epistolis suis pro libris eisdem requirendis misit. Qui cum de die in diem videret petitionem suam à Papa differri, quasi præ multitudine librorum aliorum præfati libri non possent in archino sedis apostolicæ inueniri, tandem petijt & obtinuit vna nocte licentiam in ecclesia beati Petri vigilandi. Vbi cum enixus Deum obsecraret, iamiamque prosperum iter suum faceret, multitudinem virorum feuerendorum conspexit ecclesie ianuas ingredientem, & ordine decenti, binos ac binos ad altare sancti Petri incedentem. Territus itaque, cum se mouere non auderet, vidit duos ex illis ad se venientes, ex quibus vnus dulciter eum salutatum percunctatus est, quis esset, vnde, & cur venisset? Qui cum protinus ei causam sui aduentus exposuisset, ille digitam protendens in scrinio, inquit, illo quod cernis, continentur libri quos quæris. Tunc episcopus confidens, obsecro, inquit, Domine, vt aperias mihi seruo tuo; quæ sit illa tam præclara virorum processio? Cui ille respondit: Duo illi quos vides præcedentes, seque ad inuicem inserta manu complectentes, Apostoli sunt Petrus, & Paulus. Cæteri vero successores eorum Romani Pontifices eodem ordine quo eos secuti sunt in pontificatu, & nunc in processione sequuntur. Tunc episcopus magis exhilaratus, Obsecro, inquit, Domine, dic mihi quis ipse sis, qui mecum dulciter loqueris? At ille, ego sum, ait, Gregorius, pro cuius libris tanti laborem itineris sustinui. Et adiecit episcopus: Edic etiam, obsecro, mihi, si hic est, & quisnam est beatus pater Augustinus, cuius libros non minus, quam tuos semper dilexi. Ille respondit: Beatum Augustinum excellentissimum virum (de quo loqueris) altior à nobis continet locus. Hoc dicto statim cum socio suo qui secum venerat, ad cætum aliorum redijt. Post hæc vidit episcopus, quod omnes ad altare sancti Petri submissis capitibus reuerenter inclinantes, eodem ordine quo venerant ianuam Ecclesie repeterent. In crastinum autem omnia quæ viderat, Papæ retulit, acceptosque moralium libros in Hispaniam detulit.

Hæc visio in omnibus libris moralium ante ipsum prologum per totam Hispaniam inuenitur.

De excerptis flosculis prædictorum librorum, & primo de cura regimini.

CAP. XXVII.

Altior. Præter libros beati Gregorij supra nominatos, extat & apud nos commentariolus eius super Cantica Canticorum; & liber de conflictu vitiatorum & virtutum, quem tamen plerique ascribunt Augustino, quidam autem Gregorio.

Porro registrum Gregorij idest liber epistolarum eius decretalium per 12. libros paruales diuiditur, qui continent epistolas numero 690.

De his autem omnibus pauca capitula, quæ sequuntur causa breuitatis hic inseruimus. *Gregorius in pastorali, libro 1. in prologo.* Pensandum valde est ad culmen quisque regimini qualiter veniat, atque ad hoc rite perueniens, qualiter viuat, & bene viuens qualiter doceat, & recte docens, infirmitatem suam quotidie quanta valet consideratione cognoscat; ne aut humilitas accessum fugiat, aut præuentioni vita cõtradicat, aut vitæ doctrina destituat, aut doctrinam præsumptio extollat.

Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab impietatis ergo pastorale magisterium, quadam temeritate suscipitur, quandoquidē ars est artium, regimen animarum. Sæpe vero imperitia pastorum meritis congruit subiectorum, quia quamuis lumē scientiæ culpa sua exigente non habeant, districto tamen iudicio agitur, vt per eorū ignorantiam hi etiam qui sequuntur offendant. Vnde scriptum est. *Obscuretur oculus eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua.* Obscuratis enim oculis dorsum flectitur; quia cum

lumen scientiæ perdunt qui pereunt, profecto ad portanda peccatorum onera curvantur, qui sequuntur.

Cap. 2.

Et sunt nonnulli, qui solerti cura spiritualia præcepta scrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculant, & quod verbis prædicant, moribus impugnant, unde fit, ut cum pastor per abrupta graditur, ad præcipitiū grex sequatur. Hinc per prophetā Dominus contra contemptibilem pastorem scientiā queritur, dicens: *Cum impiissimam aquam biberitis, &c.* Hinc rursus de Sacerdotibus dicitur: *Facti sunt domui Israel offendiculum iniquitatis.* Nemo quippe in Ecclesia amplius nocet, quā qui peruersæ agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem quippe hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

Ezech. 44.

Cap. 4.

Ecl. 11.

Sæpe suscepta cura regimini, cor per diuersa diuerberat, & impar quisque inuenitur ad singula dum confusa mente diuiditur ad multa. Unde sapiens prouide admonet dicens: *Fili ne in multis sint actus tui, quia videlicet nequaquam plene in vniuersiusque operis ratione colligitur, cum mens per diuersa paritur. Cumque foras per insolentem curam trahitur, à timoris intimi soliditate vacuat, sitque in exteriorum dispensatione sollicita, & sui solummodo ignara; sic multa cogitare se nesciens.* Hæc autem proferentes non potestatem reprehendimus; sed ab appetitu illius cordis infirmitatem munimus, ne imperfecti quique culmen regimini accipere audeant, & qui in planis stantes titubant, in præcipitio pedem ponant.

De illis qui ex diuersis causis recusant officium pastoris.

CAP. XXVIII.

Cap. 5.

Ioan. 11.

1. Cor. 5.

Diu. 25.

Cap. 6.

Sunt autem nonnulli, qui eximia virtutum dona percipiunt & pro exercitatione exterorum magnis muneribus exaltantur. Qui nimirum culmen regimini si vocati suscipere renunt, ipsa sibi plerumque dona adimunt, quæ non pro se tantummodo, sed etiam pro alijs acceperunt. Cumque sua, & non aliorum lucra cogitant; ipsis se quæ priuata habere appetunt, bonis priuant. Hinc Petro Dominus ait: *Si diligis me, pascere oues meas.* Si ergo testimonium dilectionis est cura pastonis, quisque virtutibus pollens, gregem Dei renuit pascere, pastorem summum conuincitur non amare. Ideo enim Christus pro omnibus mortuus est, ut qui viuunt iam non sibi uiuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Hinc Moyses ait; *ut uxorem fratris sine filijs defuncti superstes frater accipiat; atque ad nomen fratris filios gignat.* Sunt itaque nonnulli, qui magnis (ut diximus) muneribus ditati, dum solius contemplationis studijs inardescunt, parere utilitati proximorum in prædicatione refugiant, de quo si districte iudicentur; ex tantis proculdubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesset potuerunt. Quæ enim mente is qui proximis profuturus enitesceret, utilitati proximorum secretum proponit suum, quando ipse summi patris vnigenitus, ut multis prodesset, de sinu patris egressus est ad publicum nostrum.

Et sunt nonnulli, qui ex sola humilitate refugiant, ne eis, quibus se impares æstimant, præferantur. Quorum profecto humilitas, si cæteris quoque virtutibus cingitur, tunc ante oculos Dei vera est, cum ad respondendum hoc, quod utiliter subire præcipitur, pertinax non est.

Qualiter hoc officium recipiendum sit, & qualiter declinandum.

CAP. XXIX.

Cum ergo alicui regimini culmen imponitur, si iam donis præuentus est, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire.

Quamuis nonnunquam prædicationis officium nonnulli laudabiliter appetunt, ad hoc nonnulli laudabiliter coacti pertrahuntur. Isaias quippe Domino querenti quem mitteret, vltro se obtulit dicens: *Ecce ego, mitte me.* Hieremias autem mittitur, & tamen mitti debeat humiliter reluctatur dicens: *A. a. a. domine Deus, &c.* En ab vtrisque exterius diuersa vox prodijt; sed nõ à diuerso fonte dilectionis emanauit. Per actiuam enim vitam prodesset proximis cupiens Isaias, officium prædicationis appetit. Per cõtempatiuam vero Hieremias cõditionis amoris inhaerere cupiens, ne mitti ad prædicandū debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter alter appetijt, hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne tacite cõtempationis lucra loquendo perderet, ille ne damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtrisque subtiliter intuentum est, quia & is, qui recusauit plene non restitit; & is qui mitti voluit prius se per altaris calculū purgatum vidit, ne aut nõ purgatus adire quisque sacra mysteria audeat, aut quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie superbe contradicat. Quia igitur valde difficile est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur, non tamen declinari pertinaciter debet, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. Quod Moyses vtrumque miro opere expleuit, qui præesse tantæ multitudini & noluit & obediuit. Hinc ergo & quique præcipientes colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, si sancti vtriusque plebium ducatum suscipere Deo etiam iubente timuerunt. Moyses suadente Domino trepidat, & infirmus quisque ut honoris onus accipiat anhelat. Et qui ad casum valde vrgetur ex proprijs, numerum libenter opprimendum ponderibus submittit alienis.

De vanis argumentis ambicioforum.

CAP. XXX.

Plerumque qui præesse concupiscunt, ad vltimum suæ libidinis instrumentum Apostolici sermonis accipiunt, quo ait: *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Qui tamen laudans desiderium, in patorem protinus vertit quod laudauit, dicens: *Oportet autem episcopatum irreprehensibilem esse.* Notandum quoque quod hoc illo tempore dicitur, quo quisque plebibus præerat; primus ad martyrij tormenta ducebatur. Tunc ergo laudabile fuit episcopatum quærere, quando per hunc quemque dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire. Unde ipsum quoque episcopatus officium boni operis expressione definitur, cum dicitur: *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Sacrum ergo officium non solum non diligit omnino, sed nescit qui ad culmen regimini anhelans in occulta cogitatione cæterorum subiectione pascitur, laude propria laudatur, ad honorem cor eleuat, rerum effluentia exultat.

Sed plerumque hi qui subire pastorale magisterium concupiscunt, nonnulla quoque bona opera animo proponunt, & quamuis hoc elatione appetant, operaturos tamen se magna pertrahant, sitque ut aliud in imis intentio suprimat, aliud tractanti animo superficies cogitationis ostendat. Nam sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, de mundi autem gloria non amare quod amat. Cumque percepti principatus officio perfrui seculariter cæperit, libenter obliuiscitur quicquid religiose cogitauit. Penset ergo quisque quid subiectus egerit, &

repente

repente agnoscit si prælatus bona agere quæ propoluerat possit, quia nequaquam valet in calmine humilitatem discere, qui in imis positus non desijt superbire. Nescit laudem cum suppetit fugere, qui ad hanc didicit cum deesset anhelare. Ex antea ergo vita se quisque inueniat, ne in appetitu se culminis imago cogitationis illudat. Quamuis plerumque in occupatione regiminis ipse quoque boni operis usus perditur, qui in tranquillitate tenebatur, quia quieto mari recte nauem & imperitus nauta dirigit, turbato autem tempestatis fluctibus etiam peritus se nauta confundit.

Quam eminentis vitæ debeat esse, qui prælationis officium suscipit.

CAP. XXXI.

INter hæc itaque quid tenendum est, nisi ut virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus nec coactus accedat. Considerandum quippe est quia cum causam populi electus Præsul suscipit, quasi ad ægrum medicus accedit. Si ergo adhuc in eius corpore passiones viunt, qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat.

Ille igitur modis omnibus debet ad exemplum vitæ pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritaliter viuit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla aduersa pertimescit: qui ad aliena cupienda nõ ducitur, sed propria largitur. Qui per pietatis viscera citius ad ignoscendam stectitur, sed nunquam plusquam deceat ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab alijs vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, si que in bonis proximi sicut in suis profectibus lætatur. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluenti irrigare. Qui orationis usu & experimento didicit, vt obtinere à Domino que poposcit, possit.

Si enim homo apud hominem de quo minime præsumit fieri intercessor erubescit, qua mente apud dominum intercessionis locum pro populo arripit, qui familiaritatem se eius gratiæ esse per vitæ meritum nescit. Aut quomodo ab eo alijs veniam postulat, qui vtrum sibi sit placatus ignorat. Est adhuc & aliud sollicitus formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur.

Tantum itaque debet actionem populi actio transcendere præsulis; quantum distare solet à grege vita pastoris. Oportet namque vt se metiri studeat quanta tenendæ rectitudinis necessitate constingitur, sub cuius æstimatione populus grex vocatur.

Qualis esse debeat in cogitatione & opere, in silentio & sermone, in comparatione, & contemplatione.

CAP. XXXII.

Sit ergo necesse est, cogitatione mundus: vt in alienis quoque cordibus pollutionis maculas tergat, quia necesse est vt esse munda studeat manus, quæ diluere sordes alienas curat: ne tacta quæque deterius inquinat, si fordida insequens lutum tenet.

Sic operatione præcipuus, vt vjam vitæ subditis viuendo denunciet, & grex qui pastoris vocem moresque sequitur, per exempla melius quam per verba gradiatur. Illa namque vox libentius auditorum cor penetrat, quæ dicentis vita commendat; quia quod loquendo imperat, ostendendo adiuvat, vt fiat.

Sit discretus in silentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut profrendenda reticescat. Sæpe namque rectores improvidi humanam gratiam amittere formidantes, loqui libere recta pertimescunt, nec iam gregis cultodiarum pastorum studio, sed mercenariorum vice de-

seruiunt, quia ventente lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc per prophetam dominus dicens queritur: *Non ascendisti ex aduerso, &c.* Hinc rursus delinquenti populo dicitur: *Propheta tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, &c.* Clavis quippe apertionis est sermo correctionis, quia increpatio culpam detegit, quam sæpe nescit etiam qui perpetravit. Prouidendum quoque rectoribus est, vt non solum praua nullo modo, sed ne recta quidem nimie & inordinate proferantur, quia sæpe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitas incauta oportunitate leuigatur, Vnde Paulus discipulum de instantia prædicationis admonens dicit: *Predica verbum, nisi opportune importune.* Dicitur importune premisi oportune, quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua utilitate se destruit, si habere importunitas oportunitatem nescit.

Sic etiam rector singulis compassione proximus, præcunctis contemplatione suspensus, quia tunc ab alta charitas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit, & cum benigne descendit ad ima, valenter recurrit ad summa. Tales quoque sese qui præsumunt, exhibeant, quibus subiecit occulta quoque sua prodere non erubescant, vt cum tentationum fluctus paruli tolerant, ad Pastoris mentem quasi ad matris sinum recurrant.

Qualiter se debet subiectis æquare, & qualiter præferre.

CAP. XXXIII.

Sit autem & bene agentibus socius, & honore suppresso æqualem eis se credat, in nullo se præferat. Omnes homines natura æquales genuit, sed variante meritorum ordine alios alijs culpa postponit. Ipsa autem diuersitas quæ accessit ex vitio, diuino dispensatur iudicio, vt quia æque stare non valet omnis homo, alter regatur ab altero. Vnde cuncti qui præsumunt, non in se potestatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis, nec præesse se hominibus gaudeant, sed prodesse. Antiqui etenim patres non Reges hominum, sed pastores pecorum fuisse memorantur. Et Noe ac filijs eius dicitur: *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre.* Quorum videlicet terror quia esse super animalia præcipitur, profecto esse super homines prohibetur, quia contra naturam superbire est & æquali velle timeri: & tamen necesse est vt rectores à subditis timeantur, quando ab eis Deum minime timeri deprehendunt, vt humana saltem formidine peccate metuant, qui diuina iudicia non formidant. Non enim præpositi ex hoc quæsito timore superbiant, in quo non suam gloriam, sed subditorum iustitiam quærent. In eo enim quod metum sibi à peruersis viuentibus exigant quasi non hominibus, sed animalibus dominantur: quia ex qua parte bestiales sunt subditi, ex ea debent etiam formidini subiaccere substrati. Sed plerumque Rector dum ad usum ei cuncta subiaccit, dum ad votum velociter iussa complentur, dum omnes subditi, si qua bene gesta sunt, laudibus efferunt, male gestis autem nulla auctoritate contradicunt, plerumque laudant quod reprobare debuerant, seductus ab his quæ infra supportunt, super se animo tollitur, & dum foris immenso fauore circumdatur, intus veritate vacuatur, atque sui oblitus in voces se spargit alienas talemque se esse credit, qualem foris audit, non qualem intus discernere debuit. Subiectos despicit, & quos sorte potestatis excedit, transcendisse se etiam vitæ meritum credit. Cunctis se æstimat amplius sapere, quibus se videt amplius posse. Sicque vsque ad eius similitudinem ducitur, de quo scriptum est: *Omne sublime videt &c.* Apostata quippe similis angelo efficitur, dum homo hominibus esse similis dedignatur. Hæc autem potestatem bene regit, qui & tenere illam nouit & impugnare. Qui scit & per illam super culpas erigi, & cum illa cæteris æqualitatem componi, æqualem

se cum illa cæteris cernere, & tamen se peccantibus zelo vitæ anteferre. Summus itaque locus bene regitur, cum is qui præest, vitij potius quam fratribus dominatur.

Quod erga subiectos seruari debeat, & amor & vigor.

C A P. XXXIV.

Plerumque etiam dignum est vt eosdem quos corrigimus tacita nobis cogitatione præferamus. Illorum namque vitia per nos disciplinæ vigore feriuntur, in his vero quæ ipsi committimus, ne verbi quidem ab aliquo iniectione laceramur. Tanto ergo apud Deum obligatiores sumus, quanto apud homines inulte peccamus. Disciplina vero nostra subditos diuino iudicio tanto liberiores reddit, quanto hic eorum culpas sine vindicta non deserit. Seruanda itaque est & in corde humilitas, & in opere disciplina, atque inter hæc solerter intuendum est, ne dum immoderatus custoditur virtus humilitatis saluantur iura regiminis. Teneant ergo rectores exterius, quod pro aliorum utilitate suscipiunt, & seruent interius quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus, eos apud se esse humiles etiam subiecti deprehendant, quatenus & in auctoritate eorum quod formident, videant, & de humilitate quod imitentur agnoscat. Curandum quippe est, vt Rectorem subditis, & matrem pietas, & patrem exhibeat disciplina, ne aut restrictio rigida, aut pietas sit remissa. Erga subiectos enim inesse rectoribus debet, & iuste consolans misericordia, & pie seruans disciplina, vt nec multa asperitate exulcerentur subditi, nec nimia benignitate soluantur. Sit itaque amor, sed non emolliens: sit vigor, sed non exasperans, vt per vinum putrida mordeantur, per oleum sananda foueantur.

Cap. 7.

Caput subiectorum sunt cuncti, qui præsent. A subiectis itaque inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet, oculus, qui præuidendis gressibus præminet, cura pulueris non obscuret.

Cap. 10.

Aliquando subiectorum vitia prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissimulater indaganda, aliquando & aperte cognita, mature toleranda, aliquando vero subtiliter & occulte perscrutanda, aliquando leniter arguenda, aliquando autem vehementer increpanda.

Quod diuersi diuersimode admonendi sunt, vt aliter egeni, quam ditites, & læti, quam tristes.

C A P. XXXV.

Idem in libro 2. Sicut longe ante nos venerandæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, non vna eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit, sæpe namque alijs officium, quæ alijs profunt: quia & plerumque herbæ, quæ quædam animalia nutriunt, alia occidunt: & leuis sibilus equos mitigat, catulos instigat: & medicamentum quod hanc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis qui vitam fortium roborat, paruulorum necat.

Pro qualitate igitur audientium debet formari sermo doctorum, vt etiam & sua singulis congruant, & tamen à communis ædificationis arte nunquam recedat.

Admonitio
ne 3.Esaiâ. 48.
1. Tim. 6.

Aliter itaque admonendi sunt inopes, aliter locupletes: illis namque debemus offerre solatium contra tribulationem, istis vero inferre metum contra elationem. Illis dicitur: *Elegi te in camino paupertatis*: de istis vero dicitur: *Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublimè sapere, nec sperare in incerto diuitiarum.*

Aliter læti, aliter tristes. Habent enim læti ex propinquo luxuriam, tristes iram. Discant itaque læti ex minarum asperitate quod timeant, audiant tristes præmiorum gaudia, de quibus præsumant.

Quod aliter admonendi sunt subditi, quam prælati, & serui, quam domini.

C A P. XXXVI.

Aliter admonendi sunt subditi, aliter prælati. Illos ne subiectio conterat, istos ne locus superior extollat. Illi ne minus impleant, quæ iubentur: isti ne plus iusto iubeant, quæ compleantur. Illi discant quomodo ante occulti arbitri oculos interiora sua componant: isti quomodo etiam commissis sibi exempla bene viuendi exterius præbeant. Scire etenim Prælati debent, quia si peruersa nonnunquam perpetrant tot mortibus digni sunt, quot ad subiectos suos perditionis exempla transmittunt, vnde necesse est, vt tanto cautius se à culpa custodiant, quanto per praua quæ faciunt non soli moriuntur, sed & aliorum animarum quas prauo exemplo destruxerunt, rei sunt. Admonendi sunt illi, vt tanto circa se sollicitius viuant, quanto eos aliena cura non implicat, isti vero, vt sic aliorum curas expleant, quatenus & suas agere non desistant, & sic in propria solitudine ferueant, vt à commissorum custodia minime torpescant. Sicut scriptum est: *Fili si sponderis pro amico tuo, &c.* Pro amico spondere est alienam animam in periculo sue conuersationis accipere. Verbis oris sui illaqueatur, quia diu commissis sibi cogitur bona dicere, ipsum necesse est prius, quæ dixerit, custodire. Apud districtum enim iudicem cogitur in opere tanta exoluere, quanta eum constat alijs voce præcepisse. Admonendi sunt qui præsent vt per circumspersionis studium oculos peruigiles intus & in circuitu habeant, & cæli animalia freni contendant, quatenus & interno iudici in semetipsis placere studeant, & exempla vitæ exterius præbentes, etiam ea quæ in alijs corrigenda sunt, deprehendant. Subditi vero admonendi sunt, ne præpositorum suorum vitam temere iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident, ne cum culpas eorum considerant, contra eos audaciores fiant. Sed sic siqua valde sunt eorum praua, apud semetipsos diiudicent, vt tamen diuino timore restricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non reculent. Cui enim erga præpositos delinquimus, eius ordinationi qui nobis eos prætulit obuiamus, dicente Moyses: *Nam contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum.*

Aliter admonendi sunt serui aliter domini. Illi vt in se semper humilitatem conditionis aspiciant, & dominos non despiciant, ne Deum offendant, & ordinationi superbe contradicant: isti vero vt naturæ suæ memoriam non amittant, sed quos per conditionem subditos tenent, per naturæ consortium sibi æquales agnoscant. Illi, vt sciant se seruos esse dominorum suorum, isti vt cognoscant se seruos esse seruorum.

Quod aliter impudentes admonendi quam verecundi, & inuidi, quam beneuoli.

C A P. XXXVII.

Aliter admonendi sunt impudentes, aliter vero verecundi. Illos namque non nisi increpatione dura compescit, istos autem plerumque ad melius exhortatio modesta componit. Illos melius corrigit, qui inuehendo, reprehendit: istis maior profectus adducitur, si hoc, quod in eis reprehenditur, quasi ex latere tangatur.

Aliter impatientes, aliter patientes. Impatientibus namque dicendum est, quia dum frænare spiritum negligunt, per multa etiam quæ non appetunt iniquitatem abrupta rapiuntur: quia videlicet mentem furor impellit quo desiderium non trahit, & agit commota velut nesciens vnde postmodum doleat sciens. Audiant ergo, quod scriptum est: *Melior est patientis viros foris &c.* Animus quippe non aliquid exterius, sed semetipsum sibi ipsi subigit, quædo eum patientia intra se frænare compellit. Audiant etiam, quod electis suis veritas dicit. *In patientia vestra possidetis animas vestras.* Sic enim condici-

mirabi-

Tempora Phocæ Imperat.

Tempora Phocæ Imperat.

Anni Moud & Christi.

mirabiliter sumus, ut ratio animam, & anima possideat corpus. Ius vero animæ à corporis possessione repellitur, si non prius anima à ratione possidetur. Patientes vero admonendi sunt, ne in eo quod exterius portant interius dolerent: sed illos etiam studeant diligere, quos sibi necesse est tolerare, ne si patientiam dilectio non sequitur, in deteriore odij calpam viretis ostensa conuertatur. Vnde Charitas, inquit, patient est, benigna est. Quia quos ex patientia tolerat, amare etiam ex benignitate non cessat. Virtus est coram hominibus aduersarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere, quia hoc solum Deus sacrificium accipit, quod ante eius oculos flamma charitatis accendit.

Admonendi sunt beneuoli, ut sic alienis bonis congaudeant, quatenus & propria habere concupiscant. Sic proximorum facta diligenda laudent, ut ea etiam imitando multiplicent, ne si in hoc presentis vite stadio ad certamen alienum deoiti fautores, sed pigri spectatores assistant, post certamen sine bratio remaneant, & tunc eorum palmas afflicti respiciant, iniquorum laboribus nunc ociosi perdurant. Valde quippe peccamus, si aliena bene gesta non diligimus, sed nil mercedis habemus, si ea quæ diligimus in quantum possumus non imitatur. En etiam grauius extrema vltione feriendi sunt, quibus placuit, quod imitari noluerunt. Inuidi autem admonendi sunt, ut perpendant quantæ caritatis sunt, qui alieno profectu deficiunt, & aliena exultatione contabescunt; qui aliorum bona quæ habere non possunt, si diligere sua facerent. Nostra sunt nimirum, quæ, & si imitari non possumus, in alijs amamus, & amantium sunt quæcunque amantur in nobis. Hinc ergo pensent inuidi: Charitas quantæ virtutis sit, quæ alieni laboris opera nostra sine labore facit.

Quod aliter impuri quam simplices, & ægri, quam incolumes.

CAP. XXXVIII.

Aliter admonendi sunt simplices, aliter impuri. Simplices quidem, ut sicut fallaciam semper vititer vitant, ita veritatem semper vititer proferant, & simplicitatis bono prudentiam adiungant, secundum illud: Volo vos sapientes esse in bono, simplices autem in malo. Impuri vero, ut quæm grauis sit quem culpa sustinet dupliciter laborem agnoscat, dum enim deprehendi metuunt, semper improbas defensiones querunt, semper pauidis suspicionibus agitantur. Nil autem ad defendendum paritate tutius, nil ad dicendum veritate facilius. Nam dum fallaciam suam tueri conantur, duro cor labore fatigatur.

Aliter admonendi sunt incolumus, aliter ægri. Incolumes quidem, ut salutem corporis exerceant ad salutem mentis, ne si eam ad vsum nequitie inclinent, do deterioribus fiant. Ægri vero, ut eo se filios Dei esse sentiant, quo illos disciplinæ flagella castigant. Considerent quanta sit salus cordis molestia temporalis, quæ ad cognitionem sui mentem reuocat, & quam plerumque salus adijcit, infirmitatis molestia reformat, quæ etiam admissa peccata diluit, & ea quæ admitti poterant compescit; quæ sumpta ab exterioribus plagis concussæ menti penitentia vulnera infligi. Considerent quoque incessanter, quanta Redemptor noster ab his quos creauerat mala pertulit, quod tot abiecta conuictorum prostra sustinuit, insultantium alapas accepit, & perfidorum spuris faciem non abscondit, flagella & colaphos pertulit, spiritus caput supposit, fel in siti sua accepit, sub irratione adoratus tacuit, vitam mortuis præparans usque ad mortem ipsa vita peruenit. Cur itaque asperum creditur, ut à Deo homo toleret flagella pro malis, si tanta Deus ab omnibus pertulit mala pro bonis: aut quis sana intelligentia de percussione sua ingratus existat, si ipse sine sine flagello non exiit, qui hic sine peccato vixit?

Quod aliter taciti, quam loquaces.

CAP. XXXIX.

Aliter admonendi sunt nimis taciti, aliter multiloquio vacantes. Insinuari namque nimis tacitis debet, quia dum quædam vitia incaute fugiunt, occulte deterioribus implicantur, nam sæpe linguam qui immoderatus frænans in corde grauius multiloquium tolerat, ut eo plus cogitationes in mente ferueant, quod eas violenta custodia indiscreti silentij angustat. Plerumque nimis taciti cum nonnulla iniusta patiuntur, eo in acriorem dolorem prodeunt, quo ea quæ sustinent, non loquuntur. Nam si illatas molestias tranquillæ linguæ sermone dicerent, mens à dolore conscientia aliena maneret, vulnera enim clausa plus cruciant. Nam cū putredo quæ interius feruet eicitur, ad salutem dolor aperitur. Admonendi sunt itaque ut si proximis, sicut se diligunt, minime illis taceant, vnde eos iuste reprehendunt. Vocis enim medicamine vitiorumque salutem concurrunt, dum & ab illo qui infert actio praua compescitur, & ab hoc qui sustinet doloris feruor vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorum mala respiciunt, & cum in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus vsum medicaminis subtrahunt, & eo mortis auctores fiunt, quo vitas cum poterant, curare noluerunt. Lingua itaque discrete frænanda est, non insolubiler liganda. Sicut scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi. At contra admonendi sunt multiloquio vacantes, ut vigilanter aspiciant, quod mens eorum quot superuacuis verbis à silentij sui censura dissipatur, quasi tot riuus extra se ducitur. Vnde & redire interius ad sui cognitionem non sufficit, quia per multiloquium sparsa, à secreto se intimæ considerationis excludit, totamque se insidiantis hostis vulneribus detegit, qui nulla munitione custodire circumcluditur. Vnde scriptum est: Sicut vrbis patens, & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum &c. Quia enim murum silentij non habet, patet inimici iaculis ciuitas mentis plerumque dum ociosa verba cauere negligimus ad noxia peruenimus. Ociosum autem verbu est, quod aut ratione iuste necessitatis, aut intentione pie utilitatis caret. Si ergo ratio de ocioso verbo exigitur, pensemus quæ pena multiloquium maneat, in quo etiam per noxia verba peccatur.

Quam aliter mansueti quam iracundi, & humiles quam elati.

CAP. XL.

Aliter admonendi sunt mansueti, aliter iracundi. Sæpe enim mansueti dissolutionis torpescunt tædio, sæpe iracundi rectitudinis falluntur zelo. dum iræ suæ stimulum iustitiæ zelum putant, & cum vitium virtus creditur, sine metu culpa cumulatur. Ideo Spiritus sanctus in columba & igne monstratus est, quia scilicet omnes quos implet, & columbæ simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Admonendi sunt ergo mansueti ut habere etiam æmulationem iustitiæ studeant. Iracundi vero, ut æmulationi quam se habere æstimant mansuetudinem subiungant. Sæpe iracundi etiam se declinantes insequuntur, rixæ occasionem commouent, labore contentionis gaudent. Quos tamen melius corrigimus, si in ipsa iræ suæ commotione declinamus, perturbati quippe quid audiant, ignorant, sed ad se reducti tanto libentius exhortationis verba recipiunt, quanto se tranquillius toleratos erubescunt. Menti autem furore ebria omne quod dicitur peruersum videtur. Cum vero ita iracundi sic alios impetunt, ut declinari omnino non possint, non aperta exprobratione, sed sub quadam cautela sunt reuerentiæ parcendo ferendi: sicut legitur quod percussit Abner Azael: auersa hasta in inguine, cum insequens eum nollet desistere

Admon. 15.

Ecd. 3.

Proverb. 2.

Admo. 27.

2. Reg. 2.

sistere. Aversa hasta persequerem ferire, est furentē trā-
quille ex quibusdā tangere, & quasi parcēdo superare.

Admon. 18.

Aliter admonendi humiles elati. Illis dicatur, quia
dum se deiciunt, ad Dei similitudinem ascendunt: istis
quia dum se erigunt in apostata Angeli imitationē ca-
dunt. Quid itaque elatione deiectius, quæ dum supra se
tendit, ab altitudine veræ celsitudinis elongatur. Et quid
humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimit, au-
ctori suo manenti super summa coniungitur? Plerun-
que nonnullis qui sibi humiles videntur, is qui homini-
bus deferri non debet, timor coniungitur, & cum quæ-
dam intrepanda sunt vitia, illi reticent ex timore, & ta-
men tacere se æstimant ex humilitate. Plerunque etiam
elatos comitari solet liberæ vocis assertio, & loquuntur
per libertatem rectitudinis. Vnde & elati admonendi
sunt, ne plusquam decet sint liberi, & humiles ne plus-
quam expedit sint subiecti; ne aut illi defensionem ius-
titiæ vertant in exercitationem superbiæ, aut isti cum
student plusquam necesse est hominibus subijci, com-
pellantur etiam eorum vitia venerari.

Quam aliter abstinentes, & aliter gulosi.

CAP. XL I.

Admon. 20.

Aliter admonendi sunt gulosi, aliter abstinentes.
Illos enim superfluitas locutionis, leuitas operis,
atque luxuria; istos vero sæpe impatientiæ, sæpe vero
superbiæ culpa comitatur. Nisi enim gula deditos im-
moderata loquacitas raperet, diues ille qui epulatus
quotidie splendide dicitur, in lingua grauius non arde-
ret. Rursum, quod gulæ deditos leuitas protinus operis
sequatur, auctoritas sacra testatur dicens: *Sedit populus
manducare, & bibere & surrexerunt ludere.* Quos tamen
plerunque edacitas ad luxuriam pertrahit, quia dum sa-
curitate venter extenditur, aculei libidinis excitantur,
tantoque longius à secundo parente receditur, quanto
per immoderatum vsu dum manus ad cibum tendit-
ur, parentis primi lapsus iteratur. Abstinentes vero ad-
monendi sunt, ut abstinentiam suam & semper sine im-
minutione custodiant, & nunquam hanc apud occultum
iudicem extimæ virtutis credant, ne si forte magni
esse meriti credatur, cor in elationem subleuetur. Hinc
namque per Prophetam dicitur: *Nunquid hoc est ieiunium
quod elegi sed frange, inquit, esurienti panem tuum &c.* Qua
in re pensandum est virtus abstinentiæ quam parua res-
picitur, quæ non nisi ex alijs virtutibus commendatur.
Nouerint quoque quia tunc Deo abstinentiam placen-
tem offerunt, cum ea quæ sibi de alimentis subtrahunt,
indigentibus largiuntur. Audiantque quod per Prophe-
tam Dominus redarguit dicens: *Nunquid ieiunium ieiun-
asti mihi, &c.* Nō enim Deo sed sibi ieiunat, qui ea quæ
ventri subtrahit non inopibus tribuit, sed vētri postmo-
dum offerenda custodit.

Esai. 58.

Zach. 7.

*Quam aliter misericordes, aliter rapaces, & aliter inter
stimque medij.*

CAP. XL II.

Admon. 21.

Aliter admonendi sunt, qui iam sua misericorditer
tribuunt, aliter qui aliena rapere contendunt.
Admonendi namque sunt qui sua misericorditer dant,
ne cogitatione tumida se super eos quibus terrena lar-
giuntur extollant, ne ideo meliores se æstimant, quia
contineri per se ceteros vident; sed à cælesti Domino
dispensatores se positos subsidiarum temporalium co-
gnoscant, & tanto se humiliter præbeant, quanto & a-
liena esse intelligunt, quæ dispensant. Vnde & necesse est
ut sollicite perpendant ne commissa indigne distribuāt,
ne aliqua quibus nulla, ne nulla quibus aliqua, ne multa
quibus pauca, ne pauca præbeant quibus impendere
multa debuerant, ne præcipitatione hoc quod tribuunt,
inutiliter spargant, ne tarditate potentes crucient, ne re-

cienda hic gratiæ intentio surrepat, ne dationis lu-
men transitoria laudis appetitus extinguat, ne oblatum
munus coniuncta tristitia obsideat: ne in bene oblato
munere animas plusquam decet hilarescat: ne sibi quic-
quam cum totum recte impleuerit, tribuant, & simul
omnis postquam peregerint, perdant. Nam ne saltem a-
liquid illis præbeant, quibus omnino conferre nihil de-
bet, audiant quod scriptum est: *Dabono & noli recipere
peccatorem.* Nonnulli enim huius mundi diuites cum sa-
me crucientur Christi pauperes, effusis largitatibus nu-
trunt histriones. Qui verò indigenti etiam peccatori pa-
nem suum, non quia peccator est, sed quia homo est, tri-
buit, non peccatorem sed iustum nutrit, quia in illo non
culpam, sed naturam diligit. Admonendi sunt etiam ne
cum peccata commissa elemosynis redimunt, adhuc
redimenda committant. Qui enim escam vel vestimē-
tum pauperibus largitur, sed tamen animæ vel corporis
iniquitate polluitur, quod minus est offert iustitiæ, quod
maius est culpæ: sua enim dat Deo, & se diabolo. At cō-
tra admonendi sunt qui aliena rapere contendunt, ut
sollicite audiant, quid veniens ad iudicium Dominus
dicat. *Esurus & non dedisti mihi ad manducandum, &c.*
quibus & præmittit dicens: *Discedite à me maligni &c.*
Hinc ergo colligendum est quanta damnatione ple-
ctendi sunt qui aliena rapiunt, ut tanta animaduersione
feriantur, qui sua indiscrete tenuerunt: Perpendat quid
mereatur iniustitia illata, si tanta percussione digna est
pietas non impensa.

Esd. 11.

Luc. 11.

Mat. 23.

Admon. 22.

Admonendi sunt, qui nec aliena appetunt, nec sua
largiuntur, ut sciant quod ea de qua sumpti sunt con-
ctis hominibus terra communis est, & ideo alimenta
quoque hominibus communiter profert. Incassum
ergo se innocentes putant, qui commune Dei munus si-
bi priuatim vendicant: qui cum accepta non tribuunt,
in proximorum nece grassantur, quia tot pene quotidie
perimunt, quot morientium pauperum apud se subsidia
abscondunt. Nam cum quælibet necessaria indigentibus
ministramus, sua illis reddimus, non nostra largi-
mur, & iustitiæ potius debitum soluimus quam miseri-
cordiæ opera implemus. Hinc enim Psalmista dicit: *Dis-
persit dedit pauperibus &c.* Quidam vero nonnunquam
dicere solent: Concessis vtimur, aliena non querimus, &
si dignam misericordiæ retributionem non agimus, nulla
tamen peruersa perpetramus. At illum diuitem, qui
induebatur purpura & bysso & epulabatur quotidie
splendide, post hanc vitam vltix flamma suscepta, non
quia aliena rapuit, vel aliquid illicitum gessit, sed quia
infructuose proprijs vsus fuit, & immoderato vsu to-
tum se licitis tradidit. Admonendi sunt ergo tenaces,
ut nouerint, quod hanc primam Deo iniuriam faciunt,
quia danti sibi omnia nullam misericordiæ hostiam
reddunt.

Psal. 111.

Psal. 111.

*Quod aliter admonendi sunt discordes quam pacati, &
prosperitate fruentes quam miseri.*

CAP. XL III.

Aliter admonendi sunt discordes, aliter pacati.
Qui abstinentiam à concordia separat, audiat
quod dicitur: *Laudate eum in tympano, & choro, &c.* In
tympano sicca & percussa pellis resonat, in choro au-
tem voces sociata concordant. Quisquis itaque corpus
affligit, sed concordiam deserit, Deum quidem laudat
in tympano, sed non laudat in choro. Admonendi sunt
pacati, ne dum nimis humanam pacem desiderant, pra-
uos hominum mores nequaquam redarguant, & con-
sentiendo peruersis, ab auctoris sui se pace disiungant.
Nam Iosaphat, qui tot de antea vita præconijs at-
tollitur, de Achab Regis amicitijs pene periturus incre-
patur, & ei à Domino per prophetam dicitur: *Impro præ-
bes auxilium etc.* Admonendi sunt ergo, ne si ad corre-
ptionis verba profiliat, temporalem pacem sibi pertur-
bare formident: & rursus admonendi sunt, ut eandem
pacem integra dilectione interius teneant, quam per-

Admon. 23.

Psal. 150.

Psal. 150.

inuo-

injectionem vocis sibi extrinsecus turbant, sicut David

qui dicit. *Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus &c.*

Admonendi sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt tunc prosperantur, ne cum cuncta ad votum superpetunt, dantem quætere negligant, si in his, quæ dantur animum figant, ne peregrinationem pro patria diligant, ne subsidia itineris in obstacula pervectionis pervertant.

Quisquis enim prosperitatem qua utitur apud iudicium cordis melioris vitæ amore non reprimat, favorem vitæ trahentis in perpetuæ mortis occasione non vertit. Solenter autem non considerent quod præsentis vitæ prosperitas aliquando idcirco datur, ut ad meliorem vitam provocet, aliquando vero, ut in æternum plenius damnet.

De primo dicitur: *Dedit eis regiones gentium, & labores populorum possederunt, &c.* De secundo in inferno diviti cruciatio dicitur. *Recepisti bona in vita tua, etc.* Idcirco enim hic bona recipit, & malus, ut illic plenus mala reciperet, quia hic nec per bona fuerat conversus. At contra admonendi sunt qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen aduersitatis labore fatigantur, ut sollicite perpendant, creator dispositorque cunctorum quanta super eos gratia vigilat, quos in sua desideria non relaxat. Egro quippe quem medicus desperat, concedit ut cuncta quæ concupiscit accipiat. Nam qui sanari posse creditur, à multis quæ appetit prohibetur. Et paucis numeris subtrahimus, quibus tota simul patrimonialia hereditibus seruiamus. Considerent quoque quod plerumque etiam iustos cum temporalis potentia sustollit, velut in laqueum culpa comprehendit.

Quod aliter continentes, quam coniugati.

C A P. XLIV.

Admonendi sunt coniugati, ut cum vicissim quæ sunt alterius cogitant, sic eorum quisque placere studeat coniugi, ut non displiceat conditori. Sic ea quæ mundi sunt agant, ut tamen appetere quæ Dei sunt non omittant. *Sicque qui habent uxores tanquam non habentes habeant.* Vxorē quippe quasi non habens habet, qui eam carnem ex necessitate tolerat, sed æterna gaudia desiderio spiritus expectat. Admonendi sunt, ut suscipiendæ prolis causa meminerint se coniunctos, & cum immoderatæ admixtionis feruientes propagationis articulum in vsum transferunt voluptatis, perpendant, quod licet extra non exeant, in ipso tamen coniugio coniugij iura transcendunt. Vnde necesse est, ut crebris exhortationibus doceant, quod pulchram copulæ speciem admixtis voluptatibus fædant. At contra admonendi sunt, qui ligati coniugij non sunt, ut præceptis cælestibus eorum reclusi seruiant, quo eos ad caras mundi iugum carnalis copulæ non inclinat: ut tanto eos paratiores, quanto & expeditiores dies ultimus inueniat, ne quo meliora agere vacantes possunt, sed tamen negligunt, eo deteriora supplicia mereantur. Audiant quod Paulus dicit illis quos ad celibatus gratiam instruit: *Non ut laqueum volis incipiam, etc.*

Plerumque actione secularium confunditur vita continentium, & illi ultra habitum assumunt opera, & isti iuxta ordinem proprium non excitant corda. Hinc per Prophetam dicitur: *Erubescit Sydon ad mare.* Quasi enim per vocem maris ad verecundiam Sydon adducitur, quando per comparisonem vitæ secularium atque in hoc mundo fluctuantium, eius qui munitus, & quasi stabilis cernitur, vita reprobat. Sic ergo in humano genere, & quidam in meliori ordine deteriores sunt, & quidam in deteriori meliores: quia & isti sortem extremi habitus bene viuendo transcendunt, & illi superioris loci meritum moribus non exequendo dimittunt.

Quod aliter admonendi sunt, qui peccata deplangunt, et qui non.

C A P. XLV.

Admonendi sunt qui peccata deplorant operum, ut singula quæque admissa peccata considerent, & dum per vnumquodque erroris sui inquinacionem desunt, simul se ac totos lachrymis mudent. Vnde bene per Hieremiam dicitur: *Dissiones aquarum deduxit oculus meus.* Admonendi sunt ut de misericordia quam postulant præsumant, rursumque sic de spe fiduciam habeant, ne incauta securitate torpescant. Plerumque enim hostis callidus mentem quam peccato supplantauit, cum de ruina sua afflictam respicit, securitatis pestiferæ blanditijs seducit. Quod figurate circa factum Dina memoratur. Dina quippe ut mulieres videat extraneæ regionis egreditur, quando vnaquæque mens studia sua negligens & actiones alienas curans, extra habitum atque extra ordinem proprium vagatur. Quam Sichen Princeps terræ opprimit, quia inuentam in curis exterioribus diabolus corrumpit. Deinde, quia mens cum à culpa respiscit, afficitur, atque admissum flere conatur, corruptor autem spem ac securitates vacuas ante oculos reuocat, quatenus utilitatem iustitiæ subtrahat, restet illi adiungitur: *Tristemque blanditijs delinunt.* Modo enim aliorum facta grauiora modo nihil esse quod perpetratum est, modo misericordiam Deum loquitur: modo adhuc tempus subsequens ad penitentiam pollicetur: ut dum per hæc decepta mens ducitur, ab intentione penitentiae suspendatur. In primo quidem parente didicimus quia tribus modis omnis culpæ nequitiam perpetramus suggestionem scilicet, delectatione, consensu. Primum per hostem, secundum per carnem, tertium verò per spiritum perpetratur. Vnde, & illic serpens praua suggestit, Eva quasi caro delectationi se subdidit, Adam vero tanquam spiritus suggestionem ac delectationem superatus, consensit.

Admonendi sunt qui peccata admissa deplangunt nec tamen deserunt, ut sciant quia flendo se inaniter mudent, qui viuendo nequiter inquinant. Nam & sus in volutabo luti dum sanatur sordidior redditur: & qui admissa plangit, nec tamen deserit, penæ grauioris culpæ se subijcit, qui & ipsam quam impetrare flendo potuit veniam contemnit, & quasi in lutosa aqua semetipsum voluit, quia dum fletibus suis vitæ mundiciam subtrahit, ante Dei oculos sordidas etiam ipsas lachrymas facit. Hinc scriptum est: *Ne iteres verbum in oratione tua.* Verbum namque in oratione iterare, est post fletum committere, quod rursum necesse sit flere. At contra admonendi sunt, qui admissa deserunt, nec tamen plangunt, ne iam relaxatas æstiment culpas, quas & si agendo non multiplicent, nullis tamen fletibus mudent. Neque enim debitor absolutus est, qui alia non multiplicat, nisi & illa quibus se ligauerat persoluat, ita & cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus si ab iniquitate cessamus, nisi & voluptates quas dileximus, e contrario appositis lamentibus insequamur. Nec tamen Deus nostris cruciatibus pascitur, sed delictorum morbos medicamentis contrariis medetur, ut qui voluptatibus delectati discessimus, fletibus amaricati redeamus. & qui per illicita deslendo cecidimus, etiam à licitis nosmetipsos restringenda surgamus.

Qualiter illi mala sua laudant, & qui e contrario.

C A P. XLVI.

Admonendi sunt qui illicita faciunt, quæ etiam laudant, ut considerent, quod plerumque plus ore, quam opere delinquant. Opere namque per semetipsos solos praua perpetrant, ore autem per tot personas iniquitatem exhibent, quot audientium mentes iniqua laudantes docent. Admonendi sunt ergo, ut si eradicare

Esai. 3.
Gen. 18.

mala dissimulant, saltem seminare pertimelcant. De talibus enim scriptum est: *Peccatum suum sicut Sodoma predicauerunt. Et alibi: Clamor Sodomorum, &c.* Peccatum in voce est, culpa in actione. Peccatum vero cum clamore est, culpa cum libertate. At contra admonendi sunt, qui accusant prava, nec tamen deuitant; vt proinde perpendant, quid in districto Dei iudicio pro sua excusatione dicturi sunt: qui de reatu criminum suorum etiam semetipsis iudicibus non excusantur. Hi itaque quid aliud quam præcones sui sunt, qui voces contra culpas profertunt, & semetipsos operibus reos trahunt. Nam cum acceptam ad adiutorium scientiam negligunt, hanc contra se in testimonium vertunt. Quorum nimirum nequitia, cum malum agit, quod diiudicat, venturum iam iudicium hic degustat, vt tanto illic grauiora tormenta percipiat, quanto hic malum non deserit etiam quod ipsa condemnat.

Qualiter illi qui in minimis frequenter excedunt, & qui bona incepta non perficiunt:

CAP. XLVII.

Admoni. 34.

Admonendi sunt, qui quamuis in minimis, tamen frequenter excedunt, vt nequaquam considerent qualia, sed quanta committunt; facta sua si despiciunt, timere dum pensant: debent formidare, cum numerant. Solicite quoque considerent, quia nonnunquam in parua deterius, quam in maiori culpa peccatur. Maior enim quo citius, quia sic culpa cognoscitur: eo etiam celerius emendatur, minor vero dum quasi nulla creditur, eo peius quo & securius in vsu retinetur. Vnde fit plerumque vt mens assueta malis leuibus nec grauiora perhorrescat, atque ad quandam auctoritatem nequitie per culpas nutrita perueniat, vt tanto in maioribus contemnat pertinescere, quanto in minimis diuicet non timendo peccare. Leuari namque non appetit, qui & hoc ipsum quia cecidit, nescit. Qui dolorem vulneris non sentit, salutis remedia non requirit.

Admoni. 33.

Admonendi sunt, qui inchoata bona minime consumant, vt considerent, quia dum proposita non perficiunt, etiam quæ fuerant capta conuellunt: Si enim quod gerendum est sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat bene gestum decrescit. In hoc quippe mundo humana anima quasi in mari nauis est, contra ictum fluminis condescendentis, vno in loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabitur nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona fortis manus operantis ad perfectionem non subleuat, ipsa operandi remissio contra id quod operatum est pugnat. Hinc per Salomonem dicitur: *Qui mollis & dissolutus in opere fuerit.*

Proverb. 12.

Qualiter illi qui mala occulte agunt, & bona publice, & qui e contrario.

CAP. XLVIII.

Admo. 36.

Admonendi sunt, qui mala occulte agunt, & bona publice vt in fine rerum mentis oculos figant: presentque humana iudicia quanta velocitate euolant, diuina autem iudicia quanta immobilitate perdurant. Dum ergo occulta mala sua diuinis iudicijs, recta autem sua humanis oculis anteposunt, & sine teste est bonum, quod publice faciunt, & non sine aeterno teste est, quod latenter delinquent. Cumque pro recto opere laus transitoria queritur, æterna retributione res digna vili pretio venundatur. At contra admonendi sunt qui bona occulte faciunt, & tamen quibusdam factis publice de se mala opinari permittunt, ne cum semetipsos actionis rectæ virtute viuificant, in se alios per exemplum prauæ æstimationis occidant, ne minus quam se proximos diligant; & cum ipsi salubrem vini potum sorbeant intentis in sui consideratione mentibus pestiferum veneni poculum fundant, dicente Apostolo: *Peribit infirmus in tua scientia frater, &c. sicut autem, inquit, peccantes &c.*

1. Cor. 8.

Plerumque autem fit vt bonum opus, & in occulto fit cum fit publice, & rursus in publico cum agitur occulte. Qui enim in publico bono opere, non suam, sed superni Patris gloriam querit, quod fecit abscondit: quia illum solum testem habuit, cui placere curauit, & qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit, & si nullus fortasse vidit, hoc tamen coram hominibus fecit, quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes requirit.

Qualiter vox Predicatoris temperari debet inter vicia contraria.

I C A P. XLIX.

Tanta vox exhortationis arte temperanda est, vt cum diuersa sint auditorum vicia, & singulis inueniatur congrua, & tamen sibi metipsi non sit diuersa, vt inter passiones medias vno quidem ductu transeat, sed more bicipitis gladij tumores cogitationum carnalium ex diuerso latere incidat, quatenus sic superbis predicetur humilitas, vt tamen timidus non augeatur metus, sic timidus infundatur auctoritas, vt tamen superbis non crescat effrenatio. Sic continentibus laudetur virginitas corporis, vt tamen in coniugibus despecta non fiat fecunditas carnis &c. Sic ergo predicanda sunt bona, ne ex latere iubeantur mala. Sic laudanda sunt bona summa, ne despiciantur vltima: Sic nutrantur vltima ne dum creduntur sufficere nequaquam tendatur ad summa. Ecce dum demonstrare qualis esse debeat Pastor inuigilo, pulchrum depinxi hominem pictor fædus, aliosque ad perfectionis dirigo litus, qui ad huc in delictorum fluctibus versor.

De conspectu visorum & virtutum, & primo de superbia cum filiabus suis, & horum contrarijs.

CAP. L.

Superbia dicit: Certe multis imo pæne omnibus smelior es verbo, scientia, diuitijs honoribus. Cunctos ergo despice, cunctis te superiorem attende.

Humilitas respondet: Memento, quia puluis, & cinis es, quia putredo & vermis es. Qui etiam si aliquid es, nisi tanto te humilies quanto magnus es, perdis omnino quod es. Quod si ille primus Angelus de tanta sublimitate per superbiam cecidit, quomodo tu ad tantam celsitudinem superbiens de imis conscendes? Cæterum *filius Dei humiliavit semetipsum &c.* Si tanta humilitate se deprimat diuina maiestas, quomodo superbire in aliquo audet humana infirmitas.

Inanis gloria dicit: Ostende bonum cunctis quod agis, vt à cunctis bonus dicaris, vt à cunctis venerabilis prædiceris, & nemo te despiciat, sed debitum tibi honorem quisque personat.

Timor domini respondet: Imo si boni aliquid agis non pro transitorijs honoribus age, sed pro æternis. Occulta quod agis in quantum vales, quod si ex toto non vales, si in animo occultandi voluntas, & non erit de ostentatione vlla temeritas, nec criminis erit manifestare, quod semper vis celatum habere.

Simulatio dicit: Quia nihil boni in abscondito facis, ne à cunctis cognitis detesteris, finge te foris esse, quod intus non appetis.

Vera religio respondet: Imo magis satage esse, quod non es, & iuxta domini scientiam prius munda, quod intus est, vt fiat & id quod de foris est mundum.

Contemptus, id est inobedientia dicit: Quis tu vt peioribus temperes, magis te quam illos decuerat imperare, qui tibi non possunt ingenio, vel industria corquari. Obtempera igitur magis Domini imperio, & non sit tibi cura de aliquo.

Subiectio respondet: Si Domini obtemperandum est imperio humano subdi necesse est magisterio, ipso di-

cente

cente. *Qui vos audit me audit &c. Non est enim potestas nisi à Deo &c.*

De invidia, & ira cum filiabus suis, & virtutibus contrarijs.

CAP. LI.

Invidia dicit: in quo illo minor es cur ergo eis, vel æqualis vel superior non es?

Fraterna congratulatio respondet. Si ceteros virtutibus antecellis, tucius in loco infimo, quam in summo temetipsum conseruabis, semper enim de alto peior ruina fit. Si autem alii tibi superiores sunt, quid hoc te lædit?

Odiū dicit: Absit ut illum ames, quem in omnibus tibi contrarium vides, qui tibi insultat, peccata tua improperat, & te dictis operibus, atque honoribus, præire festinat. Nisi enim tibi inuideret, nequaquam se tibi ita præferret.

Dilectio respondet: Nunquid, quia hæc quæ narras odio habenda sunt in homine, propterea non est amanda Dei imago in homine, imago scilicet Christi qui & in cruce politus inimicos suos dilexit, & ante crucis tormentum admonuit dicens: *Diligite inimicos vestros &c.*

Detractio dicit: Quis potest sustinere, vel silentio tegere quanta ille, vel ille praua committit, nisi forte, qui contentit.

Libertas iustæ correctionis respondet. Nec tacenda sunt mala proximi; nec cōsuetūda, sed charitate fraterna in facie proximus redarguendus, nō occulte detrahendus.

Ita dicit. Quæ erga te aguntur, æquanimiter ferri non possunt, imo hæc patienter tolerare peccatum est, quia si non eis cum magna exasperatione resistitur, contra te decinceps sine mensura cumulantur.

Patientia respondet: Si passio redemptoris ad mentem reducitur, nihil tam durum, quod non æquo animo toleretur, *Christus enim passus est, nobis relinquens exemplum &c.* Sed quanta sunt in comparatione passionum illius ea quæ patimur? Ille enim opprobria, irisiones, alapas, spata, flagella, spinas, crucemque sustinuit, & nos miserè ad nostram confusionem vno sermone fatigamur, vno verbo dei ieiunamus. At plura sunt, inquis, quæ committit, & me læpius offendit. Ad hæc non ego, sed dominus respondet: *Non dico tibi vsque septies, sed &c.* Quam multi autem sunt, qui suas iniurias tarde relaxent, Dei vero citius indulgent, sitque nonnunquam ut occasione Domini iniurias vindicandi, suas vindicent irati.

Tumor dicit: Testem habes Deum in cælis, non tibi sit curæ, quid de te homines suspicientur in terris.

Satisfactio respondet. Non est danda detrahendi occasio, non susurrandi suspicio, sed aut si sunt, quæ corrigantur manifestanda, aut certe si desunt humili protestatione neganda, quia & Apostolus, monet, nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia.

De Tristitia cum filiabus suis, & virtutibus contrarijs.

CAP. LII.

Tristitia dicit: Quid habes unde gaudeas, cum tanta mala de proximis portas?

Spirituale gaudium dicit: Memento, quia nostræ religionis. *Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam &c.* Nullus ergo locus marcori sit, vbi tanta lætitia succedit.

Torpor ignauie dicit: Si lectioni continuato studio semper insistis caliginem oculorum incurris, si indefinenter lachrymas fundis, ipsos etiam oculos amittis, si protelatis vigilijs psallis, insania capitis acquiritis, si quotidiano labore te conficis, ad opus spirituale consurgere non poteris.

Excitium respondet: Quid tibi ad hæc perferenda tam longa spacia proponis? Nunquid scis si crastina videris? Discute corporis inertiam, semperque memento, quia regnum cælorum non tepidi & molles sed

violenti diripiunt.

Dissoluta vagatio dicit: Si Deum esse vbique credis, cur vnum singulariter locum vbi tanta mala perpetratur custodis, & non potius ad alia transis?

Firma stabilitas respondet: Si ita est, ut asseris, quia Deum vbique esse fateris, ergo nec iste locus deserendus est, quem fugere appetis, quia in ipso Deus est. At in quis meliorem requiro, meliorem inuenio. Cui respondeo: Nunquid meliorem, aut etiam talem inuenis; qualem diabolus, & hominem perdidisse cognoscis? Memor esto itaque, quia primus Angelus de cælo ruit, & primus homo de Paradiso expulsus ad æram nam huius sæculi peruenit, Loth exercitio malorū probatus inter Sodomitas sãctus fuit, in mōte vero securitate torpēs peccauit.

Desperatio dicit: Quæ & quanta & quam innumerosa crimina, & delicta commisisti & præ nō in melius nec dū vitam mutasti. Mala consuetudine obligatus teneris, exurgere conaris, sed peccatorum oneribus prægrauatus relaberis. Quid ergo agendum est, quando & de præteritis imminet cæta damnatio, & de presentibus nulla succurrit emendatio.

Spes fiducia respondet: Si de criminibus agitur, ecce Dauid adulterij simul & homicidij reus, de inferni faucibus Dei misericordia liberatus, describitur. Ecce Manasses omnium peccatorū nefandissimus & sordidissimus atque sceleratissimus, per misericordiam Dei de morte ad vitam redijt. Sic Maria Magdalena post innumerarū fornicationum iniquationem; sic Petrus post negationem, latro post seditionem, & fraterni sanguinis effusionem, Paulus quoque post Ecclesiæ Dei persecutionem. Vbi ergo tot tantaque præcedunt exempla, dent locum desperationis mala colloquia, cum etiam scriptura: *Quæcumque die ingemuerit peccator &c.* De conuersione vero in melius non mutata, quid aliud respondeat, nisi ut quod heri quisque non egit, agat hodie, dum adhuc licet viuere; semperque vitibus desuper acceptis, prauæ consuetudini resistens, dicat mane, & vespere: *Dixi mihi capi, &c.*

De Cupiditate, & Gula, & Luxuria cum filiabus suis, & virtutibus contrarijs.

CAP. LIII.

Cupiditas dicit: Valde sine culpa es, quod quædam habenda concupiscis, quia multiplicari appetis, sed egerere pertimescis, & quod male alius retinet, ipso molius expendis.

Mundi contemptus respondet: Quanto quisque plus habere cæperit, tanto amplius habere concupiscit, sitque ut modum in concupiscendo non habeat, dum innumeris huius sæculi curis deservire festinat. Hic autem auaritiæ morbus nunquam melius compefcitur, quam cum dies mortis iugiter meditatur.

Ventris ingluuius dicit: Ad esum Deus omnia munda creauit, & qui saturari cibo respuit, quid aliud quæ muneri concessio contradicit.

Parsumonia respondet: Omnia quidem ad esum Deus munda creauit, sed he comedendi mensuram homo excederet, abstinentiam imperauit. Nam inter cetera sua mala, saturitate panis maxime Sodoma periit. Quapropter sicut æger ad medicinam, sic ad iumentas dapes quisque debet accedere, nequaquam scilicet in illis voluptatem appetens, sed necessitati succurrens, ipsa veritate, dicente: *Attendite ne grauentur corda vestra crapula &c.* Et Apostolo: *Esca ventri &c.* Huius autem ille plene vitium superat, qui in sumendis dapibus non solum parsumoniam tenet ut scilicet refectionem semper esuriet impetret, verum etiam accuratiores & lauciores epulas excepta corporis infirmitate, & hospitum susceptione contemnit.

Incepta læticia dicit. Ut quid animi gaudium lætus abscondis, egredere in publicum lætus, & dic aliquid, unde vel tu, vel proximi tui irideant.

Moderatus marcor respondet. Cōprime inanē lætitiā

quia nec dum euasisti, pœnalem arminam, nec dum de exilio redisti ad patriam. Nonne apud omnes infamis iudicatur, qui carceralibus tenebris reclusus gaudere conatur? An forte memoria excessit, quod Dominus dicit: *Nec vobis qui nunc ridetis &c.* Et alibi; *mundus autem gaudebit &c.*

Multiloquium dicit: Nequaquam ille reus tenetur, qui plura quidem sed bona loquitur, sed ille qui saltem rara, sed mala dicere probatur.

Discreta taciturnitas respondet: Verum est, quod dicit, sed dum multa bona profertur videntur, sæpe contingit, vt à bonis locutio inchoans ad aliquid prauum deriuetur, dicente scriptura: *In multiloquio peccatum non decet.* Tenendus est ergo modus in loquendo, & ab ipsis nonnunquam vtilibus verbis parcendum, sicut Dauid fecisse se dicit: *Humiliatus sum, inquit, & silui à bonis.*

Fornicatio dicit: Si Deus misceri hominem in voluptate coitus nollit, in ipso humani generis exordio masculum, & feminam non fecisset.

Carnis munditia respondet: Nãbendi licentia quibusdam idest his qui continentiam non sunt professi, tribuitur, fornicatio vero nulli conceditur impune.

Appetitas sæculi dicit: Quid pulchrius, quidue delectabilius esse potest, quam quod in præsentis vita quotidie cernimus? ò quam mirabilis cœli camera in Sole, & Luna, & sideribus, quam oblectabilis terra in nemorum floribus, in fructuum suauitatibus, in pratorum riuorumque amœnitatibus &c.

Amor patriæ responderet: Si te ita delectant, quæ sub cœlo sunt, cur non magis ea, quæ supra sunt? si carcer ita pulcher est, patria ciuitas, & domus qualis est? Si talia sunt quæ colunt peregrini, qualia sunt ea, quæ possident filij? Quapropter recedat amor præsentis sæculi, & succedat amor futuri.

De miraculis sanctorum Petri, & Pauli.

C A P. LIII.

Idem in registro libro 3. ad Cōstantiam Augustam. Serenitas vestræ pietatis religionis studio, & sanctitatis amore conspicua, propter eam quæ in honorem sancti Pauli Apostoli in Palatio ædificat ecclesiam, caput eiusdem sancti Pauli Apostoli aut aliud quid de corpore ipsius suis ad se iussionibus à me præcipit debere transmitti. Illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri, & Pauli Apostolorum tantis in ecclesijs suis coruscant miraculis atque terroribus, vt neque ad orandum sine magno illic timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis prædecessor meus, argentum, quod supra sacratissimum corpus sancti Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedibus mutare voluit, signum ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus sancti Pauli Apostoli meliorare volui, & quia necesse erat vt iuxta sepulchrum huiusmodi effodi altius debuisset. Præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulchro coniuncta repetit. Quæ quoniam leuare præsumpsit, atque in alio loco transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memoriæ prædecessor meus idem ad corpus sancti Laurentij martyris quadam meliorare desiderans, dum nescit ubi corpus esset venerabile collocatum, effoditur exquirendo, & subito sepulchrum ipsius ignoranter apertum est. Et hi qui presentes erant atque laborabant monachi & mansionarii, qui corpus eiusdem martyris viderunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita vt nullus vitæ superesse potuisset, qui sanctum & iustum corpus illius viderat. Cognoscat autem tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, vt quicquam tangere præsumant de corpore, sed tantummodo in pixide brandeum mittitur, atq; ad sacratissima corpora sanctorum ponitur. Vnde contingit, quod beatæ

recordationis Leonis Papæ tempore, sicut à maioribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquijs dubitarent, prædictus Pontifex incidit, & ex ipsa incisione sanguis effluxit. In Romanis namque vel totius occidentis partibus omnino intolerabile est atque facile, si sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit. Quod si præsumpserit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine qui ossa letare sanctorum se allerunt, vehementer miramur, & vix credimus.

Adhuc de corporibus eorum, & cathena sancti Pauli.

C A P. LV.

DE corporibus vero beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum dum constet, quia eo tempore quo passi sunt ex oriente fideles venerunt, qui eorum corpora sicut ciuium suorum repeterent. Quæ ducta vsque ad secundum vrbis miliarium, in loco, qui dicitur Catatumbas collata sunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitruum atque fulguris nimio metu terruit ac disperfit vt talia denuo nullatenus tentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora qui hoc ex pietate domini meruerunt, leuauerunt, & in locis quibus nunc sunt condita posuerunt. Sudarium vero, quod similiter transmitti iussit, cum corpore eius est, quod ita tangi non potest, sicut nec ad illius corpus accedi. Sed quia serenissimæ domine tam religiosum desiderium non debet esse vacuum, de catenis quas ipse sanctus Paulus Apostolus in collo, & in manibus gestauit, & quibus multa miracula in populo demonstrantur partem vobis aliquam transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando præualero. Quia dum frequenter ex catenis eiusdem multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid ex limatura percipiant, assisit Sacerdos cum lima & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipsis excutitur vt mora nulla sit, quibusdam vero petentibus diu per cathenas ipsas lima ducitur, & tamen vt aliquid exinde exeat non obtinetur.

De clauæ aureæ sancti Petri.

C A P. LVI.

Idem in libro sexto Theotisto, & Andrea. Sancti Petri Apostoli clauem à sacratissimo eius corpore transmissam, de qua videlicet clauem hoc est gestum quod narro miraculam. Dum eam quidam Longobardus ciuitatem ingressus in Transpadanis partibus inuenisset, quia sancti Petri clauis esset, despiciens, sed pro eo, quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum vt illam inscideret. Qui mox cultellum cum quo eam per partes minere voluit, arreptus per spiritum sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illuc Rex Longobardorum Antharich, atque alij multi eius homines adessent, & ipse qui se percusserat seorsum mortuus, clauis vero seorsum iaceret in terra, factus est omnibus vehementissimus timor, vt eandem clauem de terra leuare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus, Minulus nomine vocatus est, atque ipse hanc leuauit de terra. Antharich vero pro eodem miraculo aliam clauem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ prædecessorem meum transmisit, indicans quale per eam miraculum contigisset.

De quibusdam miraculis sancti Andreę Apostoli.

CAP. LVII.

Idem in libro nono ad Ryslicam Patritiam. De elemo-
sina quam beati Andreę Apostoli monasterio feci-
tis, quid necesse est me aliquid dicere, cum scriptum
sit: *Abfconde elemofynam in finu pauperis, & hac pro te ora-
bit.* Si ergo apud lecretas aures Domini habet ipsa bo-
na operatio vocem suam, siue nos clamemus, siue ta-
ceamus, hoc ipsum quod bene egistis clamat. In-
dico tamen, quia tanta miracula, tanta cura, tanta
custodia Monachorum, in eodem monasterio eius-
dem Apostoli est, ac si specialiter Abbas monasterij
ipse sit. Nam ut pauca de multis loquat, quę Abbate
ac pępposito monasterij narrantibus cognoui; qua-
dam die duo exinde fratres transmissi sunt qui ali-
quid emere pro monasterij utilitate debuissent, v-
nus iunior qui prudentior videbatur, alter senior, qui
custos iunioris esset. Perrexerunt vterque, & de precio
quod acceperunt ipse qui custos iunioris missus fuerat,
nesciente altero de eodem pretio furtum fecit. Qui
mox ut in monasterium sunt reuersi, atque ante ora-
torij limen venerunt, arreptus à dęmonio is qui furtum
fecerat cecidit & vexari cepit. Dimissus autem à demo-
nio concurrentibus Monachis requisitus est, he forsi-
tan de eo quod acceperat furtum fecisset. Negavit at-
que iterum vexatus est. Octo itaque vicibus negavit,
octo vicibus vexatus est, post octauam vero negatio-
nem confessus est, quantos nummos furto abstulerat:
& agens pęnitentiam prostratus se peccasse testatus
est, perceptaque pęnitentia vterius ad eum dęmonium
non accessit.

Alio quoque tempore dum in die natalitio eiusdem
Apostoli iam meridianis horis fratres quiescerent, su-
bito quidam frater apertis oculis cęcatus cepit tre-
mere, voces ingentes emittere, quibus vocibus testa-
tur ferre se non posse, quod patiebatur. Concurrerunt
fratres, viderunt cęcum oculis apertis itementem,
& clamantem, & à pęsentibus alienam, nihilque quod
foris agi poterat sentientem, eumque in manibus leua-
uerunt, atque ante altare sancti Andreę Apostoli proie-
cerunt, ipsi quoque pro eo in oratione prostrati sunt.
Qui statim ad se reuersus, quid passus fuerat confessus
est, quia senex quidam ei apparuit, & canem nigrum ad
eum dilaniandum dimisit dicens: Quare de monaste-
rio isto fugere voluisti? Cumque euadere de canis mor-
sibus nullo modo potuisset, venerunt quidam Mona-
chi, & eundem senem pro me rogauerunt. Qui statim
iussit canem abscedere, & ipse ad me reuersus sum.
Qui etiam se confessus est postea dicens, quia in
eo die quo ista petuli, consiliū habuicam de eodem
monasterio fugere.

Adhuc de eodem.

CAP. LVIII.

Alius quoque Monachus discedere ex eodem
monasterio latenter voluit. Cumque hoc mente
traclasset, voluit oratorium ingredi, & statim dęmonio
trahens vehementissime vexatus est. Relinquebatur
vero à dęmonio & si extra oratorium stetit, nihil
patiebatur aduersi, si vero conatus fuisset ingredi, statim
maligno spiritui traditus vexabatur. Cum hoc sepius
fieret culpam suam confessus est, quia de monasterio e-
gredi cogitabat. Tunc pro illo fratres collecti sese per-
triduum in pęcibus astrinxerunt, atque ita curatus est
ut ad eum postmodum nunquam malignus spiritus ac-
cederet. Dicebat autem eundem se beatum Apostolum
dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse cur
voluisset abscedere.

Abj quoque duo fratres de eodem monasterio fuge-
runt, atque aliqua prius colloquędo fratribus signa de-

derunt quod per viam Appiam descendentes Hierolo-
lymam tenderent. Qui exeuntes diuerterunt de itinere,
& ut à sequentibus inueniri minime potuissent, retru-
sas cryptas iuxta flammineam portam inuenientes in eis
se occultauerunt. Cum vero vespertinis horis requisiti
minime in congregatione inuenti essent, ascensis cabal-
lis eos quidam fratres secuti sunt, per Metroni portam
exeuntes, ut eos in latinam portam vel Appiam viam
sequerentur. Subito consilio eis ortum est, ut eos in Sa-
lariam viam requirerent extra ciuitatem. Igitur pergen-
tes deflexerunt in Salariam, eos vero minime inuenien-
tes per portam flammineam decreuerunt reuerti. Cum-
que reuertentur, mox ut equi eorum ante cryptas il-
las venerunt in quibus se absconderant, fixerunt gra-
dum. Pulsati & compulsi, passum mouere noluerunt.
Considerauerunt Monachi, rem talem sine mysterio
esse non posse, attenderunt ad cryptas, viderunt ear-
um aditus missa muceria damnatos, sed caballis suis
nusquam vehentibus; descendentesque deposuerunt
lapides, qui introitu cryptarum positi fuerant. Ingressi
sunt eosque in eisdem tenebrosis latibulis consternatos
terra innenerunt. Qui ad monasterium reducti, ex eo-
dem miraculo ita meliorati sunt, ut eis multum pro-
fuerit, ad parum temporis de monasterio fugisse.

De sancta simplicitate & pęnitentia Libertini Fundensis
Pępofiti.

CAP. LIX.

Idem in dialogo lib. 1. Via reuerendissimus Libertinus
Regis Totile tempore, Fundensis monasterij Pę-
positus fuit, dumque Darida Gothorum Comes cum
exercitu in eundem locum venisset, Dei seruus ex ca-
ballo quo sedebat ab hominibus eius est proiectus.
Qui iumentum damnū libenter ferens, etiam flagellum
quod tenebat dęipientibus obtulit dicens: Tollite, ut
habeatis qualiter hoc iumentum minare possitis. Qui-
bus dictis protinus se in oratione dedit. Cursu autem
rapido pędicti Ducis exercitus peruenit ad fluiuium
nomine Vulturum, vbi equos suos cęperunt singuli
hastis tundere, calcaribus cruentare, sed tamen equi ver-
beribus cęsi, calcaribus cruentati, fatigari poterant,
moueri non poterant: sicque aquam fluminis tangere,
quasi mortale pęcipitium pertimescebant. Cumque
diu sedendo scēores singuli fatigaretur, vnus eorum
intulit, quia ex culpa quam seruo Dei in via faceret, il-
la sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersus
post se Libertinum reperit in oratione prostratum.
Cui cum dicerent, surge tolle caballum tuum. Ille res-
pondit: Ite cum bono, ego opus caballo non habeo.
Descendentes vero innitum eum in caballo de quo de-
posuerant leuauerunt, & protinus abscesserunt. Quo-
rum equi tanto cursu fluiuium transierunt, ac si alucus
aquam minime haberet. Sicque factum est, ut dum ser-
uo Dei vnus suus caballus redditur, omnes à singulis ce-
perentur.

Eodem tempore in Campanię partibus Buccellinus
cum Francis venit. De monasterio vero pęfati Dei fa-
mulus rumor exierat, quod multas pecunias haberet. In-
gressi oratorium Franci cęperunt sauiantes Libertinum
querere, Libertinum clamare, vbi ille in oratione pro-
stratus iacebat: mira valde res, querentes sauiantesque
Franci in eum impingebant, & ipsum videre non pote-
rant. Sicque sua cęcitate frustra, à monasterio vacui
sunt regressi.

Quadam die is qui post Honorati exitum monasterij
regimen tenebat, contra eundem Libertinum in graui
ira cędia exarsit, ita ut eum manibus cęderet. Et quia vir-
gę qua eum ferire posset minime inuenit, cōprehensio sca-
belli suppedaneo ei caput & faciē tutudit, totūque illius
vultū tumentē, & liuidū reddidit. Qui vehemēter cęsus
ad stratū propriū tacitus recessit. Expletis hymnis matu-
tinalibus ad lectū Abbatis venit, orationem sibi humili-
ter petijt. Cūque ille pro utilitate monasterij ad consti-
tutio-

Libertini
pęnitentia.Caballus Li-
bertini re-
stituitur.Libertinus
Francis in-
uisibilis.Libertini
mira pę-
nitentia.

Libertini modelium responsum.

Serpens horti custos.

Fur miraculose deprebensus.

Visio de Eunuuatione Equitij.

Monialis obfessa per Equitium deratur. li.

tutionem causæ egressus fuisset, multi viri noti ac nobiles, qui eum valde semper honorabant a dmirari requirebant, quid hoc esset, quod tam tumentem, & huiusmodi faciem haberet. Quibus ille dicebat: Hesterno sero peccatis meis facientibus in scabello suppedaneo impigi, atque hæc pertuli. Sicque vir sanctus seruans in peccatore honorem veritatis, & magistri, nec Patris prodebat vitium, nec falsitatis crimen incurrebat.

De Hortulano eiusdem monasterij & fure deprebenso.

C A P. LX.

IN eodem monasterio quidam magnæ vitæ Monachus erat hortulanus. Fur vero venire consueverat & per sepem ascendere, & occulte olera auferre. Cumque ille multa plantaret quæ minus inueniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conspiceret, totum hortum circumiens, inuenit iter vnde fur venire consueverat. Qui in eundem hortum deambulans reperit etiã serpentem. Cui præcipiens dixit: Sequere me. Atque ad aditum furis perueniens, imperavit serpenti dicens: *In nomine Iesu Christi præcipio tibi, vt aditum istum custodias, ac furem huc ingredi non permittas.* Protinus serpens totum se in itinere in transversum tetendit; ad cellam Monachus redijt. Cumque meridiano tempore cuncti fratres quiescerent, more solito fur aduenit, ascendit sepem, & dum in hortum pedem poneret, vidit subito quia tensus serpens clauisset viam. Extremefactus post semetipsum concidit, eiusque pes per calciamentum in fude sepi inhaesit. Venit hortulanus pendentem in sepe furem repperit. Serpenti autem dixit: Gratias ago Deo impleti quod iussi, recede modo. Qui illico abscessit, ad furem vero perueniens ait: Quid est frater, tradidit te mihi Deus? Qua re in laborem Monachorum furtum totiens facere præsumpsisti? Qui hæc dicens, pedem eius à sepe in qua inhaeserat soluit, eumque sine læsione depofuit. Cui dixit: Sequere me. Quem sequentem duxit ad aditum horti, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit dicens: Vade, & post hæc furtum non facias, sed cum necesse habes, huc ad me ingredi, & quæ tu cum peccato laboras tollere, ego tibi deuotus dabo.

De virtutibus sancti Abbatis Equitij.

C A P. LXI.

Vir sanctissimus Equitius nomine in Valeria partibus pro vitæ suæ merito apud omnes illic magnæ admirationi habebatur. Hunc cum in iuuentute sua acri certamine carnis in centuria fatigaret, & hac in re à Deo remedium continuis precibus quaereret nocte quadam assistente Angelo eunuizari se vidit, eiusque visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus eitis membris abscederet. Atque ex eo tempore ita alienus extitit à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute frenas ex Dei auxilio vt viris ante præerat, ita excepit postmodum etiam feminis præesse.

Quadam vero die, vna Dei famula ex monasterio virginum hortum est ingressa: quæ lactucam conspiciens concupiuit, eaque signo crucis benedicere oblita auidem momordit; sed arrepta à Diabolo protinus cecidit. Cuique vexaretur, eidem Patri Equitio sub celeritate nunciatum est, vt veniret citius, & vt orando, succurreret. Moxque vt portam monasterij idem Pater est ingressus, cepit ex eius ore quasi satisfaciens ipse, qui hanc arripuerat diabolus clamare dicens. Ego quid feci? Ego quid feci? Sedebam nisi super lactucã, venit illa, & momordit me. Cui graui indignatione vt abscederet præcepit vir Dei, & locum in Dei famula non haberet. Qui protinus abscessit, nec eam contingere vltra præualuit.

Quidam vero Felix nomine, Misia Prouinciæ nobilitis, cum eundem venerabilem virum sacrum ordinem

non habere conspiceret, & per singula loca discurrere, atque studiose prædicare, eum quadam die familiaritatis ausu adit dicens: Qui sacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice sub quo degis prædicationis licentiam non accepisti, prædicare quomodo præsumis? Qua eius inquisitione compulsus vir sanctus indicauit prædicationis licentiam qualiter accepit dicens: Ea que mihi loqueris, ego quoque tecum ipse pertracto, sed nocte quadam speciosus mihi per visionem iuuenis astitit, atque in lingua mea medicinale ferramentum id est flebotomum posuit dicens: Ecco posui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicandum, atque ex illo die etiam cum voluero, de deo tacere non possum. Tantis quippe illum ad colligendas animas Deo feruor accendebat, vt sic monasterijs præesset, quatenus per Ecclesias per castra, per vicos per singulorum quoque fidelium domos circumquaque discurret, & corda audientium ad amorem Patriæ cælestis excitaret. Erat vero valde vilis in vestibus, atque ita despectus, vt si quis illum fortasse nesciret, salutatus etiam salutare despiceret. Et quotiens ad alia tendebat loca, iumento sedere consueverat, quod esse despiciabilis iumentis omnibus in cella potuisset, reperiri, in quo etiam capistro profæno, & veruicem pelibus pro sella utebatur.

De virtutibus sanctorum Constantij, & Marcellini.

C A P. LXII.

Vir sanctus Constantius, Ecclesiæ beati Stephani mansionarius, dum in eadem Ecclesia oleum deesset, & vnde lampades accenderet omnimodo non haberet, omnes Ecclesiæ lampades aqua impleuit, atque in medio ex more papyrum posuit, quam allato igne succendit. Sicque aqua arsit in lampadibus, ac si oleum fuisset. Perpende igitur cuius meriti vir iste fuerit, qui necessitate compulsus elementi naturam mutauit. Quia vero valde opinio sanctitatis eius excreuerat, multi hunc ex diuersis prouinciis anxie videre suscebant.

Quadam igitur die ex longinquo loco ad videndum eum quidam Rusticus venit. Eadem vero hora casu contigerat, vt vir sanctus stans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deseruiret. Erat autem pusillus valde, exili forma atque despecta. Cumque is ad videndum eum venerat, quisnam esset inquireret, hi qui illum noverant monstrauerunt quis esset. Sed sicut stultæ mentis homines meritum ex qualitate corporis metiuntur, eum paruulum atque despectum videns non credidit, quod ipse esset. Cui ipsi esse dum à pluribus fuisset astruendum despexit, & irrisit dicens: Ego grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Constantius audiuit, lampades quas reficiebat protinus lætas relinquens, concitus descendit, & in eius Rustici amplexum ruit dicens: Tu solus es, qui in me oculos apertos habuisti. Ex qua re pensandum est, cuius apud se humilitatis fuit, qui despicientem se Rusticum amplius amauit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat.

Eiusdem quoque Anthonitanz Antistes Ecclesiæ venerabilis virtute Marcellinus fuit, cuius gressum dolore nimio podagra contraxerat, eumque familiares sui vbi necesse esset in manibus ferebant. Quadam vero die, per culpam incurte eadem ciuitas succensa est. Cumque vehementer arderet, concurrerunt omnes, vt ignem extinguerent. Sed illis aquam certatim proiecientibus cum obfistere nullus valeret, deductus manibus venit Episcopus, & tanta periculi necessitate compulsus familiaribus suis se portantibus præcepit dicens. Contra ignem me ponite. Cepit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri, ac si reflectione sui impetus exclamaret se transire non posse. Sic que factum est, vt flamma frigelceret, & cõtingere

vltectus

vlterius quicquam ædificij non auderet. Perpendis Petre cuius sanctitatis fuerit ægrum hominem sedere, & flammam exorando premere?

De virtutibus sancti Bonifacii Episcopi.

C A P. LXIII.

Fuit vir vitæ venerabilis Bonifacius nomine, qui in ea ciuitate quæ Ferentis dicitur episcopatum officio tenuit, moribus impleuit. Hic peractis missarum solemnibus cum ad nobilis viri Fortunati mensam inuitatus, venisset, priusquam Deo hymnum diceret, sicut quidam ludendi arte solent victum querere, repente ante ianuam vir cum Simia astitit, & cymbala percussit. Quem sanctus vir sonitum dedignatus dixit. Heu heu mortuus est miser iste, mortuus est miser iste. Ego ad mensam refectiois veni, os adhuc ad laudem Dei non aperui, & ille cum Simia veniens cymbala percussit. Subiunxit tamen & ait: Ite & pro charitate ei cibum potamque tribuite, scitote tamen, quod mortuus est. Qui infelix vir, dum panem, & vinum ex eadem domo percepisset, egredi ianuam voluit, sed saxum ingens subito de tecto cecidit eique in verticem venit, die vero altero, secundum viri Dei sententiam sanditus finiuit vitam. Qua in re aperte pensandum est, quatenus sit sanctis viris timor exhibendus, templa etenim Dei sunt. Etsi ad iracundiam sanctus vir trahitur, quis alius ad irascendum nisi eiusdem templi inhabitator excitatur? Tanto ergo metuenda est ira iustorum quanto & constat, quia in eorum cordibus ille præsens est, qui ad inferendam ultionem quam voluerit inualidus non est.

Alio tempore Constantius Presbyter nepos eius equum suum in aureis vendidit, quos in propriam arcam ponens ad exercendum aliquod opus discessit. Cui subito ad Episcopum pauperes venerunt, qui importune præcabantur, ut eis aliquid largiretur. Sed vir Dei, quia quod tribuere non habebat, æstuaræ cepit in cogitatione, ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam redijt, quia Constantius equum vendidisset, & pretium in arca sua haberet. Absente igitur eo accessit ad arcam, & pie violentus claustra arcæ comminuit, & aureos tulit, eosque indigentibus diuisit. Itaque Constantius reuersus arcam fractam reperit, & caballi sui pretium, quod illic posuerat, non inuenit, cepit magna voce perire, & cum furore clamare. Cumque eum vir Dei locutione blanda temperare voluisset, cepit ille cum iurgio responderè dicens: Omnes tecum viuunt, ego solus hic ante te viuere non possum. Redde mihi solidos meos. Quibus vocibus commotus episcopus, beatæ Mariæ semper virginis Ecclesiam est ingressus. Et eleuatis manibus stando cepit orare, repenteque in sinu suo 12. aureos inuenit, quos in sinu latentis presbyteri proiecit dicens. Ecce habes solidos quos quaesisti. Sed hoc notum tibi sit, quia post mortem meam tu huic Ecclesiæ Episcopus non eris propter auaritiam tuam. Ex qua sententiæ veritate colligitur, quia eisdem solidos presbyter pro adipiscendo episcopatu præparabat.

Quadam die ingressus hortum, magna hunc erucarum multitudinem inuenit esse coopertum. Qui omnes olus deperite conspiciens ad easdem erucas conuersus dixit. Adiuuro vos in nomine Domini nostri Iesu Christi recedite hinc atque hæc olera comedere nolite. Quæ statim ad viri Dei verbum ita omnes sunt egressæ, ut ne vna quidem intra spacium horti remaneret.

De bonis eius inijt ab infantia, & eius abstinentia.

C A P. LXIV.

Eo tempore quo cum matre sua puer habitabat, egressus hospitium nonnunquam sine linea, crebro etiam sine tunica reuertebatur, quia mox ut nudum

quempiam reperisset, vestiebat. Die quadam mater eius horreum ingressa, penè omne triticum quod sibi in stipendio totius anni parauerat, inuenit à filio suo pauperibus expensum. Cumque semetipsam alapis pugnifqueret, quod quasi anni subsidia perdidisset, superuenit Bonifacius puer Dei eamque verbis quibus valuit, cepit consolari. Quæ cum nihil consolationis admitteret, hanc rogauit ab horreo exire, seseque illic protinus in orationem dedit. Post paululum egressus, ad horreum matrem reduxit. Quod ita tritico plenum inuentum est, sicut ante plenum non fuerat. Quodam vero die dum vestibulo puer Bonifacius staret vulpes ex more venit, & gallinam abstulit. Ipse autem concitus ecclesiam intrauit, & se in orationem prosternens dixit: Placeat tibi Domine, ut de nutrimento matris meæ manducare non possim, ecce enim gallinas quas nutrit, vulpes comedit. Qui ab oratione surgens ecclesiam est egressus. Mox vulpes redijt gallinam quam in ore tenebat dimisit, atque ipsa moriens, ante eius oculos in terram cecidit.

De muliere voluptuosa per sanctum Fortunatum episcopum à legione demonum curata.

C A P. LXV.

Matrona quædam nobilis in vicinis partibus Tuscie habebat nurum, quæ intra breue tempus quo filium eius acceperat cum eadem socru sua ad dedicationem oratorij beati Sebastiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadem qua subsequenti die ad dedicationem prædicti oratorij fuerat processura, voluptate carnis deuicta, à viro suo sese abstinere non potuit. Cumque mane facta conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, processionem vero imperaret verrecundia, plus erubescens vultum hominum, quam Dei metuens iudicium, cum socru sua ad dedicatum oratorium processit. Mox vero ut martyris oratorium sunt ingressæ matronæ nurum malignus spiritus artipuit, & coram omni populo vexare cepit. Eiusdem vero oratorij presbyter dum hanc vehementissime vexari cõspiceret, ex altari protinus syndonem tulit, eamque cooperuit. Sed & hunc repente simul & diabolus inuasit, quia ultra vires voluit quicquam præsumere. Ducta itaque est ad fluum atque in aquam mersa. Ibi que diutius incantationibus agere malefici moliebantur, ut is qui eam inuaserat diabolus exiret. Sed miro Dei iudicio dum peruersa arte ab ea vnus repellitur, in eam subito legio intravit. Cepit ex hoc illa tot motibus agitari, tot vocibus clamoribusque perstreperè, quot spiritibus tenebatur. Tunc inuito consilio parentes eius suæ perfidie culpam fatentes, hanc ad vicum Dei fortunatum episcopum duxerunt, eique reliquerunt. Qua ille suscepta se diebus & noctibus in orationem dedit. Non post multos dies seam sanam atque incolumem reddidit.

De ceteris eiusdem Episcopi virtutibus.

C A P. LXVI.

Alio quoque tempore, idem Dei famulus ex obfesso quodam immundum spiritum excussit. Qui spiritus aduersascente iam die peregrinum quempiam esse se simulauit, circumire cepit plateas ciuitatis, & clamare: O virum sanctum Fortunatum Episcopum, ecce quid fecit, peregrinum hominem de hospicio suo expulit, quero vbi requiescere debeam, & in ciuitatem eius non inuenio. Tunc quidam in hospicio cum vxore sua & paruulo filio ad prunas sedebat, qui vocem eius audiens, & quid ei Episcopus fecerit requirès, huc hospitio inuitauit, & sedere secum iuxta prunas fecit. Cumque vicissim aliqua cõfabularentur, paruulû eius filium idem malignus spiritus inuasit, & in eisdem prunas proiecit, ibique mox eius animam excussit. Qui orbatus miser, vel quæ

Bonifacius adhuc puer oratione horreum tritico impleuit.

Bonifacius oratione vulpes necauit.

Matrona ob carnis vitium à diabolo corrupta.

Fortunatus matronam de legione demonum liberat.

Diabolus sub forma peregrini puerum extirpauit.

ipse suscepit vel quem Episcopus expulisset agnouit. Multa præterea videntur bona, sed non sunt, quia bono animo non fiunt. Ego namque hunc virum qui dū quasi hospitalitatem exhiberet orbatu est, non pietatis opere delectatum æstimo, sed Episcopi de rogatione, nam pæna subsequens innotuit, quod præcedens illa susceptio sine culpa non fuit. Sunt namque nonnulli, qui idcirco bona facere student, vt gratiam alienæ operationis obnubilent, nec pascuntur bono quod faciunt, sed laude boni quæ ceteros præmunt. Quare existimo hunc ostentationi potius intendisse quam operi, vt meliora, quam episcopus fecisse videretur.

Fortunatus
resuscitauit
mortuum
de Marcello

Accessit idem vir sanctus aliquando rogatus, ad locum vbi iacebat corpus exanime, ibique se in orationem dedit. Defunctum per nomen vocauit, dicens: Frater Marcelle, Ille autem ac si leuiter dormiens oculos aperuit, atque ad Episcopum respiciens dixit: O quid fecisti, o quid fecisti. Quid, inquit, Episcopus? At ille ait: Duo hesterno die venerunt, quia me eicientes ex corpore in bonum locum duxerunt, hodie autē vnus missus est qui dixit. Reducite eum quia Fortunatus Episcopus in domum illius venit. Quibus expletis verbis, mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locum quem acceperat, perdidit, quia dubium non est, quod intercessoris sui precibus potuit post mortem melius viuere, qui & ante mortem studuit domino placere.

De virtutibus sanctorum, Martyrii & Seueri.

CAP. LXVII.

Martyrius
in panis
furno cruce
signatus

Quidam autem in Valeria prouincia Martyrius nomine deuotus valde Deo famulus fuit: qui, dum quadam die fratres illius subcinericium panem fecissent eique obliti essent signum crucis imprimere, vt in hac prouincia crudi panes ligno signari solent affuit, eisque referentibus signatum non fuisse cognouit. Cumque iam panis prunis & cineribus esset coopertus dixit. Quare hunc minime signastis? Hæc dicens, signum crucis digito contra prunas fecit, protinus immensum erexit panem dedit. Qui dum coctus fuisset, ab igne subtractus, ea cruce signatus inuentus est: quem non contactus, sed fides fecerat.

Seuerus la-
chrymis suis
mortuum
resuscitauit.

Erat quidam vir vitæ valde admirabilis nomine Seuerus, Ecclesie beatæ Mariæ virginis Sacerdos. Hunc cum quidam Paterfamilias ad extremum venisset diem missis concite nuncijs, rogauit vt ad se quantocius veniret, suisque orationibus pro peccatis eius intercederet, vt acta de malis suis pænitentia, solutus culpa ex corpore exiret. Qui scilicet sacerdos inopinante contigit, vt ad putandam vineam esset occupatus, atque ad se venientibus diceret: Antecedite, ecce ego vos subsequor. Cumque videret sibi in eodem opere parum aliquid superesse paululum moram fecit, vt opus quod minimum restabat expleret. Quo expleto, cepit ad agrum pergere. Eunci vero in itinere, occurrentes hi qui prius venerant, obuiam facti sunt, dicentes: Quare tardasti Pater? noli fatigari, quia iam defunctus est. Quo audito, ille contremuit, magnisque vocibus se interfectorem illius clamare cepit. Flens itaque peruenit ad corpus defuncti, seque coram lecto illius cum lachrymis in terram dedit. Cumque vehementer fletet, seque reum mortis illius clamaret, repente defunctus animam recepit. Cumque eum requirerent vbi fuerit, vel quomodo rediisset ait: Tetri valde erant homines qui me ducebant, ex quorum ore, & naribus ignis exibat, quem tolerare non poteram. Cumque per obscura loca me ducerent, subito pulchre visionis iuuenis cum alijs nobis euntibus obuiam factus est, qui me trahentibus dixit: Reducite illum, quia Seuerus presbyter plangit, eius enim lachrymis Dominus eum donauit. Qui scilicet Seuerus protinus de terra surrexit, eique pænitentiam agenti opem suæ intercessionis præbuit. Et dum per dies. 7. de peccatis suis culpam pænitentiam æger rediuius ageret. 8. die

lætus de corpore exiit. Perpende quæso hunc Seuerum quam dilectum dominus attendit, quem contristari, nec ad modicum pertulit.

ANNOTATIO.

Ex hac historia confessionis peccatorum coram sacerdote necessitas maxime declaratur, cum ex ea aperte perspicitur eum qui sine confessione decesserat diaboli potestati fuisse traditum: nam intercessio sacerdotis quam tam ardentem hic ager expetiuit, est absolutio, vt etiam verba illa declarant, (vt acta pænitentia de culpa suis solutus de corpore exeat) vbi autem absolutio est, ibi peccatorum necesse est præcedat confessio. De hac peccatorum confessione saepe D. Greg. agit vt lib. 8. Moral. cap. 13. & 25. & lib. 22. cap. 13. & 14. & multi alij in locis.

De sancto Benedicto Abbate, & eius virtute
contra demones.

CAP. LXVIII.

I Demin 2 libro. Fuit vir vitæ venerabilis gratia Benedictus & nomine à pueritia cor gerens senile. Hic in monte Cassino habitans, commorantem circumquaque multitudinem, prædicatione continua ad fidem vocabat. Sed hoc antiquus hostis tacite non ferens aperta visione eiusdem Patris se oculis ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquirebatur, ita vt voces illius etiam fratres audiret, quamuis eius imaginem minime cernebant, prius etenim hunc vocabat, ex nomine dicens: BENEDICTE, BENEDICTE. Et cum eum sibi in nullo respondere conspiceret, protinus adiungebat: MALEDICTE NON BENEDICTE, quid mecum habes? Quid me persequeris.

Quadam die dum fratris habitacula construeret, cellæ lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerunt. Sed ita immobilis mansit, ac si radicitus in terra teneretur, vt palam daretur intelligi, quod super eum ipse per se antiquus hostis sederet. Difficultate igitur facta ad virum Dei missum est. Qui mox venit orationem faciens benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate leuatus est, ac si nullum prius pondus habuisset. Tunc in conspectu viri Dei placuit vt in loco eodem terram foderent. Quamdiu fodiendo altius penetraret, areum illic Idolum fratres inuenerunt. Quo ad horam casu in coquinam proiecto, exire ignis repente visus est, atque in cunctorum monachorum oculis, quasi omne eiusdem coquinæ ædificium consumeretur, ostendit. Cumque iaciendo aquam, & ignem quasi extinguendo perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir domini aduenit. Qui eundem ignem in oculis fratrum esse, in suis vero non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & vt oculos suos signarent monuit, & sanum illud coquinæ ædificium assistere cernebant, & flammam quas antiquus hostis fixerat, non viderent.

Rursum dum fratres parietem paulo altius ædificarent, vir Dei orationis studio intra cellulæ suæ claustra morabatur. Cui antiquus hostis insultans apparuit, & quod ad laborantes fratres pergeret, indicauit. Quod etiam vir Dei per nunciū fratribus celeritate indicauit, dicens: Fratres caute vos agite, quia ad vos hac hora malignus spiritus venit, is qui mādaturum detulit: vix verba compleuerat & malignus spiritus eundem parietem, qui ædificabatur, enertit, & vnum puerulum monachum cuiusdam curialis filium opprimens ruina contriuit. Contristati omnes, patri Benedicto studuerunt hoc celeriter cum graui luctu nunciare. Tunc idem Pater, ad se dilaceratum puerum deferri iubet: Quem portare non nisi in sacco potuerunt, quia collapsi saxa parietis, eius non solum membra, sed etiam ossa contriuerant. Vir Dei orationi instantius incubuit, hora eadem hunc incolumem ad eundem iterum laborem misit.

De spiritu prophetie quo futura vel absentia nuntiabat.

C A P. L X I X.

Capit vero inter ista etiam prophetie spiritu polere, ventura predicere, presentibus absentia nunciare.

Gothorum temporibus cum Rex eorum Totila sanctum virum prophetie spiritum habere audisset, ad eius monasterium pergens, paulo longius subsistit, eique se venturum esse nunciavit. Quidam vero eius Spatarius Riggo dictus, cui calceamenta sua praebeuit eumque indui regalibus vestibus fecit, que quasi in persona sua pergere ad Dei hominem precepit. Quem ille venientem conspiciens, clamavit dicens. Pone fili, pone hoc quod portas non est tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere presumpsisset expavit. Tunc per se idem Totila ad Dei hominem accessit. Quem cum longe sedentem cerneret, non ausus accedere se in terram dedit. Quem de terra lenas de suis actibus increpavit, & cuncta que illi erant vetera prae-nunciavit, dicens: Multa mala facis, multa mala fecisti, iam aliquando ab iniquitate compescere; Et quidem Romam ingressurus es, mare transurus, 9. annis regnabis, 10. emorieris. Quibus auditis Rex vehementer territus, oratione petita recessit, atque ex eo tempore minus crudelis fuit.

Quodam tempore exhilaratus noster transmissus a Domino suo fuerat, ut Dei viro in monasterium, vino plena duo lignea vascula, quae vulgo flascos vocantur, deferret. Qui unum detulit, alterum vero perges itinere abscondit. Vir autem Domini quem facta absentia latere non poterant, vinum cum gratiarum actione suscepit, & discedentem puerum monuit dicens: Vide fili ne de illo flascos quem abscondisti, iam bibas. Sed inclina illum caute, & inuenies, quod intus habetur. Qui confusus valde, a Dei homine exiit, & reuersus volens adhuc probare quod audierat, cum flascos inclinasset, de eo protinus serpens est egressus. Tunc exhilaratus puer per hoc quod in vino repperit, expavit malum quod fecit.

Alio tempore in eadem Campaniae regione fames incubuerat, iamque in Benedicti monasterio triticum decrat, panes vero pendentes omnes consumpti fuerant, ut non plusquam 5. ad refectiois horam fratribus inueniri potuissent. Cumque eos venerabilis Pater contristatos cerneret, ait: Quare de panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est, sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die 200. farinae modij, ante fores cellae in saccis sunt inuenti. Quod Omnipotens Deus quibus deferentibus transmisisset, nunc vsque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia, nec in egestate dubitare.

Qualiter in somnis apparet euidem, quid agendum esset ostendit.

C A P. L X X.

Quodam fideli viro fuerat rogatus, ut in eius praedio construere monasterium debuisset. Qui & roganti consentiens; deputatis fratribus patrem constituit dicens: Ite, & die illo venio, & ostendo vobis in quo loco oratorium in quo etiam refectorium fratrum, in quo susceptionem hospitem, vel quaecumque sunt necessaria aedificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt. Nocte vero qua promissus illucebat dies eidem seruo Dei quem ibi patrem constituerat, ac eius praeposito vir Domini in somnis apparuit, & loca singula ubi quid aedificare debuisset subtiliter designauit. Cumque uterque a somno surgeret, sibi inuicem quod viderant reculerunt. Non tamen visioni illi om-

nino fidem dantes, virum Dei expectabant. Cumque constituto die non venisset, ad eum sunt reuersi dicentes, expectauimus Pater ut venires sicut promiseras, & nobis ostenderes ubi quid aedificare debemus, & non venisti. Quibus & ipse ait: Nunquid sicut promisi, non veni? Nunquid vtrisque vobis dormientibus non apparui, & loca singula designaui? Ite & sicut per visionem audistis, omne habitaculum monasterij ita construite.

Vix ipsa petre communis eius locutio a virtutis erat pondere vacua, quia cuius cor se in alta suspenderat, nequaquam verba de ore eius in cassum cadebant.

De ceteris eius miraculis.

C A P. L X X I.

Quadam autem die, dum quidam eius puerulus monachus parentes suos ultra quam debuit diligens, & ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exisset, eo die mox ut ad eos peruenit, defunctus est. Cumque esset sepultus die altero proiectum exterius ut prius inuenerunt. Tunc concite ad Benedicti vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, ut ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem Domini corporis dedit, dicens: Ite & hoc Domini corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite, eumque sepulturae tradite. Quod dum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, nec ultra proiecit.

Sepultus in terra manere non potuit.

Quadam die vir Dei, dum ad beati Ioannis oratorij pergeret, ei antiquus hostis in mulo Medici specie obuiam venit, cornu & terdicam ferens. Quoniam cum requisisset dicens, ubi vadis? ille respondit: Ecce ad fratres vado, potionem eis dare. Vnum igitur seniosem monachum inuenit aquam haurientem, in quo statim ingressus eum in terram proiecit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei alapa dedit, & ab eo malignum spiritum protinus excussit, ita ut ad eum ulterius redire non auderet.

Benedictus per alapa obsessum liberavit.

Gothorum quidam Galla nomine, avaritiae astu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum tormentis crudelibus affligeret, victus pennis rusticus, se res suas Benedicto Dei famulo comendasse est confessus, ut dum hoc a torquente creditur, suspensia iuterim crudelitate, ad vitam horae reparantur. Tunc eum idem Galla loris fortibus astringens ante equum suum cepit impellere, ut quis esset Benedictus, qui eius res susceperat demonstraret. Quem ligatis brachijs rusticus anteedens, duxit ad sancti viri monasterium, eumque ante ingressum cellae solum sedere reperit, & legentem. Eidem autem subsequenti & seruenti Gallae rusticus dixit: Ecce iste est de quo dixeram Benedictus pater. Quem dum feruido spiritu cum peruersae mentis insania fuisset intuitus, cepit vocibus clamare dicens: Surge, surge, & res istius rustici redde quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei oculos protinus lenauit a lectione, eumque intuitus, mox etiam rusticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tanta se celeritate experunt alligata brachijs lora dissoluere, ut dissolui tam cocite nulla hominum festinatione potuissent. Ad tantae potestatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidam ad eius vestigia inclinans, orationibus se illius commendauit.

alias Zala.

De sancta Scholastica sorore eius, & visionibus eius ostensis.

C A P. L X X I I.

Soror eius Scholastica, Domino ab infantiae tempore dedicata, ad eum semel per annum venire consueuerat. Ad quam vir Dei non longe extra ianuam in

possessione monasterij descendebat.

Quadam vero die venit ex more ad eam cum discipulis descendit. Qui totum diem in Dei laudibus sacrisque colloquiis ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad mensam sederet, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis soror eius eum rogavit, dicens: Quæso te, ut hac nocte me non deseras, ut vbi que mane aliquid de celestis vite gaudijs loquamur. Cui ille respondit: Quid est quod loqueris soror? Manere extra cellam nullatenus possum. Tanta vero erat cæli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret; Sanctimonialis autem, cum verba fratris negantis audisset, infertis digitis manus super mensam posuit & caput in manibus Dominum rogatura declinavit. Cumque leuaret de mensa caput, tanta conuulsione & tonitruum virtus tantaque inundatio pluuie erupit, ut neque Benedictus, neque etiam fratres, qui cum eo aderant, extra limen pedem mouere possent. Cæpitque conqueri contristatus dicens: Parcat sibi Deus soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogavi, & audire me noluit; rogavi Dominum meum, & audiuit me. Sicque factum est, ut totam noctem peruigilem ducerent, atque per sacra spiritalis vite colloquia sese vicaria relatione satiant. Cumque die altero eadem femina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium redijt. Cum ecce post triduum in cella consistens eleuatis in aera oculis, vidit eiusdem sororis suæ animam de eius corpore egressam in colubæ specie cæli secreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens Deo gratias reddidit, eiusque obitum fratribus denuntiavit. Quos etiam protinus misit, ut eius corpus ad monasterium deferrent, & in sepulchro quod sibi ipse præparauerat, ponerent. Quo facto contigit, ut quorum mens una semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora, nec sepultura separaret. Cumque vir Dei benedictus adhuc quiescentibus fratribus instans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præuenisset, ad fenestram stans, & Dominum deprecans, subito respiciens vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugare, tantoque splendore clarescere, ut diem vinceret lux illa, quæ inter tenebras radiasset. Mira autem res in hac speculatione secuta est, quia sicut postea ipse narravit, omnis etiam mundus quasi sub vno solis radio collectus ante oculos eius adductus est, qui dum intentam oculorum aciem in hoc splendore infingeret, vidit Germani Capuani episcopi animam in sphaera ignea ab Angelis in cælum ferri.

De Indeo signato qui episcopi tentationem à demonibus didicit.

CAP. LXXIII.

Idem in lib. 3. Ad memoriam venit quid erga Andream Fundanæ ciuitatis episcopum diuina misericordia fecerit. Hic namque vir cum vitam multis plenam virtutibus duceret, seque in arce continentie custodiret, quandam sanctimonialem, quam secum prius habuerat noluit ab episcopi sui cura repellere, sed certus de sua eiusque continentia, secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est, ut antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cæpit speciem eius oculis mentis illius imprimere, ut illectus nefanda cogitaret. Quadam vero die, quidam Iudeus ex Campaniæ partibus Romam veniens, Appiæ iter capiebat. Qui ad Fundanum cliuam perueniens, cum diem iam advesperascere cerneret, & quo declinare posset minime repetiret, iuxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendum contulit. Qui ipsum loci illius sacrilegium pertimescens, quamuis fidem crucis minime haberet, signo tamē crucis se munite curauit. Nocte autem media pio solitudinis paudere turbatus peruigil iacebat, & repente conspiciens vidit malignorum spirituum turbam, quasi in obsequium cuiusdam potestatis præire, eum vero qui

cæteris præerat in eiusdem gremio loci confedisse. Qui cæpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas & actus discutere, quatenus vnusquisque quantum nequitie egressisset inueniret. Cumque singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent quid operati contra bonos fuissent, vnus in medium prosiluit, qui in Andree episcopi animum per speciem sanctimonialis femine, quæ in episcopo eius habitabat, quantam tentationem carnis commouisset aperuit. Cum vero hoc malignus, qui præerat spiritus inbianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quanto sanctioris viri animum ad lapsum perditionis inclinaret, ille spiritus qui hæc eadem fatebatur, adiunxit, quia vsque ad hoc quoque die præterito vespertina hora eius mentem traxerat, ut in terga eiusdem sanctimonialis femine blandiens alapam daret. Tunc malignus spiritus & humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blande est, ut perficeret quod cæperat, quatenus ruinæ illius singularē inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudeus qui aduenerat hæc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus præerat insum est, ut requirerent quisnam esset ille, qui iacere in templo eodē præsumpsisset. Qui maligni spiritus pergentes & subtilius intruentes crucis mysterio signatum viderunt, mirantesque dixerunt: Vx, vx, vas vacuū & signatū. Quibus hoc renunciantibus, cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudeus vero qui hæc audierat illico surrexit, atque ad episcopum cum festinatione peruenit. Quem in Ecclesia sua repetens seorsum tulit, ei qua tentatione vgeretur inquisiuit. Cui confiteri episcopus tentationem suam veredatus noluit. Cum vero ille diceret, quod in illa tali Dei famula prauis amoris oculos inieciisset, & adhuc episcopus negaret, adiunxit dicens. Quare negas, quos inquireris, qui ad hoc vespere hesterno es perductus ut posteriora eius alapa ferires? Ad quæ nimirum verba deprehensum se episcopus intuens, humiliter est confessus quod prius pertinaciter negavit. Cuius ruinæ & vetunditiæ idē Iudeus consulens, qualiter hoc cognouisset, vel ea quæ in conuentu malignorum spirituum de eo audisset, indicauit. Quod ille cognoscens, sese in terra protinus in orationem dedit, moxque de suo habitaculo non solum eandem Dei famulam, sed & omnē quoque feminam, quæ in eius illic obsequio habitabat expulit. In eodem vero templo Apollinis, beati Andree Apostoli repente oratorium fecit, & omni illa tentatione carnis funditus caruit. Iudeum vero cuius visione, & increpatione saluatus est, ad æternam salutem traxit.

De sanctis episcopis Datio Mediolanensi & Sabino Placentino.

CAP. LXXIV.

Cum Datus Mediolanensis vrbis episcopus causa fidei exactus, ad Constantinopolitanam urbem pergeret, Corinthum peruenit. Aspexit eminens domum congruentis magnitudinis, eaque sibi preparari ad hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci incolæ dicerent, in ea hunc manere non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret, atque ideo vacua remansisset, Datus respondit, dicens: Imo ideo hospitari in domo eadē debemus, si hanc malignus spiritus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. Itaque nocte cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis immentis vocibus cæpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, rugitus asinorum, sibilos serpentum, grunitus porcorum, & stridores feticum. Cumque repente Datus tot bestiarum vocibus excitatus surrexit, vehementer iratus, & contra hostem cæpit clamare dicēs: Bene tibi contigit miser, & qui imitari Dominum indigne noluit, ecce ut dignus es, bestiarum imitator. Ad quæ eius vocem, deiectione sua spiritus malignus erubuit, qui eandē domū ad exhibenda monstra, quæ consueuerat vterius non intrauit.

Venerabilis

Scolasticao rano pium tempore latere que fecit.

Benedictus vidit animam sororis defuncta.

Totus mundus in quadam nocte claritate benedicti apparuit.

Deuoti cum mulieribus habitare non debent.

Congregatio sua circa monachum.

Spiritus malignus in latere habet malum.

Datum in solennitate iudicij.

Andree episcopi in diebus suis.

Datus in episcopo suo.

Datus in episcopo suo.

Venerabilis viri Venatij Episcopi miraculum relatione cognoui, quod in Placętia vrbe perhibet gestum. In ea namque ciuitate Sabinum nomine fuisse asserunt mixę virtutis episcopum. Cui dum die quadam suus diaconus nunc asset, quod cursus sui Padus alueum egressus, Ecclesię agros occupasset, totaque illic loca nutriendis hominibus profutura teneret, respondit dicens: Vade, & dic ei: Mandat tibi episcopus, vt te compescas, & ad proprium alueum redeas. Quod diaconus eius audiens despexit, & irrisit. Tunc vir domini accersico notario, dictauit dicens:

Sabinus domini Iesu Christi seruus, commonitorium Pado. Pręcipio tibi in nomine domini Iesu, vt de alueo tuo in locis istis vterius non ex eas, nec terras ecclesię lędere pręsumas. Atque eidem notario subiunxit dicens: Vade hoc scribe, & in aquam eiusdem fluminis projice. Quo facto sancti viri pręceptum suscipiens, statim se ĩ terris ecclesię fluminis aqua compescuit, & ad propriũ alueum reuerfa, exire vterius in loca eadem non pręsumpsit. Quę in re Petre quid aliud, quam inobedientiam hominum duritia confunditur, quando in virtute Iesu etiam elementum irrationabile sancti viri pręceptis obediunt.

De sancto Isaac Spoletano.

C A P. L X X V.

Temporibus Gothorum fuit iuxta Spoletanam urbem vir vitę venerabilis Isaac nomine. Hic cum primo de Syrię partibus ad Spoletanam urbem venisset ingressus Ecclesię ĩ custodibus petiit, vt sibi quantum vellet licentia concederetur orandi, eumque horis secretionibus egredi non vgerent. Qui mox ad orandum stetit, diem quoque tertium in oratione peregit. Cumque hoc vnus ex custodibus superbę spiritus inflatus cerne- ret, vnde proficere debuit, inde ad defectus damna peruenit. Nam, hunc simulatorem dicere, & verbo rusticocępit impostorem clamare qui se tribus diebus & tribus noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui & protinus virum Dei alapa percussit, vt quasi religiose vitę simulator de Ecclesia cum contumelia exiret. Sed hunc repente vltor spiritus inuasit, & ad viri Dei vestigia strauit, ac per os illius clamare cepit, Isaac me eicit. Vir quippe Peregrinus quo censeretur nomine nesciebat, sed eius nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo posse eici clamauit. Mox autem super vexati corpus viri Dei incubuit, & malignus spiritus, qui eum inuaserat, abcessit. Currere viri, & femine nobiles pariter ceperunt, certatimque eum in suis rapere domibus conantur. Egressus urbem non longe desertum locum repperit, ibique sibi humile habitaculum construxit. Ad quem dum multi pergunt exemplo illius æternę vitę accendi desiderio ceperunt, atque sub eius magisterio Domini seruitium se dederunt. Cumque ei crebro discipuli humiliter innuerent, vt pro vsu monasterij possessiones, quę offerebantur acciperet, ille sollicitus suę paupertatis cultos fortem sententiam tenebat dicens: Monachus, qui in terra possessionem querit, Monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suę securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.

De quibusdam eius miraculis.

C A P. L X X V I.

Ibi itaque prophetię spiritu, magnisque miraculis cunctis longe lateque habitantibus vitę eius inclauit. Nam die quadam ad vesperum in hortum monasterij fecit iactare ferramenta, quę vsitato nos nomine vangas vocamus, dixit quo discipulis suis. Tot vangas in hortum projicite & citius redite. Nocte vero eadem dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes Domino surrexisset, pręcepit dicens: Ite & operarijs no-

stris coquere pulmentum, vt mane primo sic paratum. Facto autem mane fecit deferri pulmentum quod parari iusserat, atque hortum cum fratribus ingressus quos vangas iactari pręceperat, tot in eo laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fares fuerant, sed mutata mente per spiritum apprehenderunt vangas quas inuenerunt, & ab ea hora qua ingressi sunt, quouique vir Domini ad eos veniret, cuncta horti illius spacia, quę inculta erant colierant. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait: Gaudete fratres multum laboratos, iam quiesci te. Quibus illico alimenta, quę detulerat prębuit, eosque post tanti laboris fatigationem refecit. Sufficenter autem refectis ait: Nolite malum facere; quorrens de horto aliquid vultis, ad horti aditum venire, & tranquille petite, cum benedictione percipite, & ĩ prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit. Actusque est, vt qui ad hortum nocitari venerant, cum laboris sui pręmio, & repleti ab eo & innocui redirent.

Alio quoque tempore accellerunt & peregrini quidam misericordiam postulantes, scissis vestimentis, panisque obfisi, ita vt pænę nudi viderentur. Cumque ab eo vestimenta peterent eorum verba vir Domini tacitus audiuit. Qui vnus ex discipulis suis protinus silenter vocauit, eique pręcepit dicens: Vade & in illa silua in tali loco cauam arborem require, & vestimenta quę in eā inueneris asser. Cumque discipulus abiisset, arborem vt fuerat iustum exquisiuit. Vestimenta repperit, & latenter detulit magistro. Quę vir Dei suscipiens peregrinis nudis & petentibus ostendit, & prębuit dicens, Venite, quia nudi estis, ecce tollite, & vestite vos. Hęc illi induentes, recognouerunt quę posuerunt magnoque pudore consternati sunt, & qui fraudulenter vestimenta querebant aliena, confuse receperunt sua.

Alio quoque tempore quidam, se eius orationibus commendans, sportas duas plenas alimentis ei per puerum transmisit, quarum vnā idem puer surripuit, atque in itinere abscondit; vnā vero ad Dei hominem detulit, quam vir Domini benigne suscipiens, eundem puerum admonuit dicens: Gratias agimus, sed vide sportam, quam in itinere posuisti ne incaute tangere pręsumas, quia in eam ingressus est serpens. Age ergo sollicitus ne si incaute tollere volueris ĩ serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus, reuersus ad sportam caute attendit, sed eam iam sicut vir domini prędixerat serpens tenebat.

De sancto Florentio, & vrsu sibi in solatium dato.

C A P. L X X V I I.

Eodem quoque tempore in Nursinę partis prouincia, duo viri in vita, & habitu sanctę conuersationis habitabantur, quorum vnus Euthicius fratrum precibus acquiescens multis annis monasterium rexit. At ne oratorium in quo prius habitauerat solum remanere potuisset, illic venerabilem virum alterum, scilicet Florentium reliquit. In quo dum solus habitaret, die quadam sese in oratione prostravit, & ĩ Domino petijt, vt ei illuc ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox vt compleuit orationem, oratorium egressus ante fores vrsu repperit stantem. Qui dum ad terram caput declinaret, nihilque feritatis in suis motibus demonstraret, aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset. Quod vir Domini protinus agnouit. Et quia in eadem cella pecudes quatuor, vel quinque remanserant, quas omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem vrsu pręcepit dicens: Vade & oves ad pascuum eijce, ad sextam vero horam reuertere. Cępit itaque indefinenter hoc agere. Iniungebatur vrsu cura pastoralis, & quas manducare consueuerat pascebat oves bestia ieiuna. Cum vir Domini ieiunare voluisset, ad nonam pręcipiebat reuerti vrsu cum ouibus, cum veto voluisset ad sextam, & ita in omnibus viri Dei mādatis obtemperabat vrsu. Cumque diu hoc ageretur,

Fures versis sunt in operarios.

Isaac fradem peregrinorum in spiritu cognouit.

Isaac in spiritu suum vidit.

Vrsu pastor oues effecit.

cepit

cepit in loco eodem tantæ virtutis longe lateque fama crebescere. Quatuor autem viri ex discipulis venerabilis Euthicij vehementer invidentes, quod eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictas fuerat, tanto miraculo clarus appareret, eundem virum insidiantes occiderunt. Quem vsque ad vesperam expectans cepit affligi, quod is quem ex simplicitate multa fratrem vocare consueverat vsus minime reueteretur. Die vero altera pertexit ad agrum vsus pariter ouesque quæsiturus, quem occisum repperit, sed sollicitè inquirens citius à quibus fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamentis dedit, fratrum magis malitiam, quam vsus mortem deplorans. Quem venerandus vir Euthicij ad se deductum consolari studuit. Sed idem vir domini coram eo doloris magni stimulis accensus imprecatus est dicens: Spero in Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex malitia sua vindictam recipient, qui nihil se lædentem vsus meum occiderunt. Cuius vocem protinus ultio diuina secuta est. Nā quatuor monachi, qui eundem vsus occiderunt, statim morbo elephantino sunt percussi, ita vt membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, seque fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim vitæ suæ tempore flebat, quia exauditus fuerat, se crudelē in eorum interitu clamabat homicidam.

Idem Florentius vir Dei egit aliud, quod sileri non debeat. Cum enim magna eius opinio longe lateque crebesceret, quidam diaconus longe positus ad eum pergere studuit, vt eius se orationibus commendaret. Qui ad eius cellulam veniens, omnem locum per circuitum inuenit innumeris serpentibus plenum. Cumque vehementer expauisset, clamauit dicens: Serue Domini ora. Erat autem tunc mira serenitas. Egressus vero Florentius oculos ad cælum & palmas tetendit, vt illam pestē sicut sciret Dominus auferret. Ad cuius vocem subito cælum intonuit, & idem tonitrus omnes illos qui eundem locum occupauerant serpentes interemit. Quos dū vir Dei Florentius interemptos aspiceret, dixit: Ecce occidisti eos Domine quis eos hinc leuabit? Moxque ad eius vocem tantæ aues venerunt, quanti serpentes occisi fuerant. Quæ eos portantes singulos, & longius proicientes, locum habitationis illius mundum omnino à serpentibus reddiderunt.

De Sancto Martino solitario.

CAP. LXXVIII.

Nuper quoque in parte Campaniæ vir valde venerabilis Martinus nomine, in monte Marsico solitariam vitam duxit, multisque annis in specu angustissimo inclusus fuit. Cuius hoc miraculum primum fuit, quod vt mox se in prædicti montis foramine contulit, ex petra eadem, quæ in semetipsa concaua angustum specum fecerat, aquæ stilla prorupit, quæ Martino Dei famulo in vsu quotidiano sufficeret, & nec plus adesset, nec necessitati deesset. Sed antiquus hostis eius virtutibus inuidens, amicam sibi bestiam scilicet serpentem ingressus hunc ab eadem habitatione eijcere, facto terrore est conatus. Cepit etenim serpens in speluncam venire solus cum solo, eoque orante se ante eum sternere, & cum cubate pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperterritus eius ori manum, vel pedem extendebat dicens: Si licentiam accepisti vt ferias, ego non prohibeo. Cumque hoc per triennium gereretur, die quadam antiquus hostis tanta eius hac continua fortitudine victus, infremuit, seque per denexum montis latus in præcipitium serpens dedit, omniaque arbuta loci illius flamma ex se exeunte concremauit. Qui in eo, quod montis latus omne combussit, cogente Deo monstrare compulsus est, quantæ virtutis fuerat, qui victus abscedebat. Perpende quæso, iste vir Domini in quo montis vertice stetit, qui cum serpente per triennium iacuit securus. In specu vero illius magna desuper rupis eminebat, qui cum ex parte exigua monti videretur

affixa, Martini cellæ prominens casum suum quotidie, & illius interitum ruicuta minabatur. Itaque dū ea, quæ venerat multitudo conaretur, si posset sine periculo viri Dei illud ingens, quod desuper incubuerat saxum leuare, cunctis videntibus repente res admirabilis contigit, quia moles ipsa quam conabantur euellere, subito ab eisdem laborantibus auulsa, ne speluncæ Martini tectum tangeret, saltum dedit, & qua si serui Dei læstione fugiens longius cecidit. Hic cum prius in eodem monte se contulit, necdum clauso specu habitans catena sibi ferrea pedem ligauit, eamque saxo ex parte altera affixit, ne ei ultra liceret progredi, quam catena eiusdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis Benedictus audiens, cuius superius memoriā feci, ei per discipulum suum mandare curauit. Si es seruus Dei, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi. Ad quam vocē Martinus protinus eandem compedem soluit, sed nunquam postmodum solutum tetendit pedem ultra locum, qui hunc tendere ligatum consueuerat.

De sanctis Stephano presbytero, & Menas solitario.

CAP. LXXIX.

Vir vitæ venerabilis Stephanus nomine Valeriæ prouinciæ presbyter fuit. Huius nostri Bonifacij diaconi, & dispensatoris Ecclesiæ agnatione proximus. Qui quadam die quasi de itinere domum regressus, incipio suo negligenter loquens præcepit dicere: Veni diabole discalcia me. Ad cuius vocem mox exasperunt scilicet caligarum corrigia in sūma velocitate soluere, vt aperte constaret, quod ei ipse qui nominatus fuerat extrahēdas caligas diabolus obedisset. Quos mox vt presbyter vidit vehementer expauit, magnisque vocibus cepit clamare dicens: Recede miser recede, non enim tibi, sed mancipio meo sum locutus. Ad cuius vocem protinus recessit, & ita vt inuentæ sunt magna iam ex parte dissolutæ corrigiæ remanserunt. Qua in te colligi potest, antiquus hostis, qui tam præsto est factis corporalibus, quam nimis insidijs nostris cogitationibus insistat.

Nuper in Samniæ prouincia quidam venerandus vir Menas nomine solitariam vitam ducebat, qui nihil aliud ad vsus suū nisi pauca Apum vascula possidebat. Huic cum Longobardus quidam in eiusdem apibus rapinā voluisset ingerere, prius ab eodē viro verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante eius vestigia vexatus. Qua ex re factum est, vt sicut omnes incolas, ita etiam apud eandem Barbaram gentem eius celeberrime nomen haberetur. Saepe enim ex vicina silua venientes vsus, apes eius comedere conabantur; quos ille deprehensos ferula quam portare consueuerat, cedebat, ante cuius verbera immanissimæ bestię rugiebant, & fugiebant, & quæ gladios formidare vix poterant, ex eius manu ictus terulæ pertimescebant. Huius studium fuit, nil in hoc mundo habere, nil querere, omnes qui ad se charitatis causam veniebant ad æternæ vitæ desideria accendere, si quando autem quocumque libet culpas agnosceret, nunquam ab increpatione parceret.

Possessor quidam Carretius nomine, immundo desiderio deuictus, quandam sanctimoniam feminam rapuit, sibi que illicito matrimonio coniunxit. Quod mox vt vir domini cognouit, ei per quos potuit quæ fuerat dignus audire mandauit. Cumque ille sceleris sui conscius timeret, & ad virum Dei accedere nequaquam præsumeret, ne forte hunc asperere, vt delinquentes solebat, increparet; fecit oblationes suas, easque inter aliorum oblationes misit, vt eius munera saltem nesciendo susciperet. Quod vt ille per spiritum cognouit specio, & abiicit dicens: Ego tuam oblationem non accipio, quia suam abstulisti Deo.

Florentius orando serpentes expulsi.

Aues serpentes extulerunt.

* al. Marcio. Et sic deinceps.

Diabolus in specie serpentis Martinum, sive Marcium molestat.

Triennio patiens hostis deuictus est.

De miraculis in quibusdam ecclesijs ostensis.

CAP. LXXX.

AD hoc vero quinquennium quando apud hanc Romanam urbem, alveum suum Tiberis est egressus, tantumque crescens ut eius vnda super muros urbis influeret, & in ea maximas regias occuparet, apud Veronensem urbem fluvius Athesis excrevens, ad beati Zenonis martyris, & Pontificis Ecclesiam venit. Cuius ecclesie dum essent ianue apertae, aqua in eam non intrauit. Quae paulisper crescens vsque ad fenestras ecclesie, quae erant terrae proximae peruenit. Sicque stans aqua ecclesie ianuam clausit, ac si illud elementum liquidum in soliditatem parietis esset immutatum. Cumque essent multi interius inuenti, sed aquarum magnitudinis ecclesia omni circumdata qua possent egredi non haberent, ibique siti, & fame deficere formidarent, ad ecclesie ianuam veniebant, & ad bibendum hauriebant aquam. Ad ostendendum igitur cunctis meritum, martyris, & aqua erat ad adiutorium, & quasi aqua non erat ad intrandum locum. Quid autem mirum si electi quique in carne positi multa facere mirabiliter possunt, quorum ipsa ossa mortua plerumque in multis miraculis viuunt.

In Valeriae namque prouincia res est haec gesta quam narro. Ibi etenim quidam venerabilis Sacerdos defunctus est, & ante ecclesiam sepultus. Quadam autem nocte cum clericis intra ecclesiam psallentibus sui uenisset, ut ingressus caulas furtum faceret, ueruecem tulit, & concius exiit. Cum uero peruenisset ad locum ubi uir Domini sepultus erat, repente haesit, gressumque mouere non potuit, ueruecem quidem de collo deposuit, cuiusque dimittere uoluit, sed manus laxare non ualuit, facto autem mane, expletisque laudibus Dei, ab ecclesia egressi sunt clerici, & inuenerunt ignotum hominem ueruecem manu tenentem. Res uenit in dubium, utrum ueruecem tollerent an offerret: sed culpa reus citius indicauit pena. Qui se protinus in oratione dederunt suisque precibus uix obtinere ualuerunt, ut qui res eorum uenerat rapere, saltem uacuis exire mereretur.

Cum ad Spoletanam urbem Longobardorum episcopus, scilicet Arianus uenisset, & locum ibi ubi solemnitas sua ageret non haberet, cepit ab eius ciuitatis episcopo ecclesiam peteret, qua suo errori dedicaret. Quod dum ualde episcopus negaret, idem qui uenerat Arianus Beati Apostoli Pauli illuc ecclesiam comminus sitam se die altero uolenter intraturum esse professus est. Quod eiusdem ecclesie custos audiens, festinus cucurrit, ecclesiam clausit, seris munivit. Facto autem uespere lampades omnes extinxit, seque in interioribus abscondit. In ipso autem subsequente noctis crepusculo, Arianus episcopus collecta multitudine aduenit, clausas ecclesie ianuas effringere paratus. Sed repente cunctae simul portae diuinitus concussae, abiectis longius seris apertae sunt, atque cum magno sonitu omnia ecclesie claustra patuerunt, effusosque desuper lumine, omnes quae extinxerant fuerant lampades accensae sunt. Arianus uero episcopus, qui uim facturus aduenerat, subita caecitate est percussus, & alienis manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam praesumpserunt ulterius catholica temerare.

De miraculis in dedicatione cuiusdam ecclesie demonstratis.

CAP. LXXXI.

Arianorum Ecclesia in regione urbis huius, quae Subura dicitur, cum clausa vsque ante biennium remansisset, placuit ut in fide catholica introductis illic Beati Scephani, & Sanctae Agathae Marthae reliquijs dedicari debuisset: quod & factum est. Nam cum magna populi multitudine uenientes, atque omnipotenti Do-

mino laudes canentes, eandem Ecclesiam ingressi sumus. Cumque in ea iam missarum sollemnitas honeste celebrarentur, & praeter eiusdem loci angustia populi se comprimeret multitudo, quidam ex his qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes hac illacque discurrere senserunt. Quem dum unusquisque sentiret, & iuxta se stantibus indicaret, idem porcus ecclesie ianuas petijt, & omnes per quos transiit in admirationem commouit, sed uidere non potuit quamuis sentire potuisset. Quod idcirco diuina pietas ostendit, ut cunctis patesceret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta igitur missarum sollemnitate recessimus, sed adhuc nocte eadem magnus in eiusdem ecclesie tectis strepitus factus est, ac si in ijs aliqui errando discurrerent. Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit, cum subito tanto terrore insonuit, ac si illa omnis ecclesia a fundamentis fuisset euersa. Et protinus recessit ac nulla illuc ulterius antiqui hostis inquietudo apparuit, sed per terroris sonitum quem fecit innotuit, a loco quem diu tenuerat, quam coactus exibat. Post paucos uero dies, in magna serenitate aeris super altare eiusdem ecclesie, nubes caelitus descendit; suoque illud uelamine operuit, omnem ecclesiam tanto terrore ac suauitate odoris repleuit, ut patentibus ianuis nullus illic praesumeret intrare. Et Sacerdos atque custodes, uel hi qui ad celebranda missarum sollemnitas uenerant, rem uidebant, ingredi minime poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die uero alio cum in eam lampades sine lumine dependerent, emissio diuinitus lumine sunt accensae. Atque post paucos dies, iterum cum expletis missarum sollemnibus extinctis lampadibus, custos ex eadem ecclesia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinxerat repperit, quas negligenter extinxisse se credidit, atque eas iam sollicitus extinxit. Qui exiens ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spacium regressus est, & lucentes lampades quas extinxerat inuenit, ut uidelicet ex illo lumine aperte claresceret, quia locus ille de tenebris ad lucem uenisset.

De Sancto Gregorio, quod Sancti Eleutherij precibus uapor corporis accepit, & de Sancto Maximiano.

CAP. LXXXII.

Cum ergo quodam tempore in monasterio positus per horarum momenta ad exitum propinquarem (qua medici molestiam Graeco eloquio syncopin uocant) & nisi me frequenter fratres cibo reficerent, vitalis mihi spiritus interdici uideretur, paschalis superuenit dies. Et cum sacratissimo sabbato in quo omnes, & etiam paruuli pueri ieiunant ego ieiunare non potuissem, capiti plus merore, quam infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius inuenit, ut Eleutherium uirum Dei secreto in oratorium ducerem, cumque peterem, quatenus ut mihi die illo ad ieiunandum uirtus daretur, suis ad Dominum precibus obtineret. Quod & factum est. Nam mox ut oratorium ingressi sumus, a me humiliter postulatus, sese cum lachrymis in orationem dedit, & post paululum completa oratione exiit, & ad uocem benedictionis illius uirtutem tantam meus stomachus accepit, ut mihi funditus a memoria tolleretur cibus, & aegritudo. Et caepi mirari, quis essem, quis fuero: quia & cum ad animum redibat infirmitas, nihil in me ex his, quae memineram recognoscebam. Cumque in dispositione monasterii occupata mens esset, obliuiscere funditus aegritudinis meae. Si uero (ut praedixi) rediret aegritudo ad memotiam, cum tam forte me esse sentire mirabar si non comedissem. Qui ad uesperum ueniens tantae me fortitudinis inueni, ut si uoluissem ieiunium vsque ad diem alterum transferre potuissem. Sicque factum est, ut in me probaret ea etiam de illo uera esse, quibus ipse minime interfuisset. Dum iussione Pontificis mei in Constantinopolitanae urbis palatio responsis ecclesiasticis deseruire, illuc ad me

venerabilis

Porcus inuolans ex ecclesia Arianorum exiit.

Nubes caelitus descendit super aram.

Lampades diuinitus accensae.

Eleutherius orando impetravit ut Gregorius ieiunare possit.

*Navis aqua
plena ad por-
tum perue-
nit.*

venerabilis Maximianus charitate exigente cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Romam rediret, in mari Adriatico nimia tempestate deprehensus, inestimabili ordine & inusitato miraculo, erga se cunctosque qui cum eo aderant omnipotentis Dei, & iram cognovit, & gratiam. Nam cum in eorum morte ventorum nimietatibus eleuati fluctus scirent, ex nauis clauis sunt perditæ, arbor abscisa est, vela in vndis proiecta, totumque vas nauis quassatum nimis fluctibus ab omni fuerat compage sua dissolutum. Rimis itaque patentibus intrauit mare, atque vsque ad superiores tabulas impleuit nauem, ita vt non tam nauis inter vndas quam vnde iam intra nauem esse videretur. Tunc in eadem nauis residentes non iam ex mortis vicinia, sed ex ipsa eius presentia, & visione turbati, omnes sibimet pacem dederunt, corpus & sanguinem redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes. Sed omnipotens Deus, qui mentes eorum mirabiliter tenuit, eorum quoque vitam mirabiliter seruauit. Nam diebus 8. nauis vsque ad superiores tabulas aquis plena proprium iter peragens enatauit. Nono autem die in Corronensis castri portum deducta est, vbi cum omnes egressi fuissent incolumes, mox in eiusdem portus profundum nauis demersa est, ac si illis egredientibus præ pondere subleuatione caruisset.

De viro Dei Sanctolo, & eius transitu.

C A P. LXXXIII.

De quadam à Longobardis captus quidam diaconus tenebatur ligatus eumque ipsi quitenerant interficere cogitabant. Aduerserat autem die vir Dei Sanctolus ab eisdem Longobardis petijt, vt relaxari, eique vita concedi debuisset, quod posse se facere omnino negauerunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cerneret, petijt vt sibi ad custodiam tradi debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi quidem eum damus ad custodiendum, sed ea conditione interposita, vt si ipse fugerit pro eo ipso moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum diaconum in sua suscepit fidem. Nocte media cum Longobardos omnes somno graui depressos aspiceret, excitauit eum, & ait: Surge, & concitus fuge, liberet te omnipotens Dominus: Sed idem diaconus promissionis eius non immemor respondit dicens: Fugere pater non possum, quia si ego fugero pro me sine dubio morieris. Quem vir Domini Sanctolus ad fugiendum compulit dicens, Surge, & vade omnipotens Dominus te eripiet, nam ego in manu eius sum, tantum in me possunt facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio fideiussor remansit. Facto igitur mane Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant venerunt, & quem dederant petierunt. Sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc omnibus, qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite trucidare debuissent, quatenus sine graui cruciatu vitam eius compendiosa morte terminarent. Venerandus igitur vir inter armatos deductus ad sua arma statim cucurrit. Nam petijt vt sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terra se strauit, & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit, vt surgeret dicens. Surge, & flexo genu tende ceruicem. Surrexit autem vir Domini, genu flexit, & ceruicem tendens, sed tenso collo, eductam contra se spatam intuens, hoc vnum fertur publice dixisse: Sancte Ioannes suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatam gladium tenens, ac nisi forti in altum brachium percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit. Nam repente dirigit, & erecto in cælum gladio brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa mirari cepit, virumque Dei cum timore venerari, quia profecto claruerat cuius sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aere ligasset. I-

taque postulatus vt surgeret surrexit, postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante iuramentum dederit, quod cum manu ista Christianum hominem non occidat. Omnes igitur tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues & iumenta quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant, sed vir Domini tale munus suscipere renuit, munus autem bonæ mercedis quæsiuit dicens: Si mihi vultis aliquid concedere, omnes captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeant unde pro vobis debeam orare.

De vita anime post obitum.

C A P. LXXXIV.

EX libro quarto dialogorum. Carnales quique quia inuisibilia scire non valent per experimentum dubitant, vt rumne sit, quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas primo parenti nostro esse non potuit, quia exclusus à Paradisi gaudijs, hoc quod amiserat, quantum viderat recolere. Hi autem sentite vel recolere audita non possunt, qui eorum nullum sicut ille saltem de præterito experimentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique puerum pariat, qui natus in carcere nutritur & crescat, cui si fortasse mater, quæ hunc genuit, Solem, Lunam, stellas, montes & campos, volantes aues, currentes equos nominet, ille vero qui est in carcere natus & nutritus, nihil aliud, quam tenebras carceris sciat, & hoc quidem esse audiat, sed quia ea per experimentum non nouit, veraciter esse diffidit: Ita in hac exilij sui excitate nati homines, dum esse summa atque inuisibilia audiunt, diffidunt an vera sint, quia sola hæc infirma in quibus nati sunt visibilia nouerunt. Vnde factum est, vt ipse inuisibilium & visibilium creator Spiritum sanctum ad corda nostra mitteret, quatenus per eum viuificari crederemus, quæ adhuc scire per experimentum non possumus. Quotquot ergo hunc spiritum hereditatis nostræ pignus accepimus, de vita inuisibilium non dubitamus. Nam quia post mortem carnis vitæ anima, patet ratio, sed fidei admixta. Et quidnam Sancti Apostoli, & Martyres Christi præsentem vitam despicerent, pro amore Dei animas ponerent, nisi certiores animarum vitam subsequi scirent? Et ecce hi qui animas in morte posuerunt, atque animarum vitam post mortem carnis esse crediderunt, quotidianis miraculis coruscant. Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur. Si igitur vitam animæ manentis in corpore deprehendis ex motu membrorum, cur non perpendis vitam animæ post corpus, & iam per ossa mortua in virtute miraculorum? Nam & multi nostrorum mentis oculum fide pura, & vberi oratione mundantes egredientes ex carne animas frequenter viderunt.

Exempla quedam ad hoc probandum.

C A P. LXXXV.

Venerabilis pater nomine Spes, monasteria constructrix. Cui cum iam anni quadragessimus fuisset in cæcitate tempus exemptum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum suum obitum denunciavit, atque vt monasterijs circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret admonuit, quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratibus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans, fratrum carnis circummuit, mandata vitæ quæ agendo didicerat prædicauit. Quintodecimo igitur die ad monasterium suum peracta prædicatione reuersus est, ibique fratribus conuocatis astans in medio, sacramentum Domini corporis, & sanguinis sumpsit; moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. Qui illis

psa lict.

plallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes vero fratres, qui aderant ex ore eius exisse columbam viderunt, quæ mox aperto tecto oratorij egressa, aspicientibus fratribus penetravit cælum.

In eadem provincia Nursiæ contigisse referebat Abbas Stephanus, quod presbyter quidam commissam tibi cum magno timore Domini tegebat ecclesiam. Qui ex tempore ordinis accepti, presbyteram suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cauens ad se propius accedere nunquam sinebat. Anno 40. ordinationis suæ inardescente grauius febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbyteria sua conspiceret, solutis iam membris quasi in morte distensum, si quod adhuc ei vitale spiramen inesset, naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens cui tenuissimus inerat flatus, quanto admissu valuit erupit dicens: Recede à me malice, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa recedente, concrecente virtute corporis, cum magna caput lætitiā clamare dicens: Bene veniunt Domini mei, bene veniunt Domini mei, quid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire? Venio, venio: Gratias ago, gratias ago. Cumque hæc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret noti sui, qui illum circum steterant requirebant. Quibus ille admirando respondit: Nunquid conuenisse hic Sanctos Apostolos non videtis? Petrum & Paulum primos Apostolorum non aspicietis? Ad quos iterum conuersus dicebat: Ecce venio, & ecce venio. Atque inter hæc verba animam reddidit.

De viro Dei Seruulo, & eius transitu.

C A P. LXXXVI.

Sciendum est, quia sæpe animabus exultantibus electorum, dulcedo solet laudis cælestis erumpere, ut dum illa libenter audiunt, dissolutionem carnis ab anima sentire minime permittantur. Vnde in homelijs quoque Euangelij iam narraſſe me memini, quod in ca porticu, quæ euntibus ad ecclesiam Beati Clementis est peruia, fuit quidam Seruulus nomine, cuius te quoque non ambigo meminisse, qui pauper quidem rebus, sed meritis diues erat, quem longa ægritudo dissoluerat. Nam ex quo illum scire potuimus vsque ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam? quia stare non poterat, qui nunquam in lecto surgere, sed ad sedendum valebat, nunquam manum suam ad os ducere, nunquam se potuit in latus aliud declinare. Huic ad seruandum Mater cum fratre aderat, & quicquid ex elemosynis potuisset accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam literas nouerat, sed scripturæ sacræ sibi met codices emerat, & religiosos quosque in hospitalitate suscipiens, hos coram se legere studiose faciebat. Factumque est ut iuxta modum suum plene sacræ scripturam disceret, cum sicut dixi literas funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere hymnis Dei & laudibus, diebus & noctibus vacare. Sed cum iam tempus esset, ut tanta eius patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia redijt. Cumque se morti iam proximum agnouit peregrinos viros atque in hospitalitate susceptos admonuit, ut surgerent, & cum eo psalmos pro expectatione exitus decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repente compescuit, cum terrore magni clamoris dicens: Tacete tacete: *Namque non auditis, quanta resonant voces in celo.* Et dum ad easdem laudes quas intus audierat aurem cordis intenderet, sancta illa anima carne soluta est. Quia scilicet ex eunte tanta illic fragrantia odoris aspersa est, ut omnes illi qui aderant inæstimabili suauitate repletentur.

Sper. Hister.

De paruulo blasphemi interitu, & dura morte quorundam Sanctorum.

C A P. LXXXVII.

Cum humanum genus multis atque innumeris vitijs sit subiectum, Hierusalem cælestis maximam partem ex paruulis vel infantibus arbitror posse compleri. Et si omnes baptizatos infantes atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cælestis credendum est, omnes tamen paruulos qui scilicet iam loqui possunt, regna cælestia ingredi credendum non est: quia nonnullis paruulis eiusdem regni cælestis aditus à parentibus clauditur, si male nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac vrbe notissimus, ante triennium filium habuit annorum sicut arbitror quinque, quem nimis carnaliter diligens, remisse nutrebat, atque idem paruulus (quod dictu graue est) mox ut eius animo aliquid obstiteret, maiestatem Dei blasphemare consueuerat. Qui in hac ante triennium mortalitate percussus, venit ad mortem. Cumque eum suus pater in sinu teneret, sicut hi testati sunt, qui presentes fuerunt, ad se malignos spiritus venisse tremantibus oculis puer aspiciens, cepit clamare: *Obsta pater, obsta pater.* Qui clamans declinabat faciem, ut se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille tremantem requireret, quid videret, puer adiunxit dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset, maiestatis nomen protinus blasphemauit, & statim animam reddidit. Ut enim omnipotens Deus ostenderet, pro quo reatu talibus fuisset executoribus traditus, vnde viuentem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare, quatenus reatum tuum Pater eius agnosceret, qui paruuli filij animam negligens, non paruulam peccatorem gehennæ ignibus nutrebat.

Paruulus à parentibus regnum cælestis nonnullis clauditur.

Longobardi saeuientes duos monachos in ramis vnius arboris suspenderunt: qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere vtrorumque eorum spiritus claris illic apertisque vocibus psallere ceperunt, ut ipsi quoque qui eos occiderant, cum voces psallentium audirent, nimium mirati terrentur. Electi ergo, qui proculdubio ad perpetuam vitam tendunt, quid eis obest, si ad modicum dure moriantur. Et est fortasse eorum nonnullam culpa, licet minima quæ in eadem debeat & morte refecari. Nam vir Dei contra Samariam missus, quia per inobedientiam in itinere comedit, hunc leo eodem itinere occidit. Sed statim illic scriptum est, quia sicut leo iuxta asinum, & non comedit de cadavere. Ex qua re ostenditur, quod peccatum inobedientie in ipsa fuerit morte laxatum, quia idem leo quem viuentem præsumpsit occidere contingere non præsumpsit occidit.

Monachi suspensi ad arborum cauebant.

De quorundam obitu diuinitus reuelato.

C A P. LXXXVIII.

In monasterio meo quidam frater ante decennium Gerontius dicebatur, qui cum graui molestia corporis fuisset depresso, in visione nocturna albatos viros descendere de superioribus aspexit. Qui dum eorum lecto iacentis assisterent, vnus eorum dixit: Ad hoc venimus ut de monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adiunxit: Scribe Marcellum, Valentianum, Agnellum atque alios quorum nunc minime recordor. Quibus explicitis addidit dicēs: Scribe & hunc ipsū, qui nos aspexit. Ex qua visione certus redditus prædictus frater, facto mane innotuit fratribus, qui & qui essent ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciatum esse secuturum. Tum die altero prædicti fratres mori ceperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerant

FFFF

in deserti-

in descriptione nominati. Ad extremum vero & ipse obiit.

In Portuensis ciuitatis monasterio Mellitus monachus infirmatus, Felici episcopo sese consolanti respondit, cursus sui tempora esse completa, dicens apparuisse sibi iuuenem, atque epistolas detulisse dicentem. Aperi, & lege: Quibus apertis asseruit, quia se & omnes qui eodem tempore a prædicto episcopo in pascha fuerant baptizati scriptos in eisdem epistolis litteris aureis inuenit. Primum quidem ut dicebat nomen suum repperit, ac deinde omnium in illo tempore baptizatorum. Qua de re certum tenuit & se & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos. Factumque est ut die eadem ipse moreretur, atque post eum cuncti illi, qui baptizati fuerant, ita secuti sunt, ut intra paucos dies eorum nullus in hac vita remaneret.

In ea mortalitate, quæ Patricij Narfi temporibus hanc urbem vehementer afflixit, in domo Valeriani puer atmentarius fuit præcipuæ simplicitatis & humilitatis. Cum vero eiusdem domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est, & usque ad extremum deductus. Qui subito sublatus à præsentibus redit, sibi que Dominum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in celo fui, & qui de hac domo morituri sunt agnouit: Ille, & ille, atque ille morituri sunt. Tu vero ne timeas, quia hoc tempore moriturus non es, ut vero scias, quod me in celo fuisse verum fateor, ecce accepi illic ut linguis omnibus loquar. Cui tunc Græce Dominus suus locutus est, atque ita ille in eadem lingua respondit, ut cuncti qui aderant mirarentur. In ea quoque domo prædicti Narfi spatarius Vulgar manebat, qui festine ad ægrum deductus ei Vulgarica lingua locutus est. Sed ita puer ille in Italia natus & nutribus in eadem barbara locutione respondit, ac si ex eadem fuisset gente generatus, sed die tertio quo occulto Dei iudicio nescitur, manus ac brachia lacertosque suis dentibus lanauit, atque ita de corpore exiuit. Quo mortuo omnes illi, quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusque in illa domo eadem tempestate defunctus est, qui voce illius denunciatus non esset.

De igne gehennali, qui iam reprobos exurit.

C A P. LXXXIX.

Sicut autem electos beatitudo lætificat, ita credi necesse est, quod à die exitus sui ignis reprobos exurit. Ignem vero gehennæ corporeum esse non ambigo, in quo certum est corpora cruciari.

Gothorum tempore quidam spectabilis vir Reparatus nomine venit ad mortem. Cumque iam mortuum familia lugeret, subito redijt, & ait: Citius ad ecclesiam Beati Laurentij Martyris, quæ ex nomine cõditoris Damasi vocatur, puerum mittite, & quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare festinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebatur. Cum vero puer pergeret, narrauit idẽ Reparatus, qui ad se reuersus fuerat, quod illum vbi ductus fuerat agnouit dicens. Paratus fuerat rogis ingēs, deductus autem Tyburtius Presbyter, & in eo est superpositus, atque supposito igne concrematus. Alius autem parabatur rogis, cuius à terra in cælum cacumẽ tendi videbatur, cui emissã voce clamatum est cuius esset. His igitur dictis statim Reperatus defunctus est, puer vero qui ad Tyburtium transmissus fuerat iam eum mortuum inuenit.

Quidam curialis sacratissimo paschali sabbato inueneculam cuiusdam filiam in baptismo suscepit. Qui post ieiunium domum reuersus, multoque vino inebriatus eandem filiam suam secum manere petijt, eamque nocte illa (quod dictu nefas est) perdidit. Cumque mane factus surrexisset, reus cogitare cepit ut ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lanaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cepitque trepidare ecclesiam in-

gredi. Sed si tanto die non iret ad ecclesiam erubesceret homines, si vero iret, pertimescebat Dei iudicium. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad ecclesiam, sed tremebundus ac pauens stare cepit, per singula momenta suspectus, qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumque vehementer timeret, ei in illa missarum celebritate nil contigit. Qui latus exijt, & die altero ecclesiam securus intrauit, factum est ut per sex continuos dies latus ac securus procederet, æstimans, quod eius scelus Dominus aut non vidisset, aut misericorditer visum dimisisset. Die autem 7. subita morte defunctus est. Cumque sepultura traditus fuisset, per longum tempus cunctis videntibus de sepulchro illius flamma exijt, & tamdiu ossa eius concremavit, quousque omne sepulchrum consumerec & terra quæ in tumulo collecta fuerat desolã videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostēdit, quid eius anima in occulto pertulit, cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma consumpsit.

Quod ignem illum etiam in præsentis mortalibus ad sevorem Deus ostendit.

C A P. XC.

OLLE vulcani in Sicilia (ut solent narrare) qui noverunt, laxatis quotidie sinibus sic excrescunt, ut mundi termino propinquante, quanto certum est illuc amplius exurendos colligi, tanto & eadem tormentorum loca amplius videantur aperiri. Quod omnipotens Deus ad correptionem viuientium in hoc mundo voluit ostendi, ut mentes infidelium, quæ inferni tormenta esse non credunt, tormentorum loca videant, quæ audita credere recusant. Melliores autem Angeli zizaniam ad comburendum in fasciculos ligant, complices paribus in tormentis similibus sociant, ut superbi cum superbis, luxuriosi cum luxuriosis ardeant. Superba quoque pietas ex magna misericordie suæ largitate disponit, ut nonnulli etiam post exitum repente ad corpus redeant, & tormenta inferiorum quæ audita non crediderant, saltem visa pertimescant. Nam illustis vir Stephanus quem bene nosti, de semetipso mihi narrare consueuerat, quia in Constantinopolitana urbe pro quadam causa demoratus molestia corporis superueniente defunctus est. Cumque medicus atque pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset quæsitus, & die eodem minime inuentus subsequenti nocte iacuit inhumatum corpus. Qui ductus ad inferni loca vidit multa, quæ prius audita non credidit. Sed cum præsentem illi iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est, ita ut diceret: Non hunc deduci, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est, & Stephanus ferrarius, qui iuxta eum habitabat eadem hora defunctus est. Sicque probatum est vera fuisse verba, quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstrauit.

De ratione cuiusdam militis offensæ.

C A P. CXI.

ANTE triennium quoque in hac pestilentia, quæ hanc urbem clade vehementissima depopulauit, in qua etiam corporali visu sagittæ cælitus venire & singulos quosque ferire videbantur, sicut nosti, Stephanus idem defunctus est. Quidam vero Miles in hac eadem nostra urbe percussus ad extrema peruenit. Qui e ductus ex corpore exanimis iacuit, sed citius redijt, & quæ cum eo fiterant gesta narrauit. Aiebat enim sicut tunc res eadem etiam multis innotuit, quia pons erat sub quo niger atque caliginosus fætoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte amœna erant prata atque virentia, odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus ablatorum hominum conuenticula esse videbantur. Tantusque in loco

Nota rem miram.

Moyi terribilis pueri.

Ossa eius in sepulchro arsa.

quidam nauis videri.

codem

eodem odor suavitatis inerat ut ipsa suavitatis fragran-
tia illic deambulantes habitantelque satiare. Ibi man-
siones diversorum singula, magnitudine lucis plena.
Ibi quaedam mirae potentiae edificabatur domus, quae
aureis videbatur laterculis construi, sed cuius esset non
potuit agnosci. Erant vero super ripam praedicti flumi-
nis nonnulla habitacula, sed alia exurgens factoris
nebula tangebantur, alia autem exurgens factor à flu-
mine minime tangebatur. Haec vero erat in praedicto
ponte probatio, ut quisquis per eum iniustorum velle
transire, in tenebroso fatentique fluvio laboraretur. Iusti
vero quibus culpa non allisteret, securo per eum
gressu ac libero ad loca amena pervenirent. Ibi se-
etiam Petrum Ecclesiasticae familiae maiorem, qui
ante quadriennium defunctus est, deorsum positum in
locis teterrimis magno ferri pondere ligatum ac de-
pressum vidisse confessus est. Qui dum requireret cur
ita esset, ea se dixit audisse, quae nos qui eum in hac Ec-
clesiastica domo novimus scientes eius acta recolimus.
Dicitur namque est, haec idcirco patitur, quia si quid
ei pro facienda ultione videbatur ad inferendas plagas
plus ex crudelitatis desiderio, quam ex obedientia ter-
niebat. Quod sic fuisse nullus, qui illum novit ignorat.
Ibi se etiam quendam peregrinum presbyterum vidisse
fatebatur, qui ad praedictum pontem veniens tanta
per eum auctoritate transiit quanta & hic sinceritate
vixit.

*Quod miser cordibus elemosynae suae post mortem
suffragantur.*

C A P. XCII.

IN eodem quoque ponte hunc quem praedixi Ste-
phanum se recognovisse testatus est. Qui dum tran-
sire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore
extra pontem deiectus, à quibusdam viris teterrimis
ex flumine surgentibus per coxam deorsum, atque
à quibusdam albatis & speciosissimis viris caput per
brachia sursum trahi. Cumque hoc luctamen esset, &
hunc boni sursum, mali deorsum traherent, ipse qui
hoc videbat ad corpus reuersus est, & quid de eo ple-
nitas gestum sit, minime cognovit. Qua in re de eius-
dem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala car-
nis cum elemosynarum operatione certabant. Qui
enim per coxam deorsum, per brachia traheretur sur-
sum, patet nimirum, quia elemosynas amaverat, & car-
nis vitij perfecte non testiterat, quae cum deorsum tra-
hebant. Sed in illo occulto arbitrij examine, quid in
eo vicerit, & nos & eum qui vidit, & reuocatus est, latet.
Constat tamen, quia idem Stephanus, postquam (sicut
superius narraui) & inferni loca vidit, & ad corpus redijt
perfecte vitam minime correxit.

Petrus. Quid est hoc quod te, quod in amaris locis
cuiusdam domus laterculis aureis edificari videbatur.
Ridiculum valde est, si credimus, quod in illa vita adhuc
metallis talibus egeamus.

Gregorius. Quis hoc si sanum sapit intelligat, sed ex
eo, quod illic ostensum est, quisquis ille est cui mansio
ista construitur, aperte datur intelligi quid est, quod hic
operatur. Nam quoniam praemium lucis aeternae elec-
mosynarum largitate promerbitur, nimirum constat,
quia auto edificat mansionem suam. Quod enim supe-
rius memoriam fugit ut dicerem, idem Miles, qui haec
viderat narrabat, quod eosdem laterculos aureos ad
edificationem domus senes ac iuvenes puellae & pueri
ferebant. Quae ex re colligitur, quia hi quibus hic pietas
facta est, ipsi illic operatores esse videbantur. Sic etiam
quidam iuxta nos Deus dedit nomine religiosus habita-
bat, qui calciamenta solebat operari. De quo alter per
revelationem vidit, quod eius domus edificabatur, sed
in ea constructores sui solo die sabbati videbantur ope-
rari. Qui eiusdem viri postmodum subtiliter vitam re-
quirit inuenit, quia ex his, quae diebus singulis labora-
bat, quicquid ex victu atque vestitu superesse potuisset,

die Sabbati ad Beati Petri ecclesiam deferre consue-
uerat, atque indigentibus erogare.

*De inquieto Theodoro, qui draconi traditus perimit,
& hypocrita monacho, qui à dracone liberari
non valuit.*

C A P. XCIII.

INquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui
in meum monasterium fratrem suum necessitate ma-
gis, quam voluntate secutus est. Cui nimium graue erat,
si quis pro sua aliquid salute loqueretur, bona autem
non solum facere, sed etiam audire non poterat. Nun-
quam se ad sanctae conuersationis habitum venire, in-
rando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem
pestilentia, qui nuper huius urbis populum magna ex
parte consumpsit, percussus in inguine est deductus ad
mortem. Cumque extremum ageret, conuenerunt fra-
tres ut egressum illius orando protegerent. Iam corpus
eius ab extrema fuerat parte mortuum, in solo tantum-
modo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti au-
tem fratres tanto pro eo ceperunt enixius orare, quan-
to eum iam videbant sub celeritate discedere. Tamen
repente cepit eisdem assistentibus fratribus clamare, at-
que cum magnis vocibus orationes eorum interruppe-
re dicens. Recedite, recedite, ecce draconi ad deuoran-
dum datus sum, qui propter vestram praesentiam deuo-
rare me non potest, caput meum in suo ore iam absor-
buit. Date locum ut non me amplius cruciet, sed faciat
quod facturus est. Si ei ad deuorandum datus sum, qua-
re propter vos moras patior. Tunc fratres ceperunt ei
dicere. Quid est, quod loqueris frater? *Signum tibi sanctae
Crucis imprime.* Respondebat ille cum magnis clamori-
bus dicens. Volo me signare, sed non possum, quia squa-
mis huius draconis premor. Cumque haec fratres audi-
rent, prostrati in terram cum lachrymis ceperunt pro-
ceptione illius vehementius orare. Et ecce subito capite
aeger cum magnis vocibus clamare dicens, Gratias Deo
ecce draco, qui me ad deuorandum acceperat fugit,
orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro pec-
catis meis modo intercedite, quia conuerti paratus sum,
& saecularem vitam funditus relinquere. Homo ergo,
qui (sicut iam dictum est) ab extrema corporis fuerat
parte praemortuus, reseruatus ad vitam toto ad Deum
corde conuersus est.

At contra quoddam monasterium Thongolaton di-
citur in quo quidam monachus magnae aetimationis
habebatur, moribus atque in omni sua actione compo-
situs: sed sicut ex fine res patuit longe aliter quam appa-
rebat, fuit. Nam corporis superuemente molestia, fra-
tres ad se omnes congregari fecit. At illi tali ut putabatur
viro moriente, magnum quid ac delectabile se ab eo
audire crediderunt. Quibus ipse afflictus & tremens
compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur
exire. Nam dixit: Quando me vobiscum ieiunare cre-
debatis occulte comedebam, quare nunc ecce ad deuo-
randum draconi traditus sum, qui cauda sua genua
pedesque ligauit, caput vero suum intra meum os
mittens, spiritum meum ebibens abstrahit. Qui-
bus dictis statim defunctus est, atque ut penitendo
liberari potuisset à dracone quem viderat expectatus
non est.

De igne purgatorij, & Paschasio diacono.

C A P. XCIII.

DE quibusdam vero leuibus culpis esse ante iudi-
cium purgatorij ignis est credendus pro eo,
quod veritas dicit, quia si quis in sancto spiritu blasphemiam
dixerit, neque in hoc saeculo remittetur ei neque in futuro.
In qua sententia datur intelligi quaedam culpas in hoc

*Theodorus
puer prauus.*

*Theodori
conuersio.*

Matth. 12.

saeculo, quosdam vero in futuro posse relaxari. Quod enim de vno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. Sed de paruis minimisque peccatis fieri posse credendum est, sicut est assiduus ociosus sermo, immoderatus risus, cura rei familiaris, aut in non grauibus rebus error ignorantiae. Hoc tamen sciendum quia illic saltem de minimis nil quisque purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac vita adhuc positus, vt illic obtineat promereatur: nam cum adhuc essem iuuenulus à maioribus atque scientibus audiui, quod Paschasius huius Apostolicę sedis diaconus, cuius apud nos rectissimi & luculenti de Sancto Spiritu libri extant, mirę sanctitatis vir fuerit, eleemosynarum maxime operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quę inardescente Zelo fidelium inter Symmachum atque Laurentium facta est, ad pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententia ad diem sui exitus persistit, illum amando atque præferendo quem episcoporum iudicio præesse sibi Ecclesia refutauit. Hic itaque cum temporibus Symmachi esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, statimque saluatus est. Post multum vero temporis Sancto Germano Capuano episcopo medici pro corporis salute dictauerunt, vt in Angularibus thermis lauari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium diaconum stantem, & obsequentem in caloribus inuenit. Quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisiuit. Cui ille respondit: Pro nulla causa alia in hoc pznali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij contra Symmachum sensi. Sed quæso te pro me dominum deprecare, atque in hoc cognosces vtrum exauditus sis, si huc rediens me non inuenieris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies redijt, sed iam prædictum Paschasium in loco eodem minime inuenit. Quia enim non malitia, sed ignorantie errore peccauerat, purgari post mortem potuit à peccato. Quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, vt tunc potuisset promereri veniam, cum iam nil posset operari. Hac etiam in re magna debet omnipotentis dispensatio, & quam sit multiplex agnosci, cuius iudicio actum est, vt idem vir Paschasius, & ipse vltionem ad aliquantum temporis reciperet, quod peccasset, & tamen ante humanos oculos mira per corpus suum post mortem faceret, qui ante mortem eis quoque cognoscentibus pia opera fecisset: vt neque hi qui bona eius viderant de eleemosynarum illius æstimatione fallerentur, neque ipsi sine vltione laxaretur culpa, quam nec esse culpam credidit, & ideo hanc fletibus non extinxit.

De pauore, & consolatione Sanctorum in obitu suo.

C A P. XCV.

Plerumque de culpis minimis ipse solus pauor egredientes animas iustorum purgat, sicut narrari de quodam Sancto viro mecum frequenter audisti, quia ad mortem veniens vehementer timuit, sed post mortem discipulis in stola alba apparuit, & quam præclare sit susceptus indicauit. Nonnunquam vero omnipotens trepidantium mentes quibusdam reuelationibus robotat, vt in morte minime pertimescant. Nam quidam mecum in monasterio frater Antonius nomine vivebat, qui multis quotidianisque lachrymis ad gaudia patrię cęlestis anhelabat. Cumque studiosissime, & magno seruore desiderij facta eloquia meditaretur, non in eis verba scientię, sed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hoc excitata mens eius inardesceret, & ima deserens ad regionem cęlestis patrię per contemplationem volaret.

Huic per nocturnam visionem dictum est: Paratus esto, & quia Dominus iussit, migrare. Cumque ille non habere se sumptus ad migrandum diceret. Responsum protinus audiuit dicens: Si de peccatis tuis agitur, dimissa sunt. Quod cum semel audisset, & magno adhuc metu trepidaret, nocte quoque alia in eisdem verbis est admonitus. Cum post quinque dies febre correptus cunctis fratribus fletibus orantibusque defunctus est.

Alius etiam frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lachrymis atque orationi intentus, psalmodia vero ex ore illius penè nullo tempore cessare consueuerat, excepto, aut cum alimentum corpori, aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, quia ex albis floribus corona de cęlo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna securitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc præest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta vt asserit de eodem sepulchro illius fragrantia suauitatis emanabat, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta aggregata.

Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in eiusdem monasterij cæmeterio à nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem cæmeterio exeuntibus, idem Ioannes sicut postmodum palens & tremens indicauit, illic inuentus ab eodem fratre, qui mortuus fuerat de sepulchro vocatus est. Quod mox etiam subsequens finis docuit. Nam post dies decem inualis febribus carne solutus est.

Quod reprobis in Ecclesia sepeliri non prodest, sed potius obest.

C A P. XCV.

Cum gratia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in ecclesijs sepeliantur, quod eorum proximi quotiens ad ea sacra loca conueniunt, suorum quorum sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis preces Domino fundunt. Nam quos peccata graua deprimunt, non ad solutionem potius, quam ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesijs ponuntur. Quod melius ostendimus, si ea quę diebus nostris gesta sunt breuiter enarremus.

Vir namque vitę venerabilis Felix Portuensis episcopus in Sabinensi prouincia ortus atque enutritus, quędam sanctimoniam feminam in loco eodem fuisse testatur, quę carnis quidem continentiam habuit, sed linguę procacitatem atque stultiloquium non declinauit. Hęc igitur defuncta, atque in ecclesia sepulta est. Nocte autem eadem eiusdem ecclesię custos per reuelationem vidit, quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur, & pars vna illius igne cremabatur, pars autem altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens mane fratribus narraret, & locum vellet ostendere in quo fuerat igne consumpta, ipsa flammę combustio ita ante altare in marmoribus apparuit ac si illic eadem femina corporeo fuisset igne concremata.

Valerianus Patricius vsque ad ætatem decrepitam leuis ac lubricus extitit, modumque suis prauitatibus ponere contempsit. Huic in ciuitate Brixia defuncto, eiusdem vrbs episcopus sepulture locum in ecclesia præbuit accepto precio. Eadem vero nocte qua sepultus, Beatus Faustinus martyr, in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit dicens: Vade & dic episcopo, vt proijciat hinc has fetentes carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit, die tricesimo ipse morietur. Quam visionem custos episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem tricesimo eiusdem ciuitatis Episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset, subita & inopinata morte defunctus est.

Paschasij laus.

Paschasij error.

Paschasius quomodo miraculum fecerit.

Antonij visio.

Merulus nocturna.

Ioannes in sepulchro.

Episcopus in ecclesia defunctus.

Merulus in ecclesia.

De Faustino.

Interim.

Iterum exempla ad idem.

CAP. XCVII.

Valentinus Mediolanensis ecclesie defensor defunctus est vir valde lubricus, & cunctis lenitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia Beati Martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem ecclesia factae sunt voces, ac si quis violenter ex ea repellere-
 tur atque traheretur foras, ad quas voces nimirum currerunt custodes, & viderunt duos quosdam terribilissimos spiritus, qui eiusdem Valentini pedes quadam ligatura strinxerant, & eum ab ecclesia clamantem ac nimum vociferantem foras trahebant, qui videlicet exterriti, ad suum stratum reuersi sunt. Mane autem facto aperientes sepulchrum in quo idem Valentinus positus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cumque extra ecclesiam quaererent ubi proiectum esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum ligatis adhuc pedibus sicut de ecclesia fuerat abstractum.

Ex qua re Petre collige, quia his quos peccata graua deprimunt, si in sacra loca sepeliri se faciant, restat ut etiam de sua praesumptione iudicentur, quatenus ea sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis acculent. Nam quid quoque in hac vrbe contigerit, tunc quidam qui hic habitant multitudo testatur. Quod quidam artis eorum primus cum defunctus fuisset in ecclesia Beati Ianuarij Martyris iuxta portam Sancti Laurentij a conige sua sepultus est. Sequenti autem nocte ex sepultura eadem audiente custode eiusdem spiritus cepit clamare, *Ardeo, ardeo.* Cum vero has diu voces emitteret, Custos hoc eius nunciauit vxori. Vxor vero illius eos qui diligenter inspicerent artis eiusdem viros transmisit ad ecclesiam, volens cognoscere qualiter eius esset corpus in sepulchro, de quo eius spiritus talia clamaret. Qui aperientes sepulchrum vestimenta quoque intacta reppererunt, quae nunc vsque in eadem Ecclesia pro eius causae testimonio seruantur, corpus vero illius omnino non inuenerunt, ac si in sepulchro eodem positum non fuisset. Ex qua re colligendum est, qua vltione anima eius damnata sit, cuius & caro est ab ecclesia proiecta.

Qualiter hostiae salutariae oblatio liberat animas à Purgatorio.

CAP. XCVIII.

Si culpa post mortem insolubiles non sunt multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiae salutariae adiuuare, ita ut hoc nonnunquam ipsa defunctorum animae videantur expetere.

Presbyter quidam in loco in quo aquae calidae vapores nimios faciunt, quotiens necessitas corporis exigebat lanari consueuerat. Vbi dum die quadam fuisset ingressus, inuenit quendam incognitum virum ad suum obsequium praeparatum, qui sibi de pedibus calciamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeunte ex caloribus sabana praerberet, atque omne ministerium cum magno famulatu perageret. Cumque hoc saepius fieret, idem presbyter die quodam ad balnea iturus, intra semetipsum cogitans dixit: Viro illi, qui mihi solet tam deuotissime ad lauandum obsequi ingratus apparere non debet, sed aliquid me necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit. Qui mox ut peruenit ad locum hominem inuenit, atque ex more eius obsequio in omnibus vsus est. Lauit itaque, & cum iam vestitus voluisset egredi, hoc quod secum detulerat obsequenti pro benedictione obtulit, petens ut benigne susceperet, quod ei charitatis gratia offerret. Cui ille mactens afflictusque respondit: Mihi ista quare das Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego ete-

nim quem vides, aliquando loci huius Dominus fui, sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem mihi prestare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, ut pro peccatis meis interuenias. Et tunc exauditum te esse cognosce, cum hinc ad lauandum veneris, & me minime inueneris. In quibus verbis disparuit, & his qui homo esse videbatur euanescente innotuit, quia spiritus fuit. Idem vero Presbyter hebdomada continua se pro eo in lachrymis afflixit, salutarem hostiam quotidie obtulit, & reuersus post ad balneum, eum iam minime inuenit. Quae ex te quantum prodest animabus immolatio sacrae oblationis ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viuentibus petunt, & signa indicant, quibus per eam absoluti videantur.

De monacho proprietario per eandem hostiam sacram liberato.

CAP. XCIX.

Quidam monachus Iustus nomine medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio sedule obsequi, atque in assiduis xgritudinibus meis excubare consueuerat. Hic itaque languore corporis praeventus ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus nomine Copiosus seruebat. Sed praedictus Iustus, cum iam se ad extremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso fratri suo, quia occultos tres aureos haberet innotuit. Quod mirum fratribus non potuit celari, sed subtiliter indagantes atque illius omnia medicamenta perferuntantes eosdem tres aureos inuenerunt in medicamine abscondos. Quod mox ut mihi nunciatum est tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat xquamiter ferre non valui. Tunc nimio marore percussus cogitare cepi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid in exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Precioso igitur eiusdem monasterij praeposito ad me accito dixi: Vade, & nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus fratres quaesierit, ei suus frater carnalis dicat, quia pro solidis quos occulte habuit à cunctis fratribus abominatus sit, ut saltem in morte de culpa sua mentem illius amaritudo transtuerberet, atque à peccato quod perpetravit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratum corporibus non ponatur, sed fossam in sterquilinio facite, in ea corpus eius projicite. Ibi quoque super eum tres aureos quos reliquit iactate, simul omnes clamantes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Et sic eum terra operite. In quibus utique rebus vnam morienti, alteram vero volui viuentibus prodesse, ut & illum amaritudo mortis à culpa solubilem faceret, & istos auaritia tanta damnatio misceri in culpam prohiberet. Quod ita factum est. Nam cum idem monachus peruenisset ad mortem, atque anxie se quaereret fratribus commendari, nullusque ex fratribus ei applicari & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus indicauit, qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa tristitia de corpore exiit. Qui ita est sepultus ut dixeram, sed fratres omnes eadem sententia perturbati ceperunt singuli extrema quaeque & vilia, & quae eis habere regulariter semper licuerat ad medium proferre, vehementer formidare, ne quid apud se esset vnde deprehendi potuissent. Cum vero post mortem eius, triginta iam essent dies exoluti, cepit animus meus defuncto fratri compati, eiusque cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset exceptionis remedium quaerere. Tunc euocato monasterij nostri Praeposito tristis dixi: Diu est, quod frater ille, qui defunctus est in igne cruciatur, debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum quantum possumus ut eripiatur, adiu-

*Oblatio hostiarum mortuis est utilis.**Attende prauidum D. Gregorij factum.*

uare. Vade itaque, & ab hodierna die diebus triginta
continuis offerre pro eo sacrificium stude. Qui protinus
abscessit, & paruit. Nobis autem alia curantibus at-
que euolutos dies non numerantibus, idem frater, qui
defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano
Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset
inquit dicens: Quid est frater, quomodo es? Cui
ipse respondit. Nunc vique male fui, sed iam modo bene
sum, quia hodie communionem recepi. Quod idem
Copiosus pergens, protinus indicauit in monasterio
fratribus. Fratres vero sollicitè computauerunt dies, &
ipse dies extiterat, quæ pro eo tricesima oblatio fuerat
impleta.

*Qualiter eadem hostia prosit etiam vniuersis, & liberet
eos à periculis.*

C A P. C.

Cassius Naruiensis episcopus qui quotidianum
Deo sacrificium offerre consueuerat, seque in la-
chrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat, man-
datum Domini per cuiusdam sui visionem presbyteri
suscepit dicens: Age, quod agis, operare quod operaris,
natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi
mercedem tuam. Qui post annos septem in ipso natali-
tio Apostolorum die cum missarum solemniam peregrin-
set, & mysteria sacræ communionis accepisset ex corpo-
re exiit.

Hoc quoque audiimus quendam apud hostes in
captiuitate positum, & in vinculis religatum fuisse, pro
quo sua coniux diebus certis sacrificium offerre consue-
uerat. Qui longo post tempore ad coniugem reuersus,
quibus diebus eius vincula soluerentur innotuit, eiusque
coniux illos fuisse dies quibus pro eo offerebat sacrifi-
cium recognouit.

Agatus etiam Panormitanus Episcopus (sicut fideles
mihi ac religiosi viri multi testati sunt atque testantur)
cum beatæ memoriæ prædecessoris mei tempore iussus
esset ut Romam veniret, vim nimie tempestatis pertu-
lit, ita ut se ex tanto vndarum periculo euadere posse
diffideret. Nauta vero illius, Baraca nomine qui nunc
eiusdem ecclesiæ clericatus officio fungitur, post na-
uem Carabum regebat, rupto fane cum eodem Carabo
inter vndarum cumulos repente disparuit. Naui au-
tem cui Episcopus præerat, tandem post multa pericu-
la ad Osticam insulam fluctibus quassata peruenit. Cum-
que die tertio episcopus Nautam, qui ab eo abreptus in
Carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere,
vehementer afflictus mortuum credidit. Sed per obse-
quium charitatis vno vnum quod mortuo debebat imp-
pendit, ut omnipotenti Deo pro absolutione eius ani-
mæ offerri sacrificium victimæ salutari iuberet. Quo
oblato restaurata naue pertexit ad Italiam. Cumque
ad Romanum portum venisset, illic nautam repperit
quem mortuum putabat, tunc inopinata exultatione
gausus est, eumque qualiter tot diebus in illo tanto
maris periculo viuere potuisset inquisiuit, qui videlicet
indicauit, quotiens in illis tempestatis fluctibus cum
eodem quem regebat Carabo versatus, qualiter cum il-
lo vndis pleno natanerat, & quotiens eo à superiori par-
te deorsum verso, ipse carinæ eius supersederat, adun-
gens etiam cum diebus ac noctibus hoc incessanter fa-
ceret, tamque eius virtus funditus ex fame simul & la-
bore cecidisset, quo eum ordine misericordia diuina ser-
uauerat indicauit, etenim hoc etiam nunc vsque testa-
tur dicens: Laborans in fluctibus ac deficiens, subito
mentis pondere sum grauatus, ita neque depressus
somnia essem, neque vigilare me crederem. Cum ecce
in eodem medio mari me posito quidam apparuit, qui
mihi panem ad refectorem detulit, quem mox ut co-
medi, vires recepi, nec longe post nauis transiens affuit,
quæ me ab illo vndarum periculo suscepit atque ad
terram duxit. Quod scilicet episcopus audiens, requisi-

uit diem, atque illum fuisse diem repperit, quo pro eo
presbyter in Ostica insula omnipotenti Domino hos-
tiam sacræ oblationis immolauit. Idcirco credo, quia
hoc tam aperte cum viuencibus ac nescientibus agitur,
ut cunctis hæc agentibus atque nescientibus ostenda-
tur, quia si insolubiles culpæ non fuerint ad absolu-
tionem prodessè etiam mortuis victimæ sacræ oblationis
possit.

*Qualiter debeant viuere, qui eandem hostiam sibi
volunt prodesse.*

C A P. C I.

Sed sciendum est, quod illis sacræ victimæ mortuis
prosit, qui hic viuendo obtinuerunt, ut eos etiam
post mortem bona adiuuent, quæ hic pro ipsis ab alijs
fiunt. Inter hæc autem pensandum est, quod timor via
sit ut bonum quod quisque post mortem suam sperat
agi per alios, agat dum viuere ipse pro se. Beatius est
quippe liberum exire, quam post vincula libertatem
querere. Pensemus quale sit pro nobis sacrificium quod
pro absolutione nostra passionem vnigeniti filij semper
imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in
ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem caelos ape-
riti, in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros
adesse summis ima sociari, terram caelestibus iungi,
vnum quidem ex visibilibus atque inuisibilibus fieri.
Sed necesse est, ut cum hæc agimus nosmetipsos Deo
in cordis contritione mactemus, quia qui passionis Do-
minicæ mysteria celebramus, debemus imitari, quod
agimus. Tunc ergo vera pro nobis Deo hostia erit, cum
nosipsum hostiam fecerimus. Sed studendum nobis est,
ut etiam post orationis tempora in quantum Deo lar-
giente possumus, in ipso animum suo pondere & vigore
seruemus, ne cogitatio fluxa dissoluatur, nec vana mentis
læticia surrepat, & lucrum compunctionis anima per in-
curiam fluxæ cogitationis perdat. Munus etiam non ac-
cipitur, nisi ante discordia ab animo pellatur, dicente ve-
ritate: *Si offeris munus tuum ad altare, &c.* qua in re pensan-
dum est, cum omnis culpa munere soluatur, quam gra-
uis est culpa discordiæ pro qua nec munus accipitur.
Debemus itaque ad proximum quamuis longe positum
longeque diiunctum mente ire, eique animum subdere
humilitate illam ac beneuolentia placare. Et sic condi-
tor noster dum tale placitum nostræ mentis aspexerit à
peccato nos soluit, quia munus pro culpa sumit. Igitur
dum per indultum temporis spacium licet, dum iudex
sustinet, constemus in lachrymis duriciam mentis, for-
memus in proximis gratiam benignitatis, & fidenter di-
co, quia hostia salutari post mortem non indigemus,
si ante mortem Deo hostia ipsi fuerimus.

De contemptu mundi.

C A P. C I I.

Idem in homelia Evangelica: Relictis retibus, & patre secuti
sunt eum. Audistis fratres charissimi, quia ad vnus
iussionis vocem. Petrus, & Andreas relictis retibus se-
cuti sunt redemptorem. At fortasse, quis dicat, ad vo-
cem Dominicam, vterque iste piscator, quid aut quan-
tum dimisit, qui penè nihil habuit? Sed hac in re fratres
charissimi, affectum debemus potius pensare, quam
sensum. Multum reliquit qui nihil sibi retinuit, qui
quantumlibet paruum totum deseruit. Certe nos &
habita eam amore possidemus, & ea quæ minime ha-
bemus ex desiderio quærimus. Multum ergo Petrus
& Andreas dimisit, quando vterque etiam desideria
habendi dereliquit. A sequentibus ergo tanta dimissa
sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt.
Multa fratres relinquitis si desiderijs renunciat.
Exteriora enim vestra Domino quantumlibet parua
sufficiunt. Cor namque & non substantiam pensat, nec
perpendit quantum in eius sacrificio, sed ex quanto
profe-

*Per oblatio-
nem hostia
iustus à pa-
nis liberatus
est.*

*Cassij episcopi
visio.*

*Nota he
diligent*

*Secundu
cor colen
dum quod
agere dicit*

Manti

*Manti
re dicit
re dicit
re dicit*

profe-

proferatur. Estimationem quippe precij non habet, sed tamen regnum Dei tantum valet quantum habes. Valuit namque Zachæo dimidio substantiæ; Petro, & Andrea retribus, & nani: Valuit viduæ duobus minutis: Valet alteri calice aquæ frigidæ. Pensate igitur fratres, quid vilius cum emitur, quid carius dum possideatur? Si fortasse, nec calix aquæ frigidæ suppetit, qui indigenti præbeatur, etiam tunc securitatem nobis promittit sermo diuinus. *In terra, inquit, pax hominibus bonæ voluntatis;* ante Dei namque oculos nunquam est vacua manus à munere, si arca cordis repleta fuerit bona voluntate. Hinc etenim psalmista dicit: *In me sunt Deus vota tua, &c.* Nihil quippe offertur Deo dicitur voluntate bona. Voluntas autem bona est, sic aduersa alterius sicut nostra perimere, sic de prosperitate proximi sicut de nostro profectum gratulari, aliena damna nostra credere, aliena lucra nostra deputare, amicum non propter mundum, sed propter Deum diligere, inimicum etiam amando tolerare. Nulli quod patri non vis facere, nulli quod tibi iuste impendi desideras denegare. Necessitati proximi iuxta vires occurrere. Sed hoc bonæ voluntatis sacrificium nunquam plene persoluitur, nisi mundi huius cupiditas perfecte deferatur, nam quicquid in eo concupiscimus, hoc proculdubio proximo inuidemus. Videtur etenim, quia nobis desit, quod alter assequitur. Et quia semper inuidia à bona voluntate discordat, mox ut mentem experit, illa discedit: unde Prædicatores sancti ut possent proximos perfecte diligere, studuerunt in seculo nihil amare, nihil unquam appetere.

De bonæ hospitalitatis, & Eleemosynæ.

C A P. CIII.

Dei in homelia 23. Quidam Paterfamilias cum tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat. Cumque quotidie ad mensam suam peregrinos susciperet, quadam die peregrinus quidam inter alios venit, & ad mensam ductus est. Dumque Paterfamilias ex humilitatis consuetudine aquam vellet in eius manibus fundere, conuersus viretum accepit, sed repente cum in eius manibus aquam fundere voluerat, non inuenit. Cumque hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionem dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesternum autem die me in memetipso suscepisti.

Item in quadragesima: Homo quidam erat diues, &c. Hic considerandum est qua poena mulctandus sit qui aliena diripit, si inferni damnatione percussus, qui propria non largitur. Nemo itaque securum se ætiter dicens: Ecce aliena non rapio, sed concessis licite rebus fruor, quia diues iste non idcirco punitus est, quoniam aliena abstulit, sed quia acceptis rebus semetipsum male dereliquit, hocque fuit, quod hunc inferno tradidit, quia in sua felicitate timidus non fuit, quia peccata sua redimere etiam cum sibi abundaret precium, noluit. Et sunt nonnulli, qui cultum subtilium preciosarumque vestium non putant esse peccatum. Quod si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues qui torquetur apud inferos bisso & purpura indutus fuisse. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum preciosius quaeritur, res ipsa testatur, quod nemo valeat sibi preciosis vestibus indui, ubi ab alijs non possit videri, quam culpam possimus melius etiam ex diuerso colligere, quia si absidio vilis indumenti virtus non esset, Evangelista vigilanter de Ioanne non diceret, quod erat mantus plus concolorum.

De initio imperij Phoca, & strage belli Sennensis.

C A P. CIIII.

*A*uthor: Hæc de beati Gregorij scriptis quibusdam ad præsens excerptimus nunc ad ordinem historie redeamus.

Aligo vbi supra. Phocas igitur propria temeritate Romanorum inuadens imperium, imperauit annis octo. Hic ut factus est Imperator, Leontiam uxorem suam coronauit Augustam.

Sigebertus in Chronico. Sumpsit autem imperium anno domini 605. mundi vero 4456. Huius anno primo Gregorius Dialogus obiit. Cognita autem morte Mauricij, grassantur per Romanorum provincias hinc Persæ, & inde Hunni. Clotharius, & Theodoricus inter se prælio colliduntur, in quo plusquam 30. milia caesa referuntur, Theodoricus tamen victoria potitur.

Historia Francorum. Hic itaque Theodoricus Rex Burgundia erat pulcher & strenuus, atque callidus nimis, qui per consiliū auiæ suæ Brunehildis exercitum maximum ex Burgundia congregans contra Clotharium patrem suum venit. Quod ille audiens, commoto Francorum exercitu contra eum festinus perrexit. Conuenientesque simul in pago Senonico super fluuium Aruennam bella commiserunt inuicem. Tanta caedes ibidem fuit de utroque populo, ut ipse alueus de hominum cadaveribus repletus aqua ipsa penitus currere non valeret, rubefacta præ multitudine sanguinis effusi. Ibi igitur in primo certamine visus fuit Angelus Domini euaginato gladio; supra populum ipsum. Clotharius autem Rex læsum cernens exercitum suum, in fugam delapsus, secus fluuium Sequanam Meldanum castrum ingressus, exinde Parisios venit. Theodoricus quoque regionem illam deuastans, reuersus est cum spolijs multis, Clotharius autem Parisijs egressus vsque Aureliano siluam propeperauit.

De nec Theodeberti, & Theodoricæ regum.

C A P. CV.

Brunehildis vero sæpius peiora consilia Theodoricæ nepoti suo subministrabat, dicens: Cur negligis, & non requiris thesaurum patris tui, ac regnum eius de manu Theodeberti, cum certissime scias eum non esse fratrem tuum, quia filius est meretricis concubinae patris tui, & in adulterio fuit natus. Cum audisset autem hoc Theodoricus Rex, acerbus ut erat moribus, exercitum plurimum commouit contra Theodebertum fratrem suum germanum, & ad Culpicum castellum conuenerunt. Illis igitur inter se confligentibus Theodebertus læsum cernens exercitum suum in fugam dilabitur, & Coloniam ciuitatem ingressus est. Theodoricus autem totam terram Ribuaricensem succendit atque vastauit, populus itaque regionis illius seditionibus subdant dicentes: Parce nobis pijsime Rex, iam enim subditi sumus tibi, noli nos amplius opprimere. At ille ait: Aut adducite mihi vinum Theodebertum, aut caput eius amputantes afferte, si vultis ut vobis partem. Illi autem hæc audientes ipsam ciuitatem ingressi ei alia pro alijs mentientes dixerunt. Sic mandat frater tuus: Redde thesaurum patris tui, quem apud te retines, & post hoc cum exercitu suo reuertetur. Cumque ei mentientes hoc diceret, ille cum eis in palatium thesauri fatigatus est. Cumque in arca thesaurorum ornamenta requireret, vnus euaginato gladio à retro eum in ceruice percussit, & amputauit caput eius, sustuleruntque illud per murum ciuitatis Coloniae. Theodoricus vero hoc videns, ipsam ciuitatem comprehendit cum thesauris multis.

Brunehildis Theodoricæ contra Theodebertum concitat.

Theodeberto caput amputatur.

Cumque sacramenta ab ipsis Francorum sublimibus accepisset, in basilica Sancti Gereonis Martyris visum fuit ei, quod percussus fuisset in latere dolofo. At ille ait: Obseruate ostia, nescio quis de his peccatis Ribuarijs me percussit. Cumque reuoluissent vestimenta eius, nihil aliud reppererunt nisi signum paruulum purpureum. Inde reuersus est Rex Theodoricus cum spolijs multis, & cum filia Theodeberti fratris sui, simulque cum duobus filijs eius paruulis. Quos Metentensem ciuitatem adueniens interficit, vbi & Brunehildis Regina tunc aderat. Videns autem Theodoricus Rex filiam Theodeberti neptem suam quod esset pulchra, voluit sibi eam copulare ad coniugium. Cui Brunehildis ait: Quomodo accipere potes filiam fratris tui? At ille ait: Num tu dixisti mihi, quod non esset frater meus? Cur inimica Dei inuentrix malorum, & auctor mortis? cur induxisti super me hoc peccatum vt fratrem & parentes interficerem, & euaginato cultro voluit eam transuerberare. Illa vero à circumstantibus erepta euasit. Post hæc odio nimio interfectrix portionem venenatam per manus ministrorum crudeliam ei direxit. Qui nesciens hunc dolum veneni, ebibit illud, ac deinde deficiens iniquum efflauit spiritum. Illo quoque mortuo, paruulos filios eius præfata Regina nequiter iugulauit. Sed & minorem filium eius in albis, eliso cerebro ad petram interfecit. His regibus mortuis Burgundiones, & Australij cum Francis pace facta Clotharium filium Chilperici regem in totis tribus regnis in monarchiam super se stabilierunt.

Rex Theodoricus veneno interficitur.

De Nere Brunehildis Regine.

C A P. CVI.

Rex igitur Clotharius commoto exercitu in Burgundiam abiit, fingens se dolofo quasi Brunehildem vellet sibi ad coniugium copulare. Et data fide venire illa accelerat ornata cultu regali. Qui cum illam vidisset, ait. Inimica Dei cur tanta mala perpetrare præualuisti, vt tam nobilem Regum sobolem nefas agere non dubitasti? Tunc adunato agmine Francorum, & Burgundionum, cunctus populus clamabat voce magna Brunehildem dignam esse morte turpissima. Tunc iubente Clothario rege in camelum leuata, & per totum exercitum deducta est, ac deinde equorum pedibus indomitorum alligata, dissipatis membris obiit, ad postremum igni combusta, sepulchro caruit. Rex vero pace per circuitum facta, reuersus est.

Sigebertus in Chronicis. Hæc Brunehildis cum filio suo Childeberto vel Childeberti filijs regnum gubernans, propter insolentiam morum adeo intolerabilis erat Francis, vt merito crederetur Sybillam de ea vaticinatam esse: Veniet, ait, Bruma de partibus Hispanie, ante cuius conspectum gentes vel gentium reges peribunt, ipsa vero calcibus equorum dirupta peribit. Quæ quamuis ita esset insolens, tamen Dei ecclesias honorabat, plura etiam sanctorum cenobia fundauit, & ædificia admirandi operis construxit, vt miraculo fuerit tanta ab ea fieri potuisse.

Vide Ioannem Mariam lib. 5. verum Hist. cap. 10.

De quibusdam incidentibus post obitum beati Gregorij Papæ.

C A P. CVII.

An. Ch. 606.

Anno imperij Phocæ secundo, Sabinianus Romanæ ecclesiæ, 63. præfidet.

Hoc quoque tempore pauper quidam cum à nautis eleemosynam peteret nec acciperet, dicente Naucto, desiste eleemosynam petere à nobis, qui nihil hic præter lapides habemus, cum subiecisset pauper, ergo omnia vertantur in lapides, quicquid manducabi-

le in nauis erat in lapides conuersum est, colore & forma rerum earundem permanente.

Fame Romam aggrauante Romani Gregorio Papæ iam defuncto derogantes, quod thesauros ecclesiæ suæ nimia liberalitate dissipasset, cum non esset persona in quam exardescerent, memoriam nominis illius in libris eius delere volebant, ac per hoc libros Gregorij Papæ Romanis exurere volentibus obstitit Petrus Diaconus, prodens se Spiritum sanctum in columbæ specie super caput Gregorij tractantis sedentem vidisse sæpius. Idque confirmans iurifurandi sacramento, mox moriens ex condito fecit fidem suo testimonio.

Anno sequenti Sabinianus Papa cum & ipse liberalitati Gregorij prædecessoris sui derogaret, & sub hoc contentu manum egenis subtraheret, Gregorius cum per visum ter pro culpa tenacitæ & derogationis increpatum, quod non respiceret, etiam quarto horribiliter increpans, & comminans in capite percussit. Quo ille dolore vexatus, non multo post obiit.

Post quem Bonifacius Romanæ Ecclesiæ 64. præfidet. Hic obtinuit apud Phocæ Imperatorem, vt ecclesiæ Romana caput esset omnium ecclesiarum, quia Ecclesiæ Constantinopolitana scribebat se esse primam omnium Ecclesiarum.

Hic in concilio 72. episcoporum decreuit sub anachemate, vt nullus viuente episcopo ciuitatis suæ de altero eligendo audeat loqui, vel partes sibi facere, sed 3. die depositionis eius fiat licenter à clero & populo electio sacerdotis.

Anno sequenti corpus Sancti Victoris Thebæi apud Salodorum cum Sancto Vrso passi inuenitur.

Secundus famulus Dei in Italia claret.

Desiderius Viennensis Episcopus à Theodorico exiliatur.

Anno sequenti Augustinus primus Anglorum episcopus moritur, eique Laurentius substituitur.

Bonifacius Romanæ Ecclesiæ 65. præfidet, hic Pantheon Romæ à Phocæ Imperatore impetratum, vertit in ecclesiam Sanctæ Mariæ & omnium Sanctorum martyrum, & in Calend. Nouembris ibi instituit solennitatem omnium Sanctorum martyrum, quæ postea crescente religione Christiana decreta est fieri in honorem omnium Sanctorum.

Anno sequenti Persæ Romanorum prouincijs grauius incubant.

Anno sequenti Alexandria Ioannes episcopus claudit, qui ob eximiam in Christum liberalitatem nomen eleemosynarij habere meruit.

De Sancto Ioanne eleemosynario, & eius misericordia.

C A P. CVIII.

Ex gestis eius. Hic Patriarcha Sanctus (vt ipse retulit) cum esset Cypri adhuc iuuentis annorum 15. vidit vna nocte in somnis puellam super Solem splendidam, & ornatam, quæ stetit ante lectum suum, & cum in latere pulsauit. Qui expergestus cum vere videret eam stantem, & putaret esse mulierem, quæ etiam super caput habebat coronam ex ramis oliuarum signo crucis signatus dixit ei: Quæ es tu, & quomodo aua es intrate super me dum dormio? Illa hilariter vultu labijsque subridendo, dicit ei: Ego sum perma filiarum regis, si me amicam possideris, ego te ducam in conspectum Imperatoris. Nemo enim habet potestatem apud eum sicut ego, quæ feci cum hominem fieri in terris, & homines saluare. Et hæc dicens disparuit. Ille igitur in se reuersus, intellexit visionem, & ait: Credo eleemosyna, & compassio est, quæ veraciter Deum carne vestiri fecit. Statim ergo se vestiuit, & nihil excilians in ecclesiam abiit. Eratque iam aurora. Eisdem iret obuiauit cuidam fratri frigore vexato, expoliatusque se induto caprino, & dedit ei: Nondum autem ecclesiam

ecclesiam

ecclesiam apprehenderat, & subito obtulit ei quidam albis vestibus indutus, deditque ei ligaturam centum nummismatum dicens: Accipe hæc frater, & dispensa ut vis. At ille præ gaudio statim hæc suscipiens reuersus est, volens ei reddere ligaturam illam quasi nihil indigens, & amplius non vidit aliquem. Intelligens ergo visionem non esse phantasiam, sed veritatem, sæpe fratribus, quæ poterat, erogabat. Quidam diues cuius domum fures fuerant ingressi, spoliaueruntque vsque ad stramentum, deprecatus est illum cum magna reuerentia, dicens ei calamitatem suam. Qui miseratus eius iussit ei dari quindecim libras auri. At ille cui creditum erat aurum apprehendit consilium Oeconomi, & diaboli operatione invidentes non dederunt ei nisi quinque libras. Cum ergo de collecta rediret Archiepiscopus mulier viduata dedit ei in scriptis notitiam xeni quinque centenariorum auri. Quam cum suscepisset conuocauit dispensatores, & ait illis: Quot libras dedistis ei, qui ad me accessit? Qui dixerunt Domine 15. ut sanctitas vestra iussit. Cumque per inhabitantem in se gratiam cognouisset illos esse mentitos, adduxit eum, qui acceperat & interrogauit, quid accepisset. Illo dicente quinque libras, proferens ille Pictariam, quod ei traditum fuerat, ait eis: A vobis exquiret Deus, & alia 10. centenaria, quia si dedissetis 15. libras, ut dixit humilitas mea, quæ attulit 5. centenaria dedisset adhuc & decem. Et ut certos vos faciam, mittam & adducam eam. Cumque per nuncios accersisset feminam, illa statim surgens cum quantitate auri venit, & vestigia sancti apprehendit. Qui cum suscepisset oblationes, & orasset super eam, dixit ad eam: Obsecro te nonne hoc tantum voluisti offerre Deo, an aliud aliquid. At illa cum sensisset deiferum illum cognouisse quod fecerat, tremore concussa dicit: Per Sanctum Mennam ego ancilla tua manu propria scripseram centenaria 15. in Pictatio ut darem tibi Domino meo, & inueni 10. delecta à seipso. Tunc stupefacta intra me dixi: Vtique voluntas Dei non est, ut dem nisi quinque. Tunc Patriarcha eam dimittente, ceciderunt ad pedes eius dispensatores indulgentiam petentes, & nihil tale vterius se acturos affirmantes.

De sancta eius conuersatione, & humilitate.

CAP. CIX.

HAbebat autem hic Sanctus scientiam scripturarum, non in sapientia sermonis ad inanem gloriam, sed per operum actionem. Et in secreto quotidiani consilij sui nullus sermo ociosus audiebatur, nisi forte ordinatio rei ciuilibus exigeret, sed aut Sanctorum patrum religiones, aut scripturarum traditiones, aut dogmatica problemata propter multitudinem hæreticorum regionem circumstantem. Si quis aliqui detrahere incipiebat, hunc per alteram sermonationem ut sapiens ingeniose remouebat. Et si iterum permanebat, hunc aduocans hebdomadario præcipiebat, ne vterius eum intrare sineret ut per eum ceteros tentaret & erudiret. Cumque in infirmo stratu recumberet, & vilibus operimentis in cella sua vteretur, quidam possessorum ciuitatis ascendens ad eum, & videns quod opertorio scisso, & lanceo tegetetur, transmisit ei coopertorium nummismatum 36. rogans eum multum ut eo cooperiretur ad memoriam ipsius. Quod ille propter instantiam viti suscipiens, vna nocte eo coopertus, per totam fere noctem dicebat ad seipsum ut cubicularij eius recitabant. Quis dicet, quod humilis Ioannes pallio 36. nummismatum tegatur, & fratres Christi frigore necantur? Quanti desiderant saturari de folijs olerum, quæ de coquina mea projiciuntur? Quanti vel odorare vinum, quod in cellario meo funditur? Quanti putas fame, & frigore, & miserijs affliguntur? Tu verò expectans et-

iam æternam iucunditatem assequi, & vinum bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris, nunc autem cum omnibus malis tuis & in coopertorio 36. nummismatum te calefacis? Vere ita viuens, & in tali laxamento conuersans, non expectabis illic præparatis gaudijs frui, sed & audies vtrique, quod ille diues audiuit: *Recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala, &c.* Benedictus Deus, humilis Ioannes alia nocte te non cooperietur. Iustum est enim ut tegantur 140. fratres Domini tui, quam tu infelix. Mox ergo misit eum ut in crastinum venundaretur. Is autem, qui hoc obtulerat, emit illud, & rursum Patriarchæ obtulit, ut eo tegetetur. Cumque id tertio fecisset, Sanctus vir gratulabundus dicit ei: Videmus, quis deficiat, ego an tu. Erat enim ille opulentus valde. Quem suauiter vir Sanctus quasi vindemiabat, paulatim ab eo multa auferens ut pauperibus daret.

Valde quoque diligens eloqui de actibus Sanctorum, qui eleemosynarij fuerant, vna dierum cum recitaret de vita Sancti Serapionis, qui vocabatur Synonites, inuenit eum, ut fertur amictum suum egeno dedisse, & iterum paululum illum processisse, & frigus patienti obtulisse, eique tunicam præbuisse. Et quia nudus sedebat tenens Euangelium, interrogatus à quodam quis te expoliavit Abba? demonstrans Euangelium ait: Ille.

Alio quoque tempore hoc ipsum Euangelium vendidisse, & eleemosynam dedisse fertur. Discipulo autem dicente: Abba vbi est Euangelium? ait: Fili hoc, quod dixit mihi, *vende quæ habes, & da pauperibus*, ipsum vendidi, & dedi, ut habeam fiduciam in die iudicij. Et cum quædam vidua petisset aliquando ab eo eleemosynam, quia filij eius esuriebant, eo non habente omnino aliquid, seipsum ei tradidit, ut eum venderet ad Dominos Græcos, quos & in paucis diebus fecit Christianos. Hæc legens de sancto Serapione, vir sanctus stupefactus, & totus lachrymis infectus ait: Credite mihi quia vsque hodie putavi, quod vel aliquid facerem dans quas haberem pecunias, nesciens quod & seipsos venderent quidam compassione superati.

Aliter de doctrina, & actibus eiusdem.

CAP. CX.

Precepit autem collationes pro defunctis impigre facere, dicens: Quia ante paucum tempus quidam captiuus à Persis ductus, & in carcerem trusus est. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum, interrogati à parentibus illius si forte vidissent eum, responderunt se proprijs manibus eum sepelisse. Non autem erat ipse, sed quidam ei similis. Illi ergo tanquam pro mortuo, faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quattuor autem annos, ille fuga lapsus à Persis, venit in Cyprum. Cumque audisset à suis, quod memoriam eius quasi mortui fecissent ter in anno, scilicet, in Theophania, & in Dominica sancta, & in Pentecoste: respondit ille: His tribus temporibus anni veniebat quidam candidatus ut Sol, & dissoluebat inuisibiliter me à vinculis ferreis, & à custodia, & mouebat tota die deambulando, nemoque me recognoscebat, & in crastinum inueniebat vincula ferrea portans. Ex hoc igitur ait sanctus Ioannes, dormientes quietem habere discimus, quando pro eis collectas facimus. Huic quidam totum aurum quod habebat, scilicet septem libras & dimidium obtulit, rogans eum flexis genibus, ut oraret pro salute vnici filij eius, & ut Deus nauem eius, quæ in Africam abierat, cum bono aduentu reduceret. Quod cum ille fecisset, mortuus est puer, & nauis illa in qua frater illius hominis erat naufragium pertulit, totumque quo plena erat perijt.

Luc. 15.

De Serapione Synonite.

Matth. 19.

Collectas id est missas facere pro defunctis hortatur: similes historiam refert Beda lib. 4. hillo. cap. 22. Gregorius homelia 37. in euangelia.

præter

Cur probis infortuna accidant.

Et monachi de crimine sibi suspecti flagellari fecerit.

præter animas & scapham vacuam. Cumque vir ille ultra modum tristis esset; vidit per noctem in somnis quendam quasi in habitu sancti Patriarchæ dicentem sibi: Vt quid turbaris frater? Nonne rogasti me, vt peterem à Deo quatenus filium tuum saluaret? Ecce saluus factus est. Crede mihi, quia si viveret, prauus & immundus homo fieret. Et de nauis tua scito, quia nisi Deus pro bono, quod fecisti placatus esset, sententia data erat, vt tota cum animabus in profundum pergeret, & fratrem tuum perdidisses. Sed surge & glorifica Deum, qui donauit tibi eum, & ab hoc sæculo vano saluauit filium tuum. Euigilans ergo vir inuenit cor suum consolatum, & currens ad sanctum Patriarcham iactauit se ad pedes eius, & gratias egit narrans visionem quam viderat, & ille glorificauit Deum.

Quodam monacho gyrate in ciuitate cum vna puella iuuenicula, & petente elemosynam, quidam hoc videntes scandalizati nunciauerunt Patriarchæ quod ille monastica vitæ mulierem habens derogaret. Tunc vero sanctus volens prohibere peccatum, iussit mulierem flagellari, monachum vero verberari, & in carcerem retrudi. Quo facto, apparuit ei per visum nocte monachus ostendens ei dorsum suum ex flagellis putrefactum, & dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha. Crede mihi, hac

vice, vt homo errasti. Et hæc dicens recessit. Mane autem vir sanctus memor visionis, sedit supra lectum suum mæstus, & mittens pro monacho, qui erat in carcere fecit eam despoliari coram se, vt dorsum eius videret, si ita esset vt in somnis viderat. Quo facto Dei voluntate solutus est, etiam amictus quo erat indutas, cecidit; omnesque viderunt eum Eunuchum. Tunc vir sanctus ait, ignoranter se peccasse in Deum, & in eum, monens tamen eum non ita oportere monachum circundocere mulierem ad scandalum videntium. At ille humiliter rationem reddidit dicens: Nuper cum essem Gazzæ, exeunti mihi de vrbe hæc mulier occurrit, dicens se esse Hebræam, & velle fieri christianam, contestans etiam me verbis horribilibus ne dimitterem eam perire. Timens ergo iudicium Dei, sumpsi eam & baptizauit, & gytabam cum ea simplici corde modicum exposcens sumptum, quatenus introducerem eam in monasterium. Tunc sanctus narrata visione his qui præsto erant, protulit centum numismata daturus ei. At ille nihil accipere voluit, sed ait: Monachus si fidem habet horum non indiget, & si horum eget fidem non habet. Hoc maxime omnibus qui audierunt, fidem fecit, quod seruus Dei esset.

